

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
робота на правах рукопису

СУВОРОВ ВЛАДИСЛАВ ОЛЕГОВИЧ

УДК 621.2

ДИСЕРТАЦІЯ

**МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ПРАЦЕЗДАТНОСТІ
ЕНЕРГОСИСТЕМИ ПРИ НАНЕСЕННІ ВИПАДКОВИХ ТА
ЗАПЛАНОВАНИХ ЗБУРЕНЬ**

Спеціальність 141 – Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка
Галузь знань 14 – Електрична інженерія

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ В. О. Суворов

Науковий керівник Кривда В. І., кандидат технічних наук, доцент

Одеса – 2024

АНОТАЦІЯ

Суворов В. О. Моделі та методи аналізу ефективності та працездатності енергосистеми при нанесенні випадкових та запланованих збурень. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 141 – Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка. – Національний університет «Одеська політехніка», МОН України, Одеса, 2024.

Дисертаційна робота присвячена розробленню методу аналізу ефективності експлуатації та працездатності єдиної енергосистеми за рахунок розроблення її імітаційної моделі для визначення зміни властивостей поставки та споживання електроенергії, в основу якої покладено згортку критеріїв аналізу запланованих та випадкових збурень, які роблять можливим руйнування окремих складових та вузлів, які зменшують працездатність.

У першому розділі «Аналіз сучасного стану експлуатації енергетичних систем через оцінку її ефективності та працездатності при збуреннях» одержано такі результати:

– Встановлено, що багато елементів єдиної енергосистеми, такі як трансформатори, генератори, лінії передачі тощо, мають великий термін експлуатації, але з часом вони втрачають ефективність та можуть вимагати заміни або серйозного ремонту. Під диспетчерським керуванням не всі елементи енергосистеми отримують регулярне технічне обслуговування, що може призводити до випадкових аварій. Багато енергетичних систем мають застаріле обладнання та технології, які не відповідають сучасним стандартам ефективності експлуатації.

– Встановлено, що країна стикається зі значним дефіцитом енергоносіїв, що обмежує можливості розвитку традиційних джерел енергії та підвищує залежність від імпорту. У енергетичному балансі країни незначну частку становлять відновлювальні джерела енергії, такі як вітроенергетика, сонячна енергія, біопаливо тощо. Через недостатню інфраструктуру Україна має значний потенціал для розвитку

відновлювальної генерації електроенергії, зокрема за допомогою сонячних панелей, вітрових турбін, біогазових установок, що сприяє зменшенню залежності від традиційних джерел та покращенню енергетичної безпеки.

– Визначено, що сучасні моделі та методи енергосистеми не враховують випадки, коли в умовах споживчого управління споживач замовляє тільки необхідний для нього об'єм електроенергії або єдина енергосистема підлягає випадковим збуренням.

У другому розділі «Імітаційна модель єдиної енергосистеми для різних сценаріїв запланованих збурень» одержано такі результати:

– Встановлено, що застосування графової теорії дає можливість створити модель структури енергосистеми країни у вигляді ярусного графу. Це дозволяє у вигляді вузлів та ребер представити складні структурні елементи системи такі як генеруючі установки, електричні підстанції та лінії електропередач, у вигляді імітаційних моделей, які можуть бути використані для аналізу, диспетчерського керування та оптимізації її роботи.

– Вперше запропоновано імітаційну модель енергетичної системи у вигляді ярусного графа, яка враховує потужність згенерованої та переданої мережею електроенергії, номінальну потужність та кількість трансформаторів електричних підстанції, переріз та максимальну пропускну здатність ліній електропередач. Така модель дає можливість визначити складні взаємозв'язки між її вузлами та інтегрувати устаткування в єдину енергосистему для проведення її аналізу ефективності експлуатації та працездатності.

В третьому розділі «Метод оцінки ефективності експлуатації єдиної енергетичної системи через згортку її параметрів» було розроблено метод оцінки ефективності експлуатації єдиної енергосистеми на основі імітаційної моделі єдиної енергетичної системи для аналізу її експлуатації на базі згортки окремих критеріїв. Науковим результатом третього розділу можна вважати:

– подальший розвиток методу оцінки ефективності експлуатації енергосистеми, в основу якого покладено об'єми поставки та споживання електроенергії. Було додано можливість врахування об'ємів електроенергії, які необхідно додатково

залучити за аналогом кредитної банківської системи у іншої енергопередавальної організації для забезпечення потреб споживача.

– узагальнений показник згортки окремих критеріїв, а саме обсягу, якості та ефективності поставки електроенергії, що дало можливість в умовах споживчого управління отримати інтегральний показник для виявлення споживачем ефективної поставки серед можливих альтернатив.

В четвертому розділі «Стохастична модель єдиної енергетичної системи та метод аналізу працездатності при ймовірносних сценаріях збурень» досягнуто мету дисертаційного дослідження. Науковим результатом четвертого розділу можна вважати:

– стохастичну модель ефективності та працездатності єдиної енергетичної системи, яка складається з її імітаційної моделі, поточного ланцюгу об'єктів перетворення та транспортування, моделі випадкових збурень, які змінюють властивості вузлів та ребер ярусного графу та методу оцінки її експлуатації за рахунок показників її ефективності та працездатності, методу рекурсивного процесу пошуку шляхів отримання електроенергії від об'єкта споживача до устаткування електрогенерації;

– аналіз умов працездатності енергосистеми під час різних сценаріїв експлуатації, враховуючи потенційні виходи з ладу компонентів під час випадкових збурень, які приводять до руйнування обладнання.

Ключові слова: енергосистема, диспетчерське керування, діаграма, генерація, відновлювані джерела енергії, лінія електропередачі, аналіз даних енергоспоживання, ефективність, геліосистема, виробництво електроенергії, критерії ефективності, оцінка ефективності, зниження витрат, енергоефективність, модель оцінки ефективності та працездатності.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Kryvda V., Rudnitsky V., Suvorov V., Zubak V. Improving the efficiency of solar panels when using mppt – controller. *Electrotechnic and Computer Systems*. 2022. No.36 (112). P. 6–17. DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.36.112.2022.04>. ISSN 2221-3805. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)
2. Разінков В. О., Суворов В. О. Перспективи використання геліоенергетики для енергопостачання в місті Одеса. *Вісник ВПІ*. 2022. № 6. С. 29-36. DOI: <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2022-165-6-29-36>. ISSN 1997-9266. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)
3. Kryvda V. I., Suvorov V. O., Zubak V. V. Modeling and method for assessing the efficiency of the power system. *Herald of Advanced Information Technology*. 2023; Vol. 6 No. 3. P. 240–249. DOI: <https://doi.org/10.15276/hait.06.2023.16>. ISSN 2663-0176. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)
4. Suvorov V., Zubak V. Model for monitoring and evaluation of the effectiveness of the electric power system of the country. *Electrotechnic and Computer Systems*. 2023. № 38(114). P. 15-21. DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.38.114.2023.2>. ISSN 2221-3805. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)
5. Babych S., Kryvda V., Zhanko K., Zubak V., Suvorov V. Development of models and methods for automated control of heat supply system with optimization of technical means structure. *Energy Engineering and Control Systems*. 2023. Vol. 9. No. 2, P. 119 – 130. DOI: <https://doi.org/10.23939/jeecs2023.02.119>. ISSN: 2411-8028. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)
6. Максимов, М. В., Кривда, В. І., & Суворов, В. О. Model and method for analyzing the operability of the country's electric power system under non-projected disturbances. *Electrotechnic and Computer Systems*. 2024. № 39 (115). P. 14-25. DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.39.115.2024.2>. ISSN 2221-3805. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)

Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Kryvda V.I., Rudnitsky V.G., Suvorov V.O., Zubak V.V. «Modeling of a group of solar panels with constant solar radiation.» All-Ukrainian Scientific Conference «ELECTRICAL ENGINEERING, ELECTRICAL ENGINEERING, AND ELECTROMECHANICS: application, research, education». 2021. P. 65.

URL: <https://figshare.com/ndownloader/files/27608126>

8. Kryvda V., Suvorov V. «Assessment of the current state and development of sources of distributed generation of the unified energy system of Ukraine.» Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2022. P. 114-119.

URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/SCIENTIFIC-PROGRESS-INNOVATIONS-ACHIEVEMENTS-AND-PROSPECTS-6-8.11.22.pdf>.

9. Kryvda V., Suvorov V. «Overview of the problems and impact of the connection of distributed generation sources at different levels of control of the united energy system of Ukraine.» Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2022. P. 248-253.

URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/PROGRESSIVE-RESEARCH-IN-THE-MODERN-WORLD-28-30.12.22.pdf>.

10. Suvorov V., Zubak V., Kryvda V. Evaluation of electricity supply and consumption efficiency. International Workshop of Scientific Students' Papers, 17th Edition. 2023.

URL: <https://elstud.webnode.ro/editii-elstud/2023/>

ABSTRACT

Suvorov V. O. Models and Methods for Analyzing the Efficiency and Operability of the Power System under Random and Planned Disturbances. – Qualification Work in Manuscript Form.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 141 – Electrical Power Engineering, Electrical Engineering, and Electromechanics. – National University «Odesa Polytechnic», Ministry of Education and Science of Ukraine, Odesa, 2024.

The dissertation is dedicated to the development of a method for analyzing the operational efficiency and operability of a unified power system by developing its simulation model to determine changes in the properties of electricity supply and consumption, based on a convolution of criteria for analyzing planned and random disturbances that can lead to the breakdown of individual components and nodes, reducing operability.

In the first chapter "Analysis of the current state of power system operation through the evaluation of its efficiency and operability under disturbances," the following results were obtained:

– It has been established that many elements of the unified power system, such as transformers, generators, transmission lines, etc., have a long service life, but over time they lose efficiency and may require replacement or serious repair. Not all elements of the power system receive regular technical maintenance under dispatch control, which can lead to random accidents. Many power systems have outdated equipment and technologies that do not meet modern efficiency standards.

– It has been found that the country faces a significant deficit of energy resources, limiting the development opportunities of traditional energy sources and increasing dependence on imports. Renewable energy sources, such as wind energy, solar energy, biofuels, etc., make up a small fraction of the country's energy balance. Due to insufficient infrastructure, Ukraine has significant potential for the development of renewable electricity generation, including through the use of solar panels, wind turbines, biogas installations,

which contributes to reducing dependence on traditional sources and improving energy security.

– It has been determined that current models and methods of power systems do not take into account cases where, under consumer management conditions, the consumer orders only the necessary amount of electricity, or the unified power system is subject to random disturbances.

In the second chapter "Simulation model of a unified power system for various scenarios of planned disturbances," the following results were obtained:

– It has been established that the application of graph theory allows creating a model of the country's power system structure in the form of a layered graph. This allows representing complex structural elements of the system such as generating units, substations, and transmission lines as nodes and edges in the form of simulation models that can be used for analysis, dispatch control, and optimization of its operation.

– For the first time, an imitation model of the power system in the form of a layered graph has been proposed, which takes into account the power generated and transmitted by the power network, the nominal power and quantity of transformers of electrical substations, the cross-section and maximum throughput of power lines. Such a model allows determining complex relationships between its nodes and integrating equipment into a unified power system for conducting its operational efficiency and operability analysis.

In the third chapter «Method for evaluating the operational efficiency of a unified power system through the convolution of its parameters», a method for evaluating the operational efficiency of a unified power system based on its simulation model was developed for analyzing its operation based on a convolution of individual criteria. The scientific result of the third chapter can be considered:

– Further development of the method for evaluating the operational efficiency of the power system, based on the volumes of electricity supply and consumption. The possibility of taking into account the volumes of electricity that need to be additionally involved, similar to the credit banking system, in another power transmission organization to meet consumer needs.

– The generalized indicator of the convolution of individual criteria, namely the volume, quality, and efficiency of electricity supply, which made it possible under consumer management conditions to obtain an integral indicator for identifying effective supply among possible alternatives.

In the fourth chapter «Stochastic model of a unified power system and method of operability analysis under probabilistic disturbance scenarios», the goal of the dissertation research was achieved. The scientific result of the fourth chapter can be considered:

– Stochastic model of the efficiency and operability of the unified power system, which consists of its simulation model, the current chain of transformation and transportation objects, a model of random disturbances that change the properties of nodes and edges of the layered graph, and a method for evaluating its operation through indicators of its efficiency and operability, a method of recursive process of searching for paths to obtain electricity from the consumer object to the power generation equipment.

– Analysis of the operational conditions of the power system under different operation scenarios, taking into account potential failures of components during random disturbances that lead to equipment breakdown.

Keywords: power system, dispatch control, diagram, generation, renewable energy sources, power line, data analysis of energy consumption, efficiency, solar system, electricity production, efficiency criteria, efficiency evaluation, cost reduction, energy efficiency, efficiency assessment model and operability.

LIST OF PUBLICATIONS OF THE ACQUIRER

Scientific works in which the main scientific results of the dissertation are published

1. Kryvda V., Rudnitsky V., Suvorov V., Zubak V. «Improving the efficiency of solar panels when using MPPT – controller». *Electrotechnic and Computer Systems*. 2022. No.36 (112). P. 6–17. DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.36.112.2022.04>. ISSN 2221-3805.

2. Razinkov V.O., Suvorov V.O. «Prospects of using solar energy for power supply in the city of Odesa». *Bulletin of the VPI*. 2022. No. 6. P. 29-36. DOI: <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2022-165-6-29-36>. ISSN 1997-9266.

3. Kryvda V.I., Suvorov V.O., Zubak V.V. «Modeling and method for assessing the efficiency of the power system». Herald of Advanced Information Technology. 2023; Vol. 6 No. 3. P. 240–249. DOI: <https://doi.org/10.15276/hait.06.2023.16>. ISSN 2663-0176.

4. Suvorov V., Zubak V. «Model for monitoring and evaluation of the effectiveness of the electric power system of the country». Electrotechnic and Computer Systems. 2023. No. 38(114). P. 15-21. DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.38.114.2023.2>. ISSN 2221-3805.

5. Babych S., Kryvda V., Zhanko K., Zubak V., Suvorov V. «Development of models and methods for automated control of heat supply system with optimization of technical means structure». Energy Engineering and Control Systems. 2023. Vol. 9. No. 2, P. 119 – 130. DOI: <https://doi.org/10.23939/jeeecs2023.02.119>. ISSN: 2411-8028.

6. Maksimov M.V., Kryvda V.I., Suvorov V.O. «Model and method for analyzing the operability of the country’s electric power system under non-projected disturbances». Electrotechnic and Computer Systems. 2024. No. 39 (115). P. 14-25. DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.39.115.2024.2>. ISSN 2221-3805.

Published works of approbation nature:

7. Kryvda V.I., Rudnitsky V.G., Suvorov V.O., Zubak V.V. «Modeling of a group of solar panels with constant solar radiation». All-Ukrainian Scientific Conference «ELECTRICAL ENGINEERING, ELECTRICAL ENGINEERING, AND ELECTROMECHANICS: application, research, education». 2021. P. 65.

URL: <https://figshare.com/ndownloader/files/27608126>.

8. Kryvda V., Suvorov V. «Assessment of the current state and development of sources of distributed generation of the unified energy system of Ukraine». Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2022. P. 114-119.

URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/SCIENTIFIC-PROGRESS-INNOVATIONS-ACHIEVEMENTS-AND-PROSPECTS-6-8.11.22.pdf>.

9. Kryvda V., Suvorov V. Overview of the problems and impact of the connection of distributed generation sources at different levels of control of the united energy system of

Ukraine. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2022. P. 248-253.

URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/PROGRESSIVE-RESEARCH-IN-THE-MODERN-WORLD-28-30.12.22.pdf>.

10. Suvorov V., Zubak V., Kryvda V. «Evaluation of electricity supply and consumption efficiency». International Workshop of Scientific Students' Papers, 17th Edition. 2023.

URL: <https://elstud.webnode.ro/editii-elstud/2023>

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	14
ВСТУП.....	15
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕНЕРГЕТИЧНИХ СИСТЕМ ЧЕРЕЗ ОЦІНКУ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ПРИ ЗБУРЕННЯХ	23
1.1 Структура електричної мережі України на різних рівнях системи електропостачання	23
1.2 Оцінка сучасного стану розвитку джерел розосередженої генерації об'єднаної енергетичної системи України.....	32
1.3 Структура електроенергетичних систем провідних країн Європи	40
1.4 Оцінка ефективності експлуатації та працездатності електроенергетичної системи	47
1.5 Постановка задачі дослідження.....	53
1.6 Висновки до розділу.....	55
РОЗДІЛ 2. ІМІТАЦІЙНА МОДЕЛЬ ЄДИНОЇ ЕНЕРГОСИСТЕМИ ДЛЯ РІЗНИХ СЦЕНАРІЇВ ЗАПЛАНОВАНИХ ЗБУРЕНЬ	57
2.1 Особливості застосування теорії графів при моделюванні енергосистем	58
2.2 Імітаційна модель енергосистеми.....	62
2.3 Висновки до розділу.....	80
РОЗДІЛ 3. МЕТОД ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЄДИНОЇ ЕНЕРГОСИСТЕМИ ЧЕРЕЗ ЗГОРТКУ ЇЇ ПАРАМЕТРІВ.....	81
3.1 Модель для оцінки ефективності експлуатації енергосистеми	83
3.2 Метод розрахунку ефективності поставки та споживання електроенергії	87
3.3 Розрахунок ефективності експлуатації електроенергії	91
3.4 Висновки до розділу.....	100
РОЗДІЛ 4. СТОХАСТИЧНА МОДЕЛЬ ЄДИНОЇ ЕНЕРГОСИСТЕМИ ТА МЕТОД АНАЛІЗУ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ПРИ ЙМОВІРНОСИХ СЦЕНАРІЯХ ЗБУРЕНЬ	102
4.1 Аналіз випадкових та запланованих збурень	103

4.2 Стохастична модель єдиної енергосистеми	109
4.3 Алгоритм зчитування вихідних файлів.....	112
4.4 Алгоритм пошуку шляху до генерації в графі енергетичної структури	113
4.5 Метод аналізу працездатності електроенергетичної системи	115
4.6 Результати дослідження імітаційного експерименту	116
4.7 Висновки до розділу.....	128
ВИСНОВКИ.....	130
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	135
ДОДАТОК А Властивості множини вершин ярусного графу	152
ДОДАТОК Б Властивості множини ребер ярусного графу	161
ДОДАТОК В Фрагмент програмного коду стохастичної моделі єдиної енергосистеми.....	175
ДОДАТОК Г Документи про впровадження результатів дослідження.....	182
ДОДАТОК Д Список публікацій здобувача.....	187

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- ЕЕС – електроенергетична система
- ЕО – енергетичне обладнання
- ПЕР – паливно-енергетичні ресурси
- ПЕК – паливно-енергетичний комплекс
- ОЕС – об'єднана електроенергетична система
- ОСР – оператор системи розподілу
- НКРЕКП – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг
- ПС - підстанція
- ПУЕ – Правила улаштування електроустановок
- ПЛЕП - повітряна лінія електропередач
- ВДЕ – відновлювальні джерела енергії
- МЕА – Міжнародна енергетична асоціація
- ОЕСР – Організації економічного співробітництва та розвитку
- ТМП – точка максимальної потужності
- ККД – коефіцієнт корисної дії
- ЯЕ – якість електропостачання
- АПВ – автоматичне повторне включення
- ОСП – оператор системи передачі

ВСТУП

У сучасному високотехнологічному світі надійне та безперебійне електропостачання стає критично важливим для різноманітних сфер життя. Вивчення моделей та методів аналізу ефективності експлуатації та працездатності електроенергетичних систем (ЕЕС) набуває першочергового значення.

Значна кількість споживачів електроенергії та постійно зростаючі потреби у новітніх технологіях ставлять під серйозний тиск енергетичну інфраструктуру [1]. Це змушує її постійно адаптуватися до нових викликів та забезпечувати найвищий рівень ефективності та працездатності.

Розвиток сучасних технологій у сфері енергетики вимагає постійного вдосконалення аналітичних і прогностичних методів. Це дозволяє оперативно реагувати на зміни в системі та максимально ефективно управляти її ресурсами для забезпечення потреб споживачів. Такий підхід допомагає забезпечувати стабільність електропостачання, зменшувати ймовірність аварій та забезпечувати ефективне використання енергетичних ресурсів у вимірах навколишнього середовища.

Протягом різних історичних етапів розвитку енергетичної сфери України постійно зазнавали проблем дефіциту ресурсів, що вимагало вжиття заходів щодо регулювання споживання електроенергії шляхом введення адміністративних обмежень [2]. Ця потреба в обмеженнях частково пояснюється періодичною нестачею палива для електростанцій. Проте ситуація в енергетичному секторі України стає ще складнішою через те, що значна частина енергетичного обладнання (ЕО) та електричних мереж вже давно перевищила свій ресурс і потребує негайного оновлення через фізичний знос та технічну застарілість [3, 4].

У ситуації, коли власних паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) не вистачає, а ціни на енергоресурси, як внутрішні, так і імпортовані, систематично зростають, Україні дедалі більше потрібно активно працювати над енергозбереженням у всіх галузях національної економіки [5, 6]. Особливо це стосується паливно-енергетичного комплексу (ПЕК), який завжди вважався одним з найбільших споживачів палива та енергії всіх типів. Таке енергозбереження вимагає не лише

ефективних технологій та управлінських рішень, але й культурних змін у споживчому ставленні та виробничих процесах. Реалізація програм і заходів з енергозбереження в ПЕК стає нагальною не лише з економічних, але й екологічних міркувань, адже це сприятиме зменшенню залежності від імпортованих ресурсів і скороченню викидів шкідливих речовин в атмосферу.

Розвиток та впровадження передових технологій і обладнання, а також соціально-економічні та політичні трансформації, спрямовані на досягнення сталого розвитку суспільства, призводять до поступових змін у методах та засобах управління енергосистемами. Відходячи від централізованих або вертикально-ієрархічних моделей, вони переходять до децентралізованих або багаторівневих підходів. В цих умовах особливо актуальною стає проблема ефективного управління та забезпечення надійності функціонування енергосистем на рівні систем розподілу та передачі електричної енергії [7]. Застосування сучасних методів та технологій управління дозволяє оптимізувати роботу систем передачі енергії, підвищувати їхню продуктивність, забезпечувати стабільність та зменшувати ризики виникнення аварійних ситуацій.

Оцінка ефективності експлуатації та працездатності енергосистем стає ключовим інструментом у досягненні амбіційних енергетичних цілей. Вона не лише дозволяє науково підходити до аналізу енергетичних комплексів, але й допомагає ідентифікувати ефективні та неефективні рішення, а також розробляти стратегії диспетчерського керування, спрямовані на зниження енерговитрат, оптимізацію ресурсного використання та мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище.

Стабільність енергопостачання не лише забезпечує безперебійну роботу промислових підприємств та комерційних об'єктів [8], але й є гарантом безпеки та комфорту для мешканців та споживачів. Однак у сучасних умовах, коли технології швидко розвиваються, дослідження та вдосконалення моделей аналізу працездатності систем електроживлення стає критично необхідним.

Зростання вимог та технологічний прогрес створюють постійні виклики для енергетичної інфраструктури [9]. Щоб забезпечити її працездатність та ефективність

експлуатації в умовах постійних вимог та викликів, необхідно постійно розвивати і вдосконалювати моделі аналізу працездатності. Це дозволить оперативно реагувати на зміни у системі та максимально ефективно управляти її ресурсами. Тільки таким чином можна забезпечити стабільність та ефективність енергопостачання в умовах швидкого технологічного прогресу.

Серйозних проблем зазнає енергосистема в умовах військового стану. Щоденними ракетними атаками знищується критична інфраструктура, включаючи енергосистему країни: електричні станції, розподільні підстанції, лінії електропередач. Непередбачений вихід із ладу будь-якого об'єкта енергосистеми може призвести до значних перебоїв у роботі критично важливих споживачів.

Забезпечення електричних підстанцій та критично важливих споживачів електроенергією стає важливим завданням в умовах війни, що спонукає до подальшого дослідження ефективності експлуатації та працездатності єдиної енергосистеми.

В результаті аналізу літератури з досліджень за темою дисертації було виявлено науково-технічне протиріччя: в сучасних енергосистемах закладено моделі та методи, які керують кількістю згенерованої електроенергії при нормальних режимах роботи або при запланованих збуреннях. Аргументами таких моделей є об'єм згенерованої електроенергії, якість електроенергії, втрати при передачі та розподілу електроенергії та технологічні витрати. Але фактично сучасні моделі та методи енергосистеми не враховують випадки, коли в умовах споживчого управління, споживач замовляє тільки необхідний для нього об'єм електроенергії або єдина енергосистема підлягає випадковим збуренням. Це протиріччя криється у невідповідності об'єму поставки та споживання електроенергії, необхідної для функціонування критично важливих об'єктів, а також неможливості адаптуватися до різноманітних випадкових збурень. Розв'язання встановленого протиріччя можливе за рахунок розроблення імітаційної моделі та методів оцінки ефективності експлуатації та працездатності єдиної енергосистеми двома показниками. Перший показник – як згортки окремих критеріїв різної природи походження, а саме: показника об'єму поставки електроенергії, показник якості поставки електроенергії та коефіцієнта ефективності поставки та

споживання електроенергії. Другий – показник єдиної енергосистеми для оцінки її працездатності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до планів, затверджених Міністерством освіти і науки України, які виконано в Національному університеті «Одеська політехніка» і є складовою частиною держбюджетних НДР №205-55 за темою: «Розробка моделі і методу ефективного керування експлуатацією енергоустановок від поновлюваних джерел енергії для забезпечення балансу енергосистеми» (№ 0122U000565) та НДР № 228-55 за темою «Аналіз надійності експлуатації електроенергетичної системи» (№ 0122U201192).

Мета й завдання дослідження.

Мета дисертаційної роботи полягає в розробленні методу аналізу ефективності експлуатації та працездатності єдиної енергосистеми за рахунок розроблення її імітаційної моделі для визначення зміни властивостей поставки та споживання електроенергії, в основу якої покладено згортку критеріїв аналізу запланованих та випадкових збурень, які роблять можливим руйнування окремих складових та вузлів, які зменшують працездатність.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні задачі:

– провести аналіз сучасного стану експлуатації енергетичних систем, перспективи розвитку джерел розосередженої генерації, проаналізувати сучасні моделі та методи оцінки ефективності експлуатації та працездатності енергетичних систем;

– розробити імітаційну модель єдиної енергосистеми для аналізу ефективності експлуатації та працездатності при різних сценаріях запланованих збурень;

– розробити метод оцінки ефективності експлуатації єдиної енергосистеми на основі імітаційної моделі єдиної енергосистеми для аналізу її експлуатації на базі згортки окремих критеріїв;

– розробити стохастичну модель єдиної енергосистеми та метод аналізу працездатності енергосистеми, який дозволяє оцінити її стани під час різних умов експлуатації, враховуючи випадкові збурення.

Об'єкт дослідження – ефективність експлуатації та працездатність енергосистеми.

Предмет дослідження – моделі та методи оцінки ефективності та працездатності єдиної енергосистеми країни, яка підлягає випадковим та запланованим збуренням.

Методи дослідження. Для проведення дисертаційного дослідження були використані: теоретичні основи «Теорії графа» для створення імітаційної моделі єдиної енергосистеми, яка може бути використана для аналізу, прогнозування та оптимізації роботи та дасть можливість в єдиній розрахунковій системі оцінити її працездатність при випадкових та запланованих збуреннях; числові методи оцінки ефективності експлуатації енергосистеми через один показник, який ґрунтується на згортці окремих показників різної природи походження; алгоритм, який описує рекурсивний процес пошуку шляхів від заданого об'єкта до електростанцій, враховуючи поточний ланцюг об'єктів та їх властивості; статистичний підхід для оцінки ризиків та визначення важливих елементів системи для її стабільності та працездатності.

Наукова новизна одержаних результатів.

1. Вперше запропоновано імітаційну модель єдиної енергосистеми у вигляді ярусного графа, вузлами якої є станції устаткування генерації, електричні підстанції системи передачі напругою від 330 кВ до 750 кВ, електричні підстанції системи розподілу напругою від 110 кВ до 220 кВ, ребрами якої є лінії електропередач напругою від 110 кВ до 750 кВ, яка враховує потужність згенерованої та переданої мережею електроенергію, номінальну потужність та кількість трансформаторів електричних підстанцій, переріз та максимальну пропускну здатність ліній електропередач, що дало можливість визначити складні взаємозв'язки між її вузлами та інтегрувати устаткування в єдину енергосистему для проведення її аналізу ефективності експлуатації та працездатності.

2. Отримав подальшого розвитку метод оцінки ефективності експлуатації енергосистеми, в основу якого покладено об'єми поставки та споживання електроенергії, в який було додано можливість врахування об'ємів електроенергії, які

необхідно додатково залучити за аналогом кредитної банківської системи у іншої енергопередавальної організації для забезпечення потреб споживача, крім того додатково введено узагальнений показник згортки окремих критеріїв, а саме обсягу, якості та ефективності поставки електроенергії, що дало можливість в умовах споживчого управління отримати інтегральний показник для виявлення споживачем ефективної поставки серед можливих альтернатив.

3. Вперше запропоновано стохастичну модель ефективності та працездатності єдиної енергосистеми, яка складається з її імітаційної моделі, поточного ланцюгу об'єктів перетворення та транспортування, моделі випадкових збурень, які змінюють властивості вузлів та ребер ярусного графу та методу оцінки її експлуатації за рахунок показників її ефективності та працездатності, методу рекурсивного процесу пошуку шляхів отримання електроенергії від об'єкта споживача до устаткування електрогенерації, що дало можливість аналізувати енергосистему для виявлення умов працездатності під час різних сценаріїв експлуатації, враховуючи потенційні виходи з ладу компонентів під час випадкових збурень, які приводять до руйнування обладнання.

Практичне значення одержаних результатів. На підставі розроблених моделей і методів створену імітаційну модель єдиної енергосистеми для подальшої оцінки ефективності експлуатації та працездатності.

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено:

– в ТОВ «ТК ПРОЕКТ», що дозволило підвищити швидкість аналізу структури існуючої енергосистеми під час реконструкції або проектування нових вузлів системи електропостачання;

- в ТОВ «ЕНЕРГОМАКС-ПРОЕКТ», що дозволило оцінити працездатність електроенергетичної системи в нормальних та аварійних режимах роботи;

– в навчальний процес підготовки бакалаврів та магістрів за освітніми програмами «Електропостачання та енергетичний менеджмент» та «Електротехніка та електромеханіка» на кафедрі електропостачання та енергетичного менеджменту Національного університету «Одеська політехніка» в курсах: «Інформаційні та

комунікаційні технології в електроінженерії», «Математичні моделі та методи оптимізації».

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, викладені в дисертаційній роботі автором отримано самостійно. Автором розроблені нова імітаційна модель єдиної енергосистеми для прогнозування поведінки системи при різних сценаріях випадкових і запланованих збурень та методи оцінки ефективності експлуатації єдиної енергосистеми за допомогою показника згортки окремих критеріїв енергосистеми і аналізу її працездатності.

У роботах, опублікованих у співавторстві, здобувачеві належать:

в [10] – запропонована імітаційна модель єдиної енергосистеми у вигляді ярусного графа;

в [11, 12] – метод оцінки енергосистеми через узагальнений показник згортки параметрів обсягу поставки електроенергії, якості поставки та ефективності поставки електроенергії;

в [10] – створена стохастична модель ефективності та працездатності єдиної енергосистеми та метод оцінки моделі.

Апробація результатів роботи.

Результати проведеного дисертаційного дослідження були представлені, обговорені і отримали схвалення на таких конференціях: Всеукраїнська конференція «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка: застосування, дослідження, освіта», м. Одеса, Військова академія, 15 квітня 2021 року»; II міжнародна науково-практична конференція «SCIENTIFIC PROGRESS: INNOVATIONS, ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS», 06-08.11.2022 Мюнхен, Німеччина; IV міжнародна науково-практична конференція «PROGRESSIVE RESEARCH IN THE MODERN WORLD», 28-30.12.2022 Бостон, США; International Workshop of Scientific Students' Papers, 17th Edition ELSTUD 2023 - June, 29 - July, 01, 2023.

Публікації. Результати наукових досліджень представлено в 10 друкованих працях, з яких 6 – у фахових виданнях, а також 4 тези міжнародних та Всеукраїнських конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, основного змісту, що включає в себе 4 розділи, висновків, списку використаної літератури зі 106 найменування та додатків а, б, в, г, д. Загальний обсяг роботи становить 189 сторінок (з них 151 – основного тексту). В роботу входять також 27 рисунків і 13 таблиць.

РОЗДІЛ 1

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕНЕРГЕТИЧНИХ СИСТЕМ ЧЕРЕЗ ОЦІНКУ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ПРИ ЗБУРЕННЯХ

Для розв'язання мети дисертаційного дослідження в першому розділі потрібно проаналізувати основні складові енергосистеми, визначити особливості електроенергетичних мереж напругою 110 – 750 кВ України на рівнях системи передачі, системи розподілу та на рівні споживача, проаналізувати можливість розвитку відновлювальних джерел енергії, визначити особливості енергосистем провідних країн Європи, розглянути сучасні моделі та методи оцінки ефективності експлуатації енергосистеми та існуючі моделі та методи оцінки працездатності при різних сценаріях запланованих та випадкових збурень для можливості сформулювати постановку задачі дослідження.

1.1 Структура електричної мережі України на різних рівнях системи електропостачання

1.1.1 Об'єднана енергетична система України

Електроенергетика України - це дуже складний, потужний та багаторівневий технологічний комплекс, що забезпечує виробництво, передачу та розподіл електричної енергії між її споживачами.

Головною складовою електроенергетики України є об'єднана електроенергетична система (ОЕС), яка являється однією з найбільших енергооб'єднань Євросоюзу. ОЕС здійснює централізоване енергопостачання споживачів, взаємодіє з енергосистемами сусідніх країн (Румунія, Молдова, Болгарія), забезпечуючи експорт та імпорт електроенергії. Вона поєднує усі потужності, що генеруються в державі, розподільні мережі всіх областей та районів, які пов'язані між собою повітряними лініями електропередачі напругою 220, 330, 500 та 750 кВ.

У складі ОЕС діють близько 970 ліцензіатів, які виробляють електричну енергію, в тому числі 7 потужних енергогенеруючих компаній забезпечують близько 85 % всього виробництва, 7 регіональних електроенергетичних систем, 33 оператори системи розподілу (ОСР) та 206 ліцензіатів на постачання електричної енергії.

Оперативно-технологічне диспетчерське управління, підтримання балансу виробництва та споживання електричної енергії в ОЕС та організацію паралельної роботи з системами сусідніх країн виконує державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго». НЕК «Укренерго» виконує функції оператора системи передачі (ОСП) та працює в паралельному режимі з іншими країнами. Зв'язок енергосистем між ОЕС України та енергосистем сусідніх країн здійснюється електричними мережами напругою від 110 кВ до 750 кВ.

Електричні мережі 220 – 750 кВ включають як магістральні, так і міждержавні мережі. Вони забезпечують видачу електроенергії від потужних енергоблоків електричних станцій та подальшу передачу електричної енергії до розподільних мереж областей та районів України (система розподілу електроенергії), а також експорт та імпорт електроенергії з енергосистемами сусідніх країн.

Трансформація напруги забезпечується за допомогою автотрансформаторів і трансформаторів напругою 750/330 кВ, 330/220 кВ, 400/330 кВ, 330/110(150) кВ, 220/110(150) кВ, 150/110 кВ. Система передачі електричної енергії складає близько 23,0 тис. км, з них 84 км лінія напругою 800 кВ; 4,121 тис. км припадає на електричні мережі з напругою 750 кВ; 567 км займають лінії 500 – 400 кВ; 13,4 тис. км – лінії електропередачі напругою 330 кВ; 4,0 тис. км – лінії напругою 220 кВ; 586 км – лінії напругою 110 - 150 кВ і 78 км припадає на електричні мережі напругою 35 кВ. А також кабельні та повітряні лінії напругою 110-0,4 кВ загальною довжиною 3,747 тис. км.

Відповідно до звіту Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) на балансі ДП «НЕК «Укренерго» перебуває: 103 підстанції (ПС) напругою 110 – 750 кВ трансформаторною потужністю 78 553,1. МВА.

З них:

- ПС напругою 220 кВ – 33 шт. з потужністю 4,424 тис. МВА,
- ПС напругою 330 кВ – 88 шт. з потужністю 41,502 тис. МВА,
- ПС напругою 400 кВ – 2 шт.,
- ПС напругою 500 кВ – 2 шт.,
- ПС напругою 750 кВ – 8 шт. з потужністю 16,738 тис. МВА,
- ПС напругою 110 кВ – 4 шт. (пристанційні вузли сонячних електростанцій)

[13].

Втрати в мережах оператора системи передачі складають 3,773 млн кВт*год за рік, що становить 2,58% від відпуску в мережу.

Система розподілу електричної енергії нараховує 752,923 тис. км повітряних і 73,787 тис. км кабельних ліній електропередачі напругою від 0,4 кВ до 150 кВ, а також 204,610 тис. трансформаторних підстанцій напругою 6 – 150 кВ. ОЕС України об'єднує сім регіональних ЕЕС: Дніпровську, Західну, Кримську (зараз знаходиться на території АРК, що непідконтрольна Україні), Південну, Південно-Західну, Північну і Центральну.

На рисунках 1.1 та 1.2 наведені карта ОЕС України та принципова структура електричних мереж ОЕС відповідно.

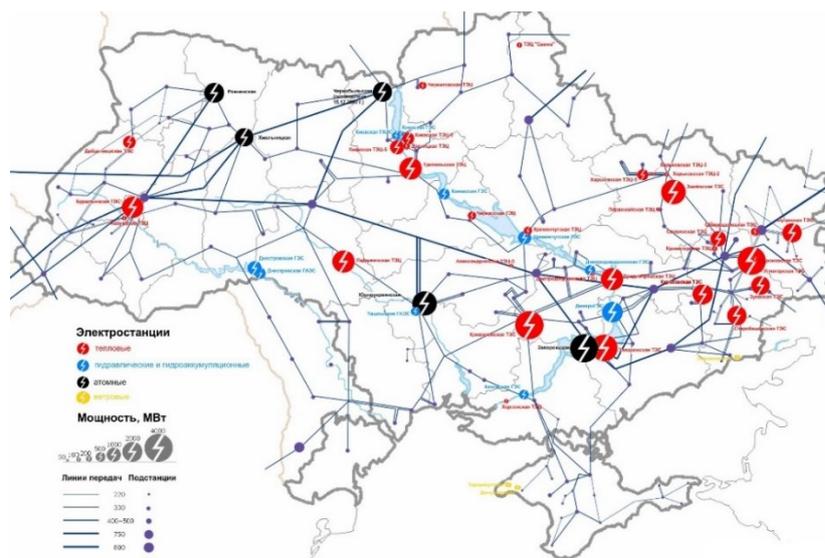

Рис. 1.1. Карта Об'єднаної енергетичної системи України [14]

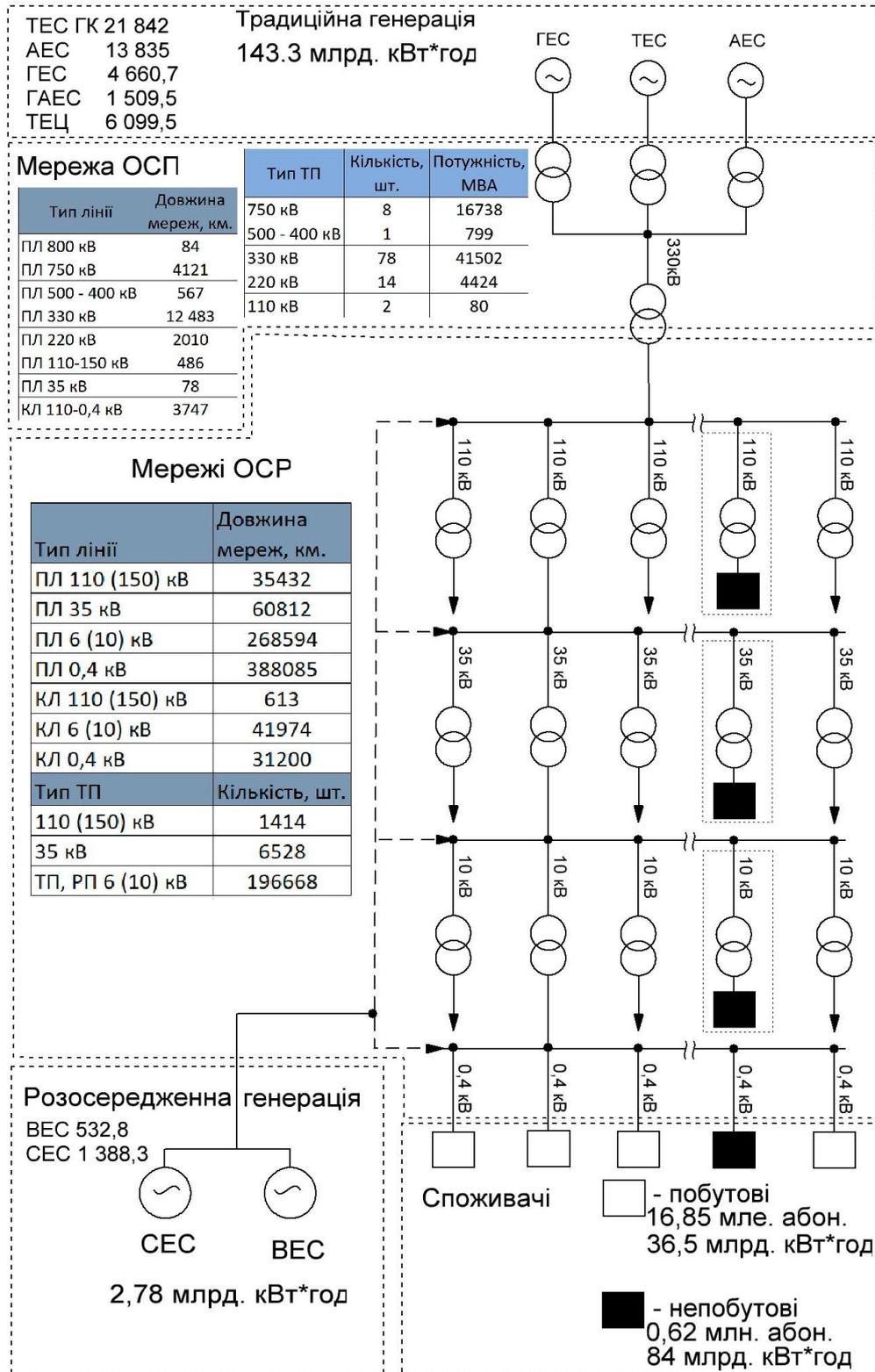

Рис. 1.2. Структура електричних мереж в ОЕС України [14]

За причинами відсутності фінансування для модернізації та проведення своєчасного ремонту електрообладнання електричних станцій та підстанцій, ліній

електропередач та за причинами тривалої експлуатації в зношеному та передаварійному стані знаходяться апарати захисту та автоматики і трансформаторні підстанції. В таблиці 1.1 наведені дані щодо термінів експлуатації та довжини повітряних ліній за класами напруги.

Таблиця 1.1

Довжина повітряних ліній електропередач за термінами експлуатації та за класами напруги [15]

Клас напруги	Всього, км		У т.ч. знаходяться в експлуатації (років)			
	по трасі	по ланцюгах	до 25	25-30	30-40	більше 40
750 кВ	4403,171	4403,171	692,65	45,09	2271,7	1393,731
500 кВ	374,76	374,76	38,1	–	159,6	177,06
400 кВ	338,95	338,95	–	–	–	338,95
330 кВ	12970,84	13533,652	1341,335	370,168	2181,908	9640,241
220 кВ	3017,385	3975,965	178,628		344,457	3452,88
110 кВ	448,728	549,78	52,73	20,5	40,505	436,045
35 кВ	112,441	114,051	18,585	2,46	25,43	67,303
Разом:	21668,27	23290,329	2322,301	438,218	5023,6	15506,21

Згідно інформації, яка наведена в таблиці 1.1, лінії електропередач, які знаходяться в експлуатації менше ніж 25 років мають сумарну довжину 2322,3 тис. км, що складає близько 8%, лінії електропередач, що знаходяться в експлуатації в періоді від 25 до 30 років мають довжину 438,2 тис. км, що становить близько 6%, лінії електропередач, які знаходяться в експлуатації в періоді від 30 до 40 років мають протяжність 5023,6 тис. км, що складає близько 22,5% та 1550,6 тис. км ліній електропередач мають строк експлуатації більше 40 років та складають близько 64,2% від загальної протяжності ліній. Можна зробити висновок, що близько 86% ліній електропередач напругою від 35 кВ до 750 кВ перевищують строк встановленої експлуатації згідно Правил улаштування електроустановок (ПУЕ) [16].

Ситуація щодо ПС набагато краща, так як близько 50% трансформаторних підстанцій були збудовані та введені в експлуатацію в період незалежної України, період експлуатації яких не перевищує 30 років.

1.1.2 Структура електричних мереж України на рівні Оператора системи розподілу

Розподільні електричні мережі напругою 0,4 – 35 кВ представляють тупикову ланку в системі забезпечення споживачів електричною енергією України. Ці електричні мережі взаємодіють як зі споживачем, так і з районними та магістральними електричними мережами України. Сучасний стан та безперервне функціонування цих розподільних електричних мереж безперечно впливає на показники якості та надійності електроенергії та на ефективність роботи всієї ОЕС України.

Головною функцією електричних мереж напругою від 0,4 кВ до 150 кВ в енергосистемі країни є транспортування від системи передачі до побутових та непобутових споживачів електричної енергії. Тому, склад, конфігурація окремої системи розподілу визначається, по-перше, безпосередньо складом споживачів, які розташовані на території об'єкта ліцензійної діяльності.

До ОСР відносяться підприємства, які відповідають за безпечну, надійну та ефективну експлуатацію, також за своєчасне технічне обслуговування підпорядкованих мереж та за подальший, перспективний розвиток електричних мереж напругою від 0,4 кВ до 110 кВ. Усі ОСР надають послуги з розподілу електричної енергії від ДП «НЕК «Укренерго» до окремих, кінцевих споживачів. Відповідно до реєстру ліцензіатів НКРЕКП, в Україні існують 33 ОСР.

В країнах Євросоюзу на виконання Третього енергопакету з 2500 операторів систем розподілу реорганізацію або відокремлення пройшли лише близько 200 операторів.

Для виконання функції незалежності прийняття рішень розподільної компанії було передбачене функціональне відокремлення. Воно було спрямоване на забезпечення протидії зловживання монопольним становищем ОСР до учасників ринку електроенергії. ОСР не допускається створювати переваги постачальникам або виробникам електроенергії в складі вертикально інтегрованого суб'єкта господарювання порівняно з іншими учасниками ринку [15].

Основна функція ОСР в Україні – недискримінаційний доступ споживачів до системи розподілу та послуги з розподілу електричної енергії по регіонах України. Останні надаються розподільними компаніями на підставі договорів про надання послуг з розподілу. Договори про надання послуг з розподілу є публічними договорами приєднання та укладаються на основі типових договорів, затверджених НКРЕКП. Оплата послуг з розподілу електричної енергії здійснюється за тарифами, які регулюються НКРЕКП відповідно до встановленої методики та оприлюднюються операторами систем розподілу [15].

Нажаль, поки що в Україні лише виконуються вимоги Третього енергопакету, а в країнах Євросоюзу починається перегляд функцій, які виконуватимуться ОСР за Четвертим енергопакетом, який називається «Чиста енергія для всіх європейців».

У випадку, якщо Україна не застосує норми законодавства пакету «Чиста енергія для всіх європейців», держава понесе збитки економічного характеру, оскільки продукція, що не відповідатиме екологічним стандартам ЄС, буде неконкурентоспроможною на ринках Євросоюзу.

Отже, ОСР України відіграють важливу роль у роботі нового ринку електроенергії. Виступаючи посередником між оператором системи передачі та споживачами, вони отримують багато нових завдань. Однією з найголовніших задач є оновлення застарілої інфраструктури. У той же час розвиток технологій ставить перед ними і нові завдання, які зумовлені зростанням кількості проз'юмерів, людей, які поєднують ролі виробника і споживача.

Функції розподілу електричної енергії в ОЕС України виконують електричні мережі напругою від 0,4 кВ до 150 кВ (рисунки 1.2), що налічують близько

850 тис. км ліній електропередач та 200 тис. одиниць трансформаторних підстанцій [14]. Ця сукупність розділена, переважно, за адміністративно-територіальним принципом між ОСР. Кожен із 33 окремих ОСР здійснює господарську діяльність з розподілу електричної енергії на закріпленій території незалежно від інших [17], дотримуючись вимог ліцензії НКРЕКП [18].

Довжина повітряних ліній електропередач (ПЛЕП) напругою від 6 кВ до 150 кВ складає 374,9 тис. км та має по колах значення: 150 кВ – 10,7 тис. км; 110 кВ – 36,2 тис. км; 35 кВ – 66,4 тис. км; 10 кВ – 247,9 тис. км; 6 кВ – 19,1 км.[19] Незважаючи на значний розвиток мереж класу напруги 10 кВ як в сільській місцевості, так і в містах, в декількох районах міст зберігається ще мережа напруги 6 кВ, протяжність повітряних та кабельних ліній якої складає майже 15 % від довжини ліній напругою 10 кВ.

На сучасний час загальна довжина електричних мереж напругою від 0,4 кВ до 10 кВ складає: 0,4 кВ – 419,3 тис. км; 6-10 кВ – 310, 6 тис. км і має тенденцію до щорічного зростання [20].

Згідно Закону України «Про ринок електричної енергії» [15] ОСР є юридичною особою, яка відповідає за безпечну, надійну та ефективну експлуатацію об'єктів, технічне обслуговування та розвиток системи розподілу для задоволення попиту на послуги з розподілу електричної енергії в майбутньому з урахуванням вимог щодо охорони довкілля і забезпечення енергетичної ефективності. Під розвитком системи розподілу розуміють нове будівництво, реконструкцію або модернізацію об'єктів електроенергетики [21].

Маючи інформацію щодо структури та стану мереж ОСР, можна більш доцільно оцінити здатність електроенергетичних систем приймати чи передавати електричну енергію, яка генерується новими відновлювальними джерелами енергії (ВДЕ), а також оцінити розгалуженість мережі на доступних для розміщення ВДЕ територіях.

1.1.3 Електрична мережа на рівні споживача

Кінцевими споживачами електричної енергії тобто споживачами, які купують електричну енергію для своїх власних потреб в енергосистемі України вважаються побутові, малі непобутові та непобутові споживачі.

Активний споживач електричної енергії – це такий споживач енергії, який є не тільки її пасивним покупцем, але й може деяким чином взаємодіяти з мережею енергопостачання, впливати на її стан та ціни на ринку, в основному через можливість самостійно генерувати та зберігати енергію.

Перевагами активного споживача є можливість самостійно генерувати енергію, що дозволяє забезпечувати більший рівень самостійності; можливість отримувати прибуток від продажу надлишкової енергії; оптимізація використання енергії в залежності від миттєвих цін; підвищення рівня надійності енергопостачання та якості електроенергії в системі; пристосування до графіка добового споживання через використання систем керування навантаженням, що дозволяє без створення незручностей для споживачів та суттєвої зміни графіка споживання позитивно впливати на мережу; вирівнювання та оптимізація графіка споживання.

Побутовий споживач - фізична особа, яка використовує електричну енергію для забезпечення власних побутових потреб, що не включають професійну та/або господарську діяльність або колективний побутовий споживач (юридична особа, створена шляхом об'єднання фізичних осіб - побутових споживачів, яка розраховується за електричну енергію за показами загального розрахункового засобу обліку в обсязі електричної енергії, спожитої для забезпечення власних побутових потреб таких фізичних осіб, що не включають професійну та/або господарську діяльність) [14]. Непобутові споживачі – це фізичні або юридичні особи, які купують електроенергію не для своїх власних побутових потреб, і які включають виробників та оптових споживачів [14].

Врахування можливості під'єднання установок розосередженої енергетики до вузлів, які знаходяться у власності абонентів мережі, з наявністю значного споживання, надає змогу розширити можливості вводу нової потужності в мережу.

На рисунку 1.3 наведена структура ринку електричної енергії України.

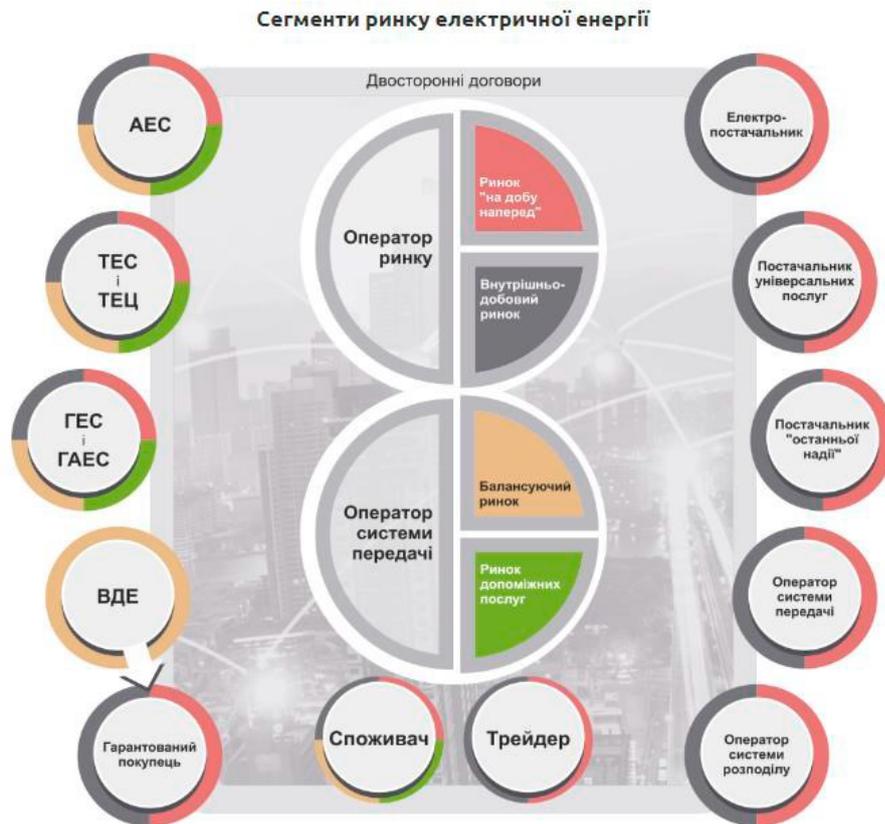

Рис. 1.3. Загальна структура ринку електричної енергії України [22]

1.2 Оцінка сучасного стану розвитку джерел розосередженої генерації об'єднаної енергетичної системи України

1.2.1 Загальні дані щодо використання джерел розосередженої генерації в країнах світу та перспектива побудови альтернативних джерел енергії

Останні тенденції та досвід використання альтернативної енергетики в енергетичних цілях є важливими для України, де альтернативна енергетика все ще перебуває на ранній стадії розвитку та потрібні ефективні механізми державної підтримки, що ґрунтуються на найкращій світовій практиці. Альтернативні джерела

енергії швидко розвиваються в постіндустріальних країнах і займають все більшу частку в світовому енергетичному балансі. Звісно, ці тенденції триватимуть і охоплюватимуть дедалі більше країн світу.

Аналітики Міжнародної енергетичної асоціації (МЕА) дійшли висновку, що в найближчому майбутньому світове виробництво електроенергії з альтернативних (поновлюваних) джерел енергії перевищить виробництво електроенергії з природного газу. Зрештою такі країни, як ЄС, Латинська Америка, США та Японія, інтенсифікують перехід своїх енергетичних систем від традиційних до поновлюваних джерел.

Згідно з аналізом Європейської асоціації біомаси (АЕВІОМ), загальна частка відновлюваної енергії в Європі у 2020 році становила 20,7%, а довгострокові прогнози Європейської ради з відновлюваної енергії показують, що всю теплову енергію в Європейському Союзі вироблятимуть з альтернативних джерел у 2050 році. МЕА також показує доволі оптимістичний прогноз розвитку альтернативної енергетики в країнах, які не є членами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Швидке поширення альтернативної енергетики в цих країнах достатнє, щоб компенсувати будь-який спад у галузі в інших країнах, особливо в Європі та США, де ринки альтернативної енергетики сформувалися на ранніх стадіях і є досить структурованими та насиченими.

Сьогодні когенераційні установки, вітроенергетика, сонячні колектори та теплові насоси справді конкурентоспроможні порівняно з традиційними формами енергопостачання, вартісні характеристики їхнього створення та експлуатації знижуються, а ціни на традиційні джерела енергії органічного походження постійно зростають.

Головна перевага використання поновлюваних джерел енергії полягає в тому, що вони невичерпні та екологічно безпечні, сприяють поліпшенню екологічного стану і не призводять до зміни енергетичного балансу на планеті.

Недоліки альтернативних джерел енергії полягають у періодичності поставок і коливаннях енергетичного потенціалу. Сучасні технології, обладнання та

раціональне використання альтернативних джерел енергії практично усунули перешкоди для їхнього широкого застосування, і енергетика на основі альтернативних джерел енергії у світі розвивається швидкими темпами.

Оскільки альтернативні джерела енергії поки що не конкурентоспроможні порівняно з традиційними, їхній розвиток підтримується різними інструментами на національному рівні. У світі існують різні моделі державної підтримки, основними з яких є використання квот на використання відновлювальних джерел енергії (підхід Великої Британії) та субсидії і тарифна політика для нетрадиційних і відновлювальних енергетичних проєктів (підхід Німеччини). Державна підтримка, найімовірніше, буде тимчасовою, оскільки вартість альтернативної енергії падає, а ціна традиційної енергії зростає.

Серія доповідей МЕА «Market Report Series»; Renewables 2018 станом на кінець 2018 року показує стабільну динаміку збільшення енергетичних потужностей на основі альтернативних поновлюваних джерел енергії. Водночас, як видно з наведеної нижче діаграми (рисунок 1.4), спостерігається тенденція до виведення з експлуатації вугільних електростанцій (скорочення потужності майже на 30 млн кВт) та скорочення потужності електростанцій, що працюють на природному газі, майже на 20 млн кВт.

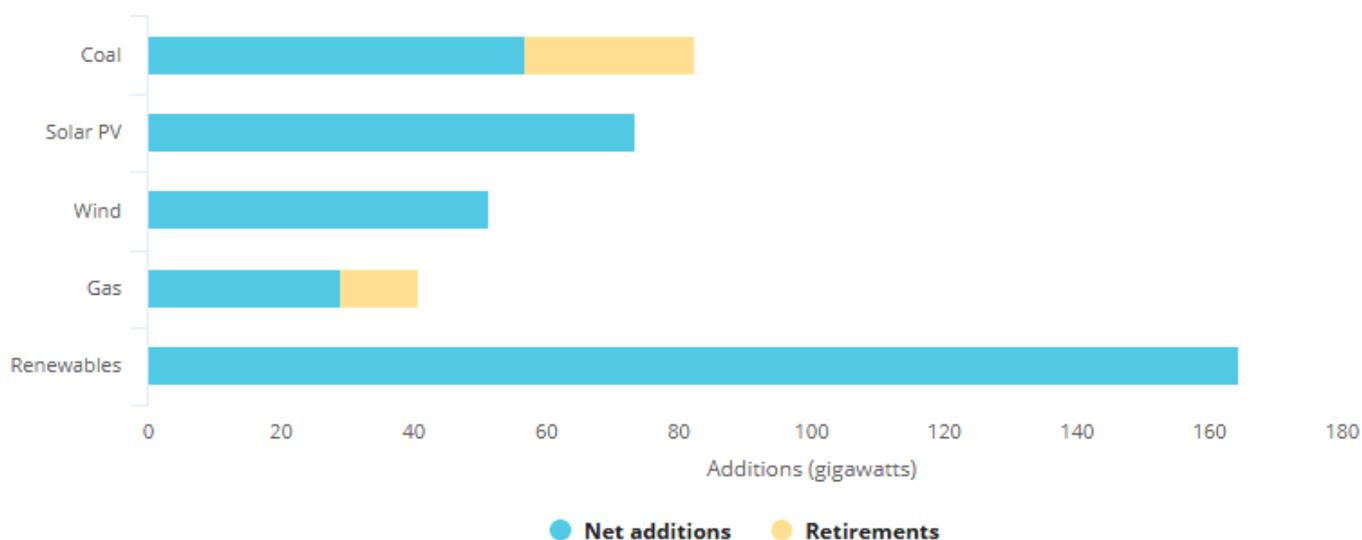

Рис. 1.4. Встановлена потужність за видами палива [23]

Згідно з основним сценарієм МЕА, загальна встановлена потужність сонячних електростанцій у світі до кінця 2024 року сягне 740 ГВт, що більше, ніж сукупна потужність Індії та Японії на сьогоднішній день.

Використання сонячної енергії представляє собою значну перспективу в розвитку альтернативних джерел енергії. Обсяг сонячної енергії, яка потрапляє на поверхню Землі протягом тижня, перевищує суму всіх світових запасів енергетичних ресурсів. Кожного дня на кожен квадратний метр землі припадає середньо 1 кіловатт сонячної енергії, що вимагає ефективного використання та конвертації через застосування різноманітних методів та технологій [24].

Основні методи підвищення ефективності сонячних панелей [24]:

- 1) застосування систем концентрації сонячного випромінювання;
- 2) використання систем стеження за Сонцем;
- 3) використання МРРТ - контролерів з різними алгоритмами відстеження точки максимальної потужності (ТМП) сонячних панелей;
- 4) розробка технологій виготовлення фотоелектричних модулів спрямованих на підвищення коефіцієнта корисної дії (ККД) і зменшення терміну їх деградації.

Ускладнене геополітичне оточення в Україні примушує поступово, але значно скорочувати використання природного палива для вироблення тепла та електроенергії. Значні пошкодження об'єднаної енергетичної системи країни підкреслюють важливість переходу до технологій розподіленої генерації або автономних джерел енергії для забезпечення енергетичної незалежності. Один з найбільш перспективних варіантів такої генерації енергії на півдні країни - використання відновлюваних джерел енергії, зокрема сонячних установок [25].

Ефективність роботи геліоустановок, незалежно від їх типу та конструкції, в основному залежить від інтенсивності сонячного випромінювання. Однією з відмінних особливостей сонячного випромінювання порівняно з іншими джерелами та системами конвертування енергії є складність контролю за кількістю енергії, що досягає поверхні. Цей параметр змінюється з часом і залежить від різних зовнішніх факторів.

ДП «НВЦ «Укренерго» презентувало розроблене НВЦР ІПС України техніко-економічне обґрунтування будівництва інфраструктури збору та подачі сонячної енергії потужністю до 1200 МВт (еквівалент Придніпровської електростанції) у Чорнобильській зоні відчуження. Проєкт передбачає будівництво підстанції 330/110 кВ, 11 підстанцій 110/10 кВ і близько 54 км ліній електропередачі 110 кВ. Це буде перший в Україні проєкт, що передбачає встановлення систем зберігання енергії для мінімізації впливу нестабільного виробництва відновлюваної енергії на роботу трансформаторних підстанцій в Україні. Використання систем накопичення енергії дасть змогу знизити витрати на підтримання балансу електромережі в пікові періоди, забезпечити безперервність і гнучкість електропостачання, більш раціонально використовувати національні та регіональні електромережі, знизити ризик перевантаження електромережі і значно підвищити рівень безпеки системи розподілу електроенергії як у поточному режимі, так і в аварійних і надзвичайних ситуаціях. Можна підвищити рівень безпеки розподільної системи.

1.2.2 Аналіз проблем встановлення джерел розосередженої генерації

Аналіз впливу розподіленої генерації на режим роботи електричної мережі показує, що вплив розподіленої генерації на режим приблизно можна порівняти зі стандартною похибкою вимірювання, тому що генерація і сумарне навантаження електричної мережі 110(35) кВ сильно відрізняються. Альтернативна енергетика зі встановленою потужністю до 500 кВт практично не впливає на режим роботи таких електричних мереж і не призводить до зміни втрат потужності; у випадку електричних мереж 10 кВ чутливість режиму до зміни потужності генерації, особливо під'єднаної до електрично віддалених вузлів, є високою. Діапазон генеруючих потужностей електростанцій, для яких гарантується позитивний вплив на рівень, обмежений режимом роботи енергосистеми до 100-200 кВт.

Питання підвищення надійності та якості електропостачання (ЯЕ) за рахунок використання відновлюваних джерел енергії поки що не розглядалося. Цей недолік

досліджень відображається в необґрунтовано високих стандартах втрат електроенергії, які мають відшкодовуватися власниками ВДЕ на енергетичному ринку та в контрактах на постачання електроенергії третім особам. Встановлення розподіленої генерації в розподільчій мережі має значний вплив на якість електроенергії.

По-перше, розподілені джерела живлення призводять до збільшення дози флікера. Це спричинено роботою та вимкненням потужних розподілених джерел живлення в розподільчій системі, раптовими змінами вихідної потужності розподілених джерел живлення та взаємодією між розподіленими джерелами живлення та регуляторами.

По-друге, відновлювальні джерела енергії можуть генерувати в електричних мережах гармоніки високих порядків, що характерно для паливних та фотогальванічних елементів, вітроустановок, тощо.

По-третє, розподілені джерела живлення впливають на провали напруги, які значною мірою пов'язані з типом генератора.

Як відомо, впровадження розподілених джерел живлення характеризується швидким збільшенням кількості силових електронних систем, що призводить до погіршення якості електроенергії. Причиною такого погіршення є наявність сильних нелінійних і несиметричних навантажень зі швидкими змінами режимів роботи, а також впровадження розподілених джерел живлення (що генерують гармоніки, інтергармоніки та субгармоніки в енергосистемі). Рисунок 1.5 ілюструє структурну схему впливу альтернативної енергетики на показники якості.

Рис. 1.5. Структурна схема впливу альтернативної енергетики на показники якості

У радіальній розподільній мережі падіння напруги відбувається вздовж напрямку подачі електроенергії споживачам від головної ділянки лінії електропередачі до кінцевої точки. Впровадження альтернативних джерел енергії в таку електромережу може призвести до зниження навантаження на фідер і підвищення напруги на лінії електропередачі. Коефіцієнт потужності розподіленого джерела живлення і тип генератора мають велике значення. Під час використання відносно потужних синхронних генераторів у деяких випадках допустимі рівні напруги можуть бути перевищені. Таким чином, величина зміни напруги залежить від розташування джерела ВДЕ, його потужності та виробництва або споживання.

Крім того, у розподільній мережі активні та реактивні навантаження вузлів змінюються в часі, спричиняючи постійні коливання рівня напруги в електричній мережі. У напрямку від основної частини ПЛЕП до кінця коливання напруги зазвичай вищі. Коли навантаження зосереджене здебільшого поблизу кінця лінії

електропередачі, коливання рівня напруги більш інтенсивні. Після підключення альтернативних джерел енергії до розподільчої мережі, розподільна мережа впливає на коливання напруги у вузлах, збільшуючи або зменшуючи їх. Якщо розподілене джерело живлення працює в координації з місцевим навантаженням, тобто його потужність збільшується або зменшується в міру збільшення або зменшення навантаження у вузлі, коливання напруги будуть компенсовані [26].

Встановлення ВДЕ може як збільшувати, так і зменшувати втрати потужності в електричних мережах, що в основному залежить від місць розташування, потужності, рівня впровадження джерел розосередженої генерації в електричній мережі, їхнього коефіцієнта потужності, а також від топології електричної мережі тощо.

Оскільки розподільна електрична мережа є радіальною мережею, то потік потужності від основної ділянки до кінцевого споживача є односпрямованим і в аварійних ситуаціях здебільшого використовується миттєвий струмовий захист [27]. Як правило, релейний захист в розподільчих мережах проектується з використанням реле максимального струму та пристроїв автоматичного повернення на головних фідерах фідерних підстанцій і запобіжників на відгалуженнях електричних мереж. Для забезпечення захисту розподільчих електричних мереж на практиці після відключення лінії електропередачі, на якій сталася аварія, пошкоджений елемент або вся ділянка лінії електропередачі ізолюється і лінія знову підключається. Однак, такий спосіб релейного захисту розподільчої мережі не передбачає наявності додаткових джерел живлення, таких як

- відновлювана енергетика широко використовується в системах розподілу разом з розподіленою генерацією, включаючи проблеми, пов'язані з використанням реклоузерів [28]. Безструмова пауза при спрацьовуванні автоматичного повторного включення (АПВ), як правило, становить лише кілька секунд і не завдає істотної шкоди споживачам. Якщо під час безструмової паузи АПВ не спрацьовує захист розподілених джерел живлення, такі джерела залишаються підключеними до мережі і намагаються підтримувати напругу в мережі.

- у разі відключення розподіленого джерела живлення під час безструмової паузи АПВ час, відведений на ліквідацію дуги, зменшується на час спрацьовування захисного реле розподіленого джерела живлення.

- підтримувати безпечну експлуатацію самого об'єкту. Якщо джерело відновлюваної енергії залишається підключеним до мережі, баланс потужності може порушитися і швидкість генератора може змінитися.

Тому необхідні дослідження для вирішення проблеми раціоналізації вибору місця розташування ВДЕ, і зокрема вибору точки видачі потужності в мережу. Значну увагу слід звернути на пропускну спроможність електромережі, наявність вузлів для введення потужності або, за їх відсутності, можливість будівництва нових. Наявність інших генеруючих одиниць, характер графіків їх споживання, розташування потужних та активних споживачів електричної енергії поблизу розглянутої точки мережі, а також характер генерації генеруючих одиниць, для яких планується введення в експлуатацію. Робота з моделювання поведінки розподіленої генерації в експлуатаційних умовах, дослідження ремонтних схем, аналіз питань стабільності та моделювання з точки зору розвитку мережі.

1.3 Структура електроенергетичних систем провідних країн Європи

1.3.1 Електроенергетична система Німеччини

Енергетична трансформація Німеччини, відома як *Energiewende*, довела свою ефективність у секторі електроенергетики країни, збільшуючи виробництво відновлювальної енергії. Незважаючи на те, що вугілля (головним чином, буре вугілля) є найбільшим джерелом електроенергії, відновлювальні джерела замінили значну частину енергії, яка раніше була вироблена за допомогою ядерних станцій протягом останнього десятиліття. У 2017 році вітрова енергія перевищила ядерну енергію та природний газ, ставши другим за обсягами джерелом електроенергії. Для подальшого розвитку відновлювальних джерел енергії згідно з енергетичними та кліматичними цілями Німеччини будуть необхідні заходи, що сприятимуть

електрифікації та інтеграції систем відновлювальних джерел, включаючи поліпшення оподаткування, регулювання ринку, а також розвиток інфраструктури передачі та розподілу електроенергії.

Виробництво електроенергії в Німеччині все ще в значній мірі ґрунтується на використанні кам'яного вугілля, природного газу та нафти. У 2018 році ці види палива разом склали 52% від загального обсягу електроенергії (хоча нафта мала дуже маленьку частку). Це розміщує Німеччину серед країн Міжнародного агентства енергетики (IEA) на середньому рівні за відносною часткою використання кам'яних палив у виробництві електроенергії.

Кам'яне вугілля відіграє ключову роль у виробництві електроенергії в Німеччині, забезпечуючи 38% від загального обсягу у 2018 році. Однак його частка зменшується, порівняно з майже 50% десятиліттям раніше (див. Рисунок 7.3). Крім того, ядерна енергія зменшилася майже наполовину протягом останнього десятиліття, головним чином через збільшене використання відновлюваних джерел енергії, які отримували значну підтримку через тарифи на відрахування (FiTs). Частка відновлювальної енергії зросла з 15% у 2008 році до 35% у 2018 році. Зокрема, енергія вітру стрімко зростає, подвоївши своє виробництво за останні п'ять років. Крім того, сонячна енергія та біоенергетика значно зросли протягом останнього десятиліття.

Вплив енергетичної трансформації на виробництво електроенергії в Німеччині буде відчутним протягом наступних десятиліть. Оскільки уряд планує закрити всі ядерні електростанції до кінця 2022 року і всі вугільні електростанції до 2038 року, тенденція розвитку енергетичного сектора продовжить підпорядковуватися збільшенню використання відновлювальної енергії. На рисунку 1.6 наведено графік виробництва електроенергії за різними джерелами.

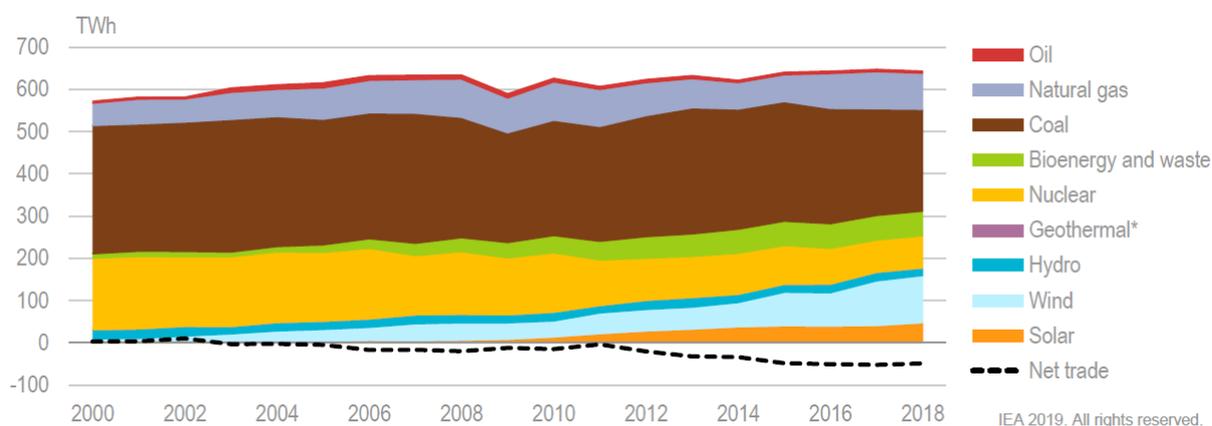

Рис. 1.6. Виробництво електроенергії Німеччини за джерелами [28]

1.3.2 Електроенергетична система Іспанії

У 2019 році загальний обсяг виробництва електроенергії в Іспанії становив 271,0 терават-годин (ТВт-год) і поступово зменшувався після досягнення свого піку у 2008 році, коли досяг 311,0 ТВт-год (Рисунок 1.7). В Іспанії діє ядерний парк, який забезпечує стаке базове навантаження близько 60 ТВт-год на рік з 1990 року, що становить 22% від загального виробництва електроенергії у 2019 році. Електростанції, що працюють на паливному маслі та дизельні генератори, в основному використовуються на островах і разом склали 5% від загального виробництва електроенергії в Іспанії у 2019 році. Виробництво електроенергії з вугілля зменшилося, особливо в останні роки, що відображає початок відмови від вугілля. У 2019 році вугілля становило лише 5% від загального виробництва електроенергії, що є значним зменшенням порівняно з 14% у попередньому році.

Газ відіграє ключову роль у міксі електроенергії країни, становлячи майже третину виробництва у 2019 році. Гнучкість газових електростанцій використовується для балансування при відмові від вугілля та коливання виробництва з відновлюваних джерел, таких як вітер та сонце, а також змінного виробництва від гідроелектростанцій.

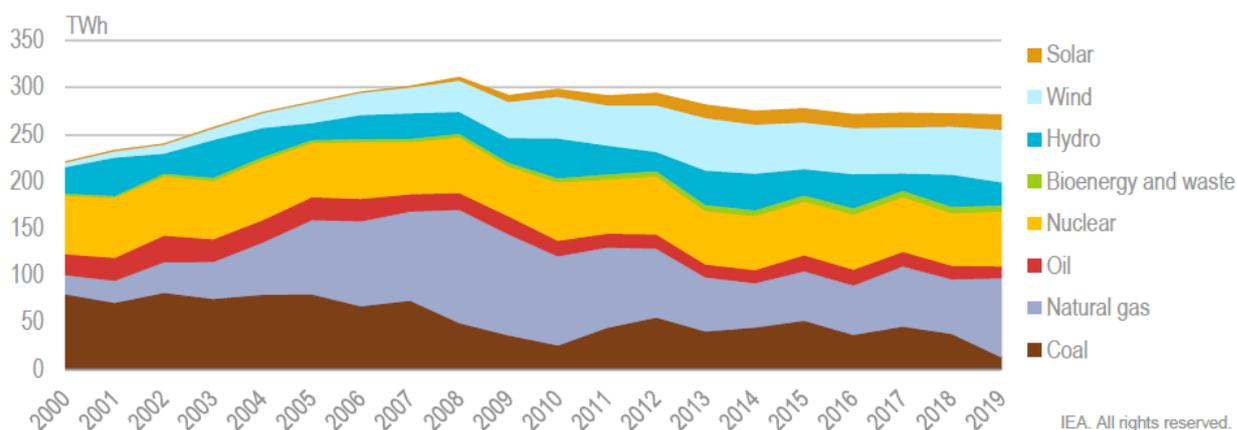

Рис. 1.7. Виробництво електроенергії Іспанії за джерелами [29]

ВДЕ стають все важливішим джерелом електроенергії в країні, досягаючи 38% у 2019 році. Це включає вітро-, гідро-, сонячну енергію, а також біоенергетику та використання відходів. Вітро (20,5%) та гідроелектроенергія (9,1%) склали найбільший внесок у 2019 році, тоді як сонячна енергія зазнала швидкого зростання від 2008 до 2014 року, після чого стабілізувалась на рівні близько 5,6%. Біоенергетика, переважно з твердої біомаси, разом з відходами та біогазом, складала 2,4% від загального виробництва у 2019 році.

Стосовно потужності, у 2019 році в Іспанії було використано 25 ГВт газових електростанцій, 26 ГВт вітроенергії, 13 ГВт гідроелектроенергії (окрім насосних), 7,9 ГВт вугільних станцій, 7,1 ГВт ядерної енергії та 8,9 ГВт фотовольтаїки, підключеної до мережі, на додаток до 2,3 ГВт концентрованої сонячної енергії. Також встановлено невелику потужність припливної енергії, що становила 4,8 МВт у 2019 році. У порівнянні з піковим попитом, в Іспанії наразі перевищена потужність генерації, навіть при закритті вугільних електростанцій.

Завдяки зростанню виробництва вітро- та сонячної енергії з 2000 року, у порівнянні з Міжнародним Енергетичним Агентством, Іспанія трохи відстає від середнього рівня використання кам'яних палив у її електроенергетичному міксі, тоді як за часткою використання відновлювальних джерел у 2019 році вона посідає 13-е місце.

1.3.3 Електроенергетична система Італії

Виробництво електроенергії Італії коливалося навколо середнього рівня 288 ТВт*год протягом періоду між 2011 та 2021 роками, і це було нижче, ніж в попередньому десятиріччі (Рисунок 1.8). За останні десять років роль відновлюваних джерел у енергоміксі зросла, тоді як роль нафти та вугілля зменшилася.

Однак енергомікс Італії в значній мірі ґрунтується на кам'яних паливах, які склали 58% від загального виробництва електроенергії у 2021 році. Це одна з найвищих часток серед країн-членів Європейського Агентства з Енергетики (ІЕА). Природний газ є основним джерелом для виробництва електроенергії, покриваючи 50% від загального виробництва у 2021 році, що є другою за величиною часткою серед країн-членів ІЕА. Частка природного газу зменшилася з 2010 по 2014 рік, коли вона скоротилася до мінімуму 34%, а потім знову зросла для компенсації сповільненого зростання відновлюваних джерел та зниження виробництва вугілля та нафти. Виробництво електроенергії з вугілля значно знизилось з піку в 18% у 2012 році до 5,6% у 2021 році, як частина плану з відмови від вугілля до 2025 року. Нафта скоротилася з 6,6% у 2011 році до 2,7% у 2021 році (Рисунок 1.8).

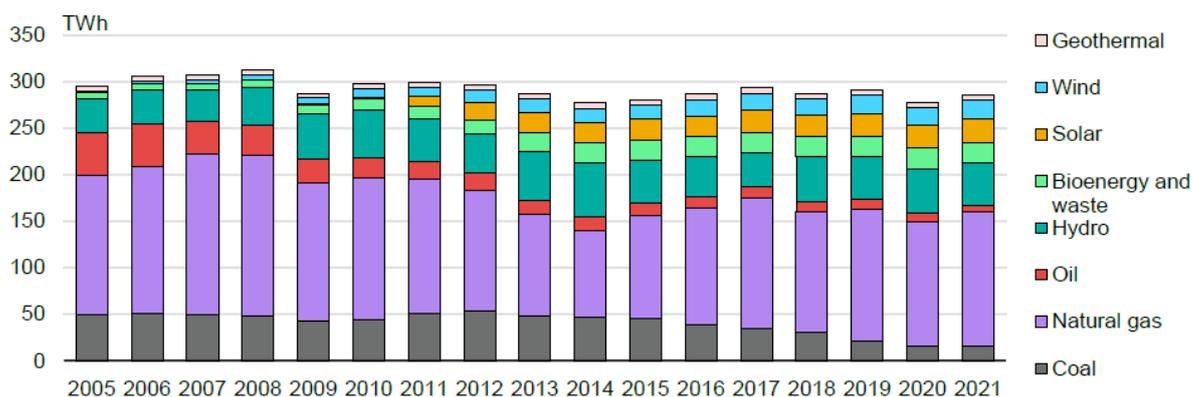

Рис. 1.8. Виробництво електроенергії Італії за джерелами [30]

У 2021 році Італія мала другий за величиною рівень залежності (23%) від виробництва електроенергії від імпорту російського палива серед країн-членів ІЕА, після Угорщини. Основними причинами цієї залежності є велика частка природного

газу у виробництві електроенергії та висока залежність Італії від імпорту природного газу з Росії (41% від чистого імпорту природного газу у 2021 році). Італія також залежить від імпорту вугілля з Росії (62% від чистого імпорту вугілля у 2021 році). Аналіз ІЕА показує, що додаткові 2 ГВт відновлювальних джерел (1 ГВт сонячної енергії та 1 ГВт вітру) зменшили б залежність Італії від Росії у виробництві електроенергії на 1%. Відновлювані джерела енергії склали 40% від виробництва електроенергії у 2021 році, що подібно до середнього рівня країн-членів ІЕА (40%). Гідроелектроенергія є другим джерелом виробництва електроенергії після природного газу. Вона переживала щорічну змінність через зміни в опадах, але зберігала стабільний середній рівень близько 16% від загального виробництва з 2011 року. Заохочувана генеральною регулятивною схемою FiT, електроенергія з сонячної енергії швидко зросла з 0,6% від загального виробництва електроенергії у 2010 році до 7,5% у 2013 році.

Після зміни схеми підтримки виробництво електроенергії від сонячної енергії зросло лише трохи і досягло 8,8% у 2021 році. Аналогічно, біоенергетика та відходи швидко зросли з 3,9% у 2010 році до 6,7% у 2013 році, а потім сповільнилися і досягли 7,5% у 2021 році. П'ятим джерелом електроенергії є вітер, який мав більш поступовий зріст і більш ніж подвоїв свою частку з 3% в 2010 році до 7,3% у 2021 році.

1.3.4 Електроенергетична система Португалії

Протягом періоду з 2009 по 2019 рік потужність виробництва електроенергії в Португалії збільшилася з 17,4 ГВт до 21,6 ГВт, переважно за рахунок росту потужності гідроелектростанцій з насосним накопиченням і вітрових електростанцій на суші. Гідроенергетика становить значну частку встановленої потужності Португалії (34% у 2019 році). Велика потужність насосних гідроелектростанцій відіграє важливу роль у збалансуванні постачання та попиту на електроенергію, особливо в умовах зростаючого виробництва електроенергії з відновлювальних джерел змінної енергії (ЗДЗЕ), зокрема вітру та сонячної енергії. З 2009 по 2019 рік максимальний

піковий попит на електроенергію в Португалії незначно зменшився з 9,0 ГВт до 8,65 ГВт.

Більшість електрогенеруючої потужності в Португалії становлять великі генераційні об'єкти, які підключені до системи передачі електроенергії. Проте зростає кількість генерації, що з'єднана з системою розподілу електроенергії. У 2019 році було підключено 5,3 ГВт генеруючої потужності на рівні розподільної мережі, що становить приблизно чверть від загальної встановленої потужності Португалії. З них 4,7 ГВт було відновлювальною генерацією (54% від вітру, 19% від гідро, 14% від сонячної енергії та 13% від біомаси), а решта 0,6 ГВт - в основному когенерація на природному газі.

Мережі низької напруги також спостерігають зростання підключення невеликої дистриб'юваної генерації та генерації для самоспоживання, переважно з використанням сонячної енергії. За період з 2015 по 2019 рік загальна встановлена потужність невеликої дистриб'юваної генерації збільшилась з 0,6 МВт до 44,8 МВт, що становить 0,2% від загальної потужності генерації. У той же період загальна встановлена потужність генерації для самоспоживання зросла з 6,4 МВт до 215,7 МВт, що складає 1,0% від загальної потужності генерації.

За період з 2009 по 2019 рік виробництво електроенергії в Португалії зросло з 49,5 терават-годин до 51,7 ТВт*год, і це супроводжувалося помітними щорічними змінами, що були обумовлені коливанням рівнів гідрогенерації, економічною активністю та торгівлею електроенергією (Рисунок 1.9). Завдяки помітним змінам у щорічних опадах, які є типовими для клімату Португалії, велика потужність гідроелектростанцій суттєво впливає на щорічний мікс виробництва електроенергії. За цей же період гідрогенерація коливалася від 5,6 ТВт*год до 16,2 ТВт-год.

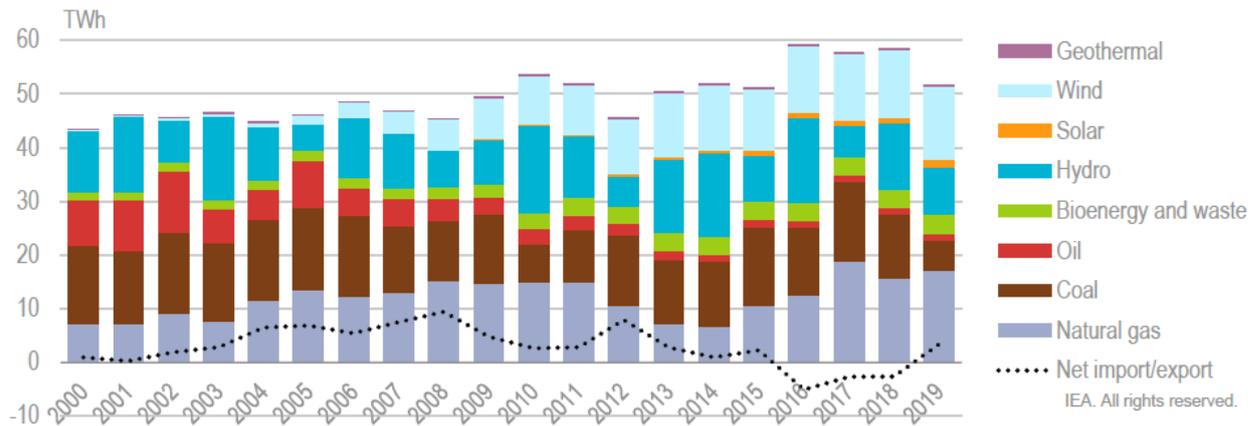

Рис. 1.9. Виробництво електроенергії Португалії за джерелами [31]

1.4 Оцінка ефективності експлуатації та працездатності електроенергетичної системи

У сучасному світі, збільшений попит на енергію, швидкі зміни кліматичних умов та обмеженість традиційних ресурсів вимагають нових підходів до енергетичних систем. Вирішення цих викликів відповідає нашій здатності ефективно управляти енергією, забезпечуючи стале й стабільне майбутнє для всесвітньої спільноти.

Оцінка ефективності енергетичної системи передбачає використання різноманітних методів та інструментів, які систематично досліджують, аналізують та вимірюють різні аспекти функціонування системи та її складових. Ці підходи сприяють визначенню рівня ефективності системи, виявленню потенційних проблем, проведенню порівняльного аналізу різних режимів роботи та розробці стратегій для оптимізації всіх складових енергетичного комплексу.

Впровадження систем зберігання електроенергії визнається одним з найбільш перспективних шляхів для підвищення ефективності енергетичних систем. Крім того, така ініціатива вирішує інші важливі завдання, такі як надання допоміжних послуг, наприклад, регулювання напруги та частоти у електроенергетичній системі країни [32-35].

Новаторський підхід до оцінки можливостей енергопостачання розподільчих систем полягає в тому, що потужність джерела електроживлення вважається основним

критерієм, а різні вимоги користувачів до надійності розглядаються як основні обмеження. Моделювання показує, що цей підхід може сприяти підвищенню економічної ефективності розподільчих систем, одночасно збільшуючи потужність електропостачання. Також виявлено, що послаблення обмежень на рівні надійності може значно покращити функціональні можливості джерела живлення [36]. Крім того, вплив збільшення потужності розподіленого виробництва на підвищення рівня надійності стає більш очевидним у випадку, коли навантаження на систему зростає.

Існує алгоритм для оцінки ефективності енергетичної системи після встановлення децентралізованих джерел генерації, який враховує обсяги зниження технологічних витрат електроенергії [37, 38]

$$\delta W = \Delta W - \Delta W(P_{DRG}), \quad (1.1)$$

де ΔW - технологічні витрати електроенергії за відсутності ВДЕ;

$\Delta W(P_{DRG})$ - технологічні витрати електроенергії в мережі за наявності ВДЕ потужністю P_{DRG} .

У дослідженні [39] розглядається модель для оцінки ефективності електропостачальної системи, яка передбачає аналіз структури системи та оцінку кожного її компонента за певними критеріями. Як загальний показник ефективності функціонування будь-якої наявної системи електропостачання пропонується використовувати рентабельність переробки електроенергії, що визначається відношенням чистого доходу від переробки електроенергії до витрат на цю переробку [40, 41]

$$P = \frac{\Delta\Pi}{E}, \quad (1.2)$$

де $\Delta\Pi$ - чистий дохід від переробки електроенергії; E - витрати підприємства на переробку електроенергії.

В роботах [42, 43] описується нова модель, яка дозволяє оцінити продуктивність та показники бюджетного профіциту для систем з кількома станами у випадку взаємодії між пошкодженням та обслуговуванням. В даній моделі досліджується вплив змін продуктивності систем з кількома станами на їх загальну продуктивність [44].

Потенціал підвищення енергоефективності можна легко реалізувати за допомогою ранньої енергетичної оцінки, яка враховує місцеві нормативи та умови, замість того, щоб намагатися застосовувати універсальні рішення, які часто неадекватно переносяться з інших контекстів та розробляються з урахуванням інших параметрів [44,46].

Виробничі технології та рівень життя базуються на прогресі та ефективному використанні енергії, а також на показнику споживання електричної енергії на душу населення [47]. У зв'язку з нерівновагою між попитом та виробництвом енергії, а також зростаючим навантаженням на навколишнє середовище, інтегрована енергетична система стала важливою складовою для задоволення зростаючого попиту на енергію [48]. Інтегрована енергетична система може розглядатися як комплексна система, що об'єднує виробництво, постачання та розподіл енергії, створена за допомогою органічної координації та оптимізації процесів виробництва, передачі, перетворення, зберігання та споживання енергії під час планування, будівництва та експлуатації [49]. Інтегрована енергетична система має важливе значення для підвищення ефективності використання енергії, зменшення викидів вуглецю та забезпечення створення екологічно чистої енергії [50].

Для оцінки ефективності роботи електростанцій в [51 – 53] існує показник, який ґрунтується на характеристиках показників продуктивності, визначених з аналізу доцільності та термодинамічної ефективності. Показник ефективності роботи електростанції у межах енергетичної системи оснований на використанні властивості обмеженості та можливості комбінування різних типів енергії з урахуванням їх різного впливу, що була запозичена з аналізу термодинаміки. Крім того, властивість послідовності та збалансованості розглядуваних варіантів була взята з аналізу

доцільності. Цей показник був прийнятий як основа для постановки задачі оптимізації генерації продукту електростанцією.

У дослідженнях [54, 55] описаний метод аналізу ефективності, який дозволяє ефективно розподіляти характеристики маневреності між різними електростанціями. При виявленні незбалансованості між загальним попитом системи та виробничим потенціалом, метод використовує концепцію маржинальної вартості енергії для досягнення балансу в системному попиті, що відповідає подальшому аналізу.

У контексті глобальних зобов'язань щодо зменшення викидів [56] та переходу до сталої енергетики, моделі енергетичних систем стають корисним інструментом для прогнозування та аналізу впливу різних стратегій на навколишнє середовище [57]. Розвиток технологій, таких як сонячна та вітряна енергія, акумуляторні системи та інтелектуальні мережі, потребує точних моделей для забезпечення ефективного впровадження та оптимізації їхнього функціонування.

Безперечно, моделювання стає критичним компонентом у розробці розумних мереж, де прогнозування та керування змінами в споживанні електроенергії [58] є суттєвими. Це дозволяє адаптувати систему до коливань у попиті та постачанні енергії, що забезпечує підвищення енергоефективності та стабільність системи навіть у змінних умовах.

У дослідженні [59] була розроблена математична модель для оцінки економічної доцільності та надійності покращення електропостачання за допомогою незалежного мультиплексування. Ця модель може бути складною та вимагати значної кількості вхідних даних, що може призвести до складностей у обчисленнях та управлінні нею. У багатьох випадках, особливо на етапі розробки, обмежена доступність даних для побудови та перевірки моделі може вплинути на її точність та достовірність.

Існує концепція моделі, що використовує змішане цілочисельне лінійне програмування для короткострокового планування у сфері роздрібної торгівлі, включаючи фотоелектричну установку, вітрову турбіну та паливний елемент [60]. Отримані результати за допомогою інтервальної оптимізації порівнювалися з сценарієм, де відсутня невизначеність. Проте слід зауважити, що невизначеність вимог

була проігнорована у цьому випадку. Серед недоліків цієї моделі можна відзначити, що при великій кількості параметрів та обмежень цілочисельне лінійне програмування може потребувати великої кількості змінних, що ускладнює модель та робить її менш зрозумілою.

У роздрібній торгівлі торговці виступають посередниками між виробниками та кінцевими споживачами, постачаючи електроенергію тим споживачам, які не проявляють бажання або не мають можливості брати участь у оптових ринках електроенергії [61], а також закупають електроенергію в значних обсягах і реалізують її споживачам [62]. Планування діяльності роздрібних торговців проводиться на короткостроковій або середньостроковій основі [63].

Для оцінки енергетичного комплексу також є двоетапна стохастична модель з ризиковими ухилами для короткострокового планування роздрібних торговців [64], при цьому контракт зі штрафом за відкликання (CWP) і контракт з опціоном (CWO) вважаються новими ресурсами для закупівлі електроенергії роздрібними продавцями [65]. Враховуючи особливості стохастичних моделей з ризиковими ухилами, їх ефективне вирішення може потребувати значних обчислювальних ресурсів, що може ускладнити їхнє застосування в реальних умовах короткострокового планування.

Для оптимізації системи електропостачання існує модель, спрямована на оптимізацію економічних показників, зменшення впливу на навколишнє середовище та збільшення соціальних переваг енергетичної мережі [66]. Економічна мета цієї моделі полягає в максимізації прибутку після корпоративного податку, екологічна мета – в мінімізації викидів парникових газів, а соціальна мета – в збільшенні соціальної вигоди. Проте ця модель може виявитися менш гнучкою у випадку потреби адаптації до змін на ринку або стратегії енергетичної мережі. Визначення параметрів, що впливають на економіку, навколишнє середовище та соціальні показники, може бути непередбачуваним та залежати від суб'єктивних оцінок.

Модель реакції на попит, яка поєднує ціну за час використання та стимул для відтворення змін навантаження перед та після впровадження реакції на попит [67, 68]. Крім того, пропонується метод аналізу впливу покращення надійності розподільної

мережі інтегрованою енергетичною системою на основі послідовного методу Монте-Карло. Щодо точності результатів, метод Монте-Карло може вимагати значної кількості ітерацій, щоб забезпечити достатню точність, що може виявитися витратним за ресурсами. Для великих систем метод Монте-Карло може також бути обчислювально неефективним.

Пропускна здатність системи передачі ТТС [69] визначається як максимальна потужність, яку система може передати, враховуючи набір обмежень безпеки та стабільності, що встановлені, і визначає верхню межу можливостей системи. Доступна здатність передачі АТС [70] є ключовим показником, який доповнює ТТС [71] і вказує на додаткову потужність передачі від поточного стану, відображаючи резерв передачі. Недавні наукові розробки в галузі ТТС і АТС призвели до створення єдиної теоретичної системи [72]. Вперше була розроблена математична модель доступної потужності передачі, яка враховує всі можливі моделі зростання навантаження, коли система наближається до межі безпеки.

У науковій літературі було покращено розуміння проблем управління енергією в мікрогрідах за допомогою різних методів дослідження [73]. Один з популярних підходів - метод метаевристичної оптимізації [74], що дозволяє враховувати складність та велику кількість змінних у системах енергопостачання. Одночасно з цим, у вивченні управління енергетичними ресурсами мікрогрідів також застосовуються різні методи лінійного [75] та нелінійного програмування [76]. Ці методи дозволяють точно моделювати та оптимізувати різні аспекти функціонування систем енергопостачання, враховуючи їхню складну структуру та взаємозв'язки. Крім того, дослідники виявляють інтерес до використання теорії ігор [77], що враховує аспекти конфліктів та взаємодій між різними агентами системи. Це дозволяє ураховувати стратегії різних учасників у контексті управління енергетичними ресурсами мікрогрідів.

Існує оптимізаційна модель для взаємопов'язаних мультимікромереж, яка враховує загальну вартість системи та пропонує ефективну стратегію енергоменеджменту для зниження експлуатаційних витрат [7]. Для досягнення оптимальної ефективності системи застосовується ієрархічна система управління

енергією, побудована на основі концепції мультиагентних систем MAS [759]. Модель на основі MAS дозволяє оптимально планувати роботу системи в багатовимірному просторі, у якому враховуються рішення всіх учасників [80]. Проте, через велику кількість агентів і їхніх взаємодій може виникати складність у аналізі та інтерпретації результатів моделі.

В [81] описується довгострокове моделювання електропостачання, що включає повну картину електроенергетичної системи і враховує різноманітні фактори, такі як переваги традиційної енергетики, низький рівень електрифікації у селищах та проблеми з постачанням енергії. Довгострокові моделі енергетичного планування зазвичай охоплюють великий проміжок часу та мають низький рівень деталізації, щоб уникнути складнощів у обчисленнях [82,83]. Хоча довгострокове моделювання є корисним для стратегічного планування енергетичної системи [84], структура енергетики та інших галузей може швидко змінюватися через технологічні прориви або несподівані події, що ускладнює точне прогнозування на довгий період і призводить до втрати актуальності та ефективності моделі.

Несвоєчасне та неефективне використання енергетичних стратегій може мати негативні наслідки, такі як енергетичні кризи, зростання вартості енергії, забруднення навколишнього середовища та залежність від зовнішніх енергетичних джерел. Отже, забезпечення ефективного використання енергії та підвищення її енергоефективності є стратегічною метою для суспільства та економіки країни.

Оцінка ефективності експлуатації енергосистеми за умов споживчого управління та укладених контрактів неможлива за допомогою існуючих методів. Отже, виникає потреба в адаптації методів до різних конфігурацій та режимів роботи системи.

Використання зазначених методів моделювання для оцінки надійності і працездатності ускладнюється при створенні імітаційних моделей з великою кількістю вузлів. Така складність може спричинити утруднення аналізу та взаємодії між компонентами системи.

1.5 Постановка задачі дослідження

Науковою задачею, яка ставиться в даній дисертаційній роботі, є розроблення методу аналізу ефективності експлуатації та працездатності єдиної енергосистеми за рахунок розроблення її імітаційної моделі для визначення зміни властивостей поставки та споживання електроенергії, в основу якої покладено згортку критеріїв аналізу запланованих та випадкових збурень, які роблять можливим руйнування окремих складових та вузлів, які зменшують працездатність.

Наукову задачу пропонується розв'язати у наступній послідовності:

1. Розробити імітаційну модель єдиної енергосистеми для аналізу ефективності експлуатації та працездатності при різних сценаріях запланованих збурень. Для вирішення поставленої задачі необхідно розробити модель енергосистеми у вигляді ярусного графу, вузлами якої є станції устаткування генерації, електричні підстанції системи передачі напругою від 330 кВ до 750 кВ, електричні підстанції системи розподілу напругою від 110 кВ до 220 кВ, ребрами якої є лінії електропередач напругою від 110 кВ до 750 кВ, що враховує потужність згенерованої та переданої мережою електроенергії, номінальну потужність та кількість трансформаторів електричних підстанції, переріз та максимальну пропускну здатність ліній електропередач, що дало можливість визначити складні взаємозв'язки між її вузлами та інтегрувати устаткування в єдину енергосистему для проведення її аналізу ефективності експлуатації та працездатності.

2. Розробити метод оцінки ефективності експлуатації єдиної енергетичної системи на основі імітаційної моделі єдиної енергетичної системи для аналізу її експлуатації на базі згортки окремих критеріїв. Для вирішення поставленої задачі необхідно вдосконалити метод оцінки ефективності експлуатації енергосистеми, в основу якого покладено об'єми поставки та споживання електроенергії. В даний метод необхідно додати можливість врахування об'ємів електроенергії, які необхідно додатково залучити за аналогом кредитної банківської системи у іншій енергопередавальній організації для забезпечення потреб споживача. Крім того

додатково необхідно ввести узагальнений показник згортки окремих критеріїв, а саме обсягу, якості та ефективності поставки електроенергії, що дало можливість в умовах споживчого управління отримати інтегральний показник для виявлення споживачем ефективної поставки серед можливих альтернатив.

3. Розробити стохастичну модель єдиної енергосистеми та метод аналізу працездатності енергосистеми, який дозволяє оцінити її стани під час різних умов експлуатації, враховуючи випадкові збурення. Для вирішення поставленої задачі необхідно розробити модель, яка буде складається з імітаційної моделі енергосистеми, поточного ланцюгу об'єктів перетворення та транспортування, моделі випадкових збурень, які змінюють властивості вузлів та ребер ярусного графу. Також необхідно розробити методу оцінки ефективності експлуатації енергосистеми за рахунок показників її ефективності та працездатності, методу рекурсивного процесу пошуку шляхів отримання електроенергії від об'єкта споживача до устаткування електрогенерації, що дало можливість аналізувати енергосистему для виявлення умов працездатності під час різних сценаріїв експлуатації, враховуючи потенційні виходи з ладу компонентів під час випадкових збурень, які приводять до руйнування обладнання.

Таке дослідження має велику перспективу для покращення ефективності експлуатації та працездатності енергосистеми в Україні, особливо в умовах військового стану. Моделі та методи аналізу ефективності експлуатації та працездатності енергосистеми можуть допомогти прогнозувати її стан під час випадкових та запланованих збурень, може сприяти розробленню окремих стратегій диспетчерського управління енергосистемою для покращення функціонування єдиної енергосистеми.

Отже, це дослідження може мати значний практичний вплив на розвиток енергетичного сектору та забезпечення ефективної експлуатації та працездатності енергосистеми.

1.6 Висновки до розділу

В першому розділі проведено аналіз структури енергетичних систем, перспективи розвитку ВДЕ та існуючі моделі і методи оцінки ефективності експлуатації та працездатності електроенергетичного комплексу.

Були визначені особливості електричних мереж різної напруги на рівнях підпорядкування ОСП, ОСР та на рівні споживача.

1. Розглянуто основні компоненти структури системи електропостачання країн. Були визначені особливості енергосистем різної напруги на рівнях підпорядкування ОСР та на рівні споживача.

2. Проаналізовано сучасний стан та можливість розвитку джерел розосередженої генерації об'єднаної енергетичної системи України та встановлено, що країна має значний дефіцит енергоносіїв, рівень використання альтернативних джерел енергії в енергетичному балансі країни значно низький.

3. Розглянуто існуючі моделі та методи оцінки ефективності системи електропостачання. Було встановлено, що оцінити ефективність експлуатації енергосистеми існуючими методами, враховуючи споживче управління та контракти неможливо, тому, виникає необхідність в адаптації методів до різних конфігурацій та режимів роботи системи.

4. Розглянуто наявні моделі та методи оцінки працездатності та надійності електроенергетичних систем і виявлено, що створення імітаційних моделей з великою кількістю вузлів та зв'язків є викликом у процесі моделювання.

Оцінка ефективності експлуатації та працездатності енергетичних систем стає важливим інструментом для досягнення амбіційних цілей у сфері енергетики. Цей процес не лише дозволяє проводити науковий аналіз енергетичних комплексів, але також допомагає виявляти ефективні та неефективні підходи та розробляти стратегії, спрямовані на зменшення енерговитрат, оптимізацію використання ресурсів та мінімізацію негативного впливу на довкілля під час випадкових та запланованих збурень.

РОЗДІЛ 2

ІМІТАЦІЙНА МОДЕЛЬ ЄДИНОЇ ЕНЕРГОСИСТЕМИ ДЛЯ РІЗНИХ СЦЕНАРІЇВ ЗАПЛАНОВАНИХ ЗБУРЕНЬ

Для розв'язання другої задачі дисертаційного дослідження, а саме розробити імітаційну модель єдиної енергосистеми для аналізу ефективності експлуатації та працездатності при різних сценаріях запланованих збурень, необхідно визначити особливості застосування графової теорії при моделюванні різних енергосистем та розробити імітаційну модель ефективності та працездатності єдиної енергосистеми на основі «Теорії графів» у вигляді ярусного графу.

Моделювання на основі графової теорії - це процес створення математичних моделей, які являють собою графи, де вузли (вершини) є об'єктами, а ребра – зв'язки між ними [85, 86]. Такі моделі можуть використовуватися для аналізу та прогнозування різних систем та процесів, де об'єкти та зв'язки між ними мають істотне значення.

Приклади застосування моделювання на основі графової теорії включають моделювання соціальних мереж, моделювання дорожньої мережі, моделювання генетичних мереж та багато інших [87 – 89].

Графова теорія надає інструменти для аналізу графових моделей, таких як вимір центральності вершин, визначення найкоротшого шляху між двома вершинами, виявлення спільнот у графі [90]. Ці інструменти можуть бути використані для прогнозування поведінки системи та оцінки ефекту зміни параметрів на систему.

Для створення графових моделей може бути використано безліч підходів, включаючи топологічні, стохастичні, імовірнісні та інші. Графові моделі можуть бути побудовані як статичні, так і динамічні, де зв'язки між вершинами змінюються з часом [91].

Моделювання на основі графової теорії має багато застосувань в електроенергетиці.

2.1 Особливості застосування теорії графів в системах електропостачання

Теорія графів є важливим інструментом для аналізу та моделювання систем електропостачання. Графи допомагають представити складну мережу компонентів системи електропостачання, таких як генератори, трансформатори, лінії передачі та споживачі, у вигляді вершин (вузлів) та ребер (зв'язків) між ними.

Основні концепції теорії графів, що застосовуються в системах електропостачання, включають наступне:

1) Представлення мережі. Систему електропостачання можна уявити як комплексну мережу з різними елементами, які взаємодіють між собою для передачі електроенергії. Застосування теорії графів допомагає представити цю мережу у вигляді графу, де вершини відображають різні елементи системи, а ребра відображають зв'язки між ними. Основні елементи системи електропостачання, які можуть бути представлені як вершини графу, включають:

- електростанції: вершини графу можуть представляти різні типи електростанцій, такі як теплові, гідроелектричні, вітрові або сонячні електростанції. Кожна вершина відповідає конкретній електростанції і містить інформацію про її виробництво електроенергії;

- підстанції: підстанції, які використовуються для передачі електроенергії між різними елементами системи, також можуть бути представлені вершинами графу. Це можуть бути підстанції різних рівнів напруги, які забезпечують з'єднання між електростанціями, трансформаторами та споживачами;

- трансформатори: вершини графу можуть відображати трансформатори, які використовуються для зміни рівня напруги між різними ділянками системи електропостачання. Трансформатори зазвичай використовуються для зниження напруги при передачі електроенергії від виробництва до споживачів та для підвищення напруги при передачі електроенергії від підстанцій до ділянок з великою відстанню;

- лінії передачі: ребра графу представляють лінії передачі, які з'єднують різні елементи системи електропостачання. Це можуть бути високовольтні лінії передачі, кабелі, опори та інші засоби передачі електроенергії.

2) Аналіз зв'язків. Аналіз зв'язків в системах електропостачання за допомогою теорії графів включає виявлення наявних зв'язків між різними елементами та визначення залежностей між ними. Для цього використовуються алгоритми пошуку в ширину BFS і пошуку в глибину DFS, які дозволяють визначити шляхи передачі електроенергії та ієрархію залежностей між елементами системи. Основні задачі:

- пошук шляхів передачі електроенергії: застосування алгоритму BFS або DFS на графі системи електропостачання дозволяє знайти всі можливі шляхи передачі електроенергії від джерел виробництва (електростанцій) до споживачів. Алгоритми проходять через вершини графу, досліджуючи всі можливі шляхи від однієї вершини до іншої. Це дозволяє визначити, які елементи системи є підключеними до електростанцій та яким чином електроенергія передається через систему;

- визначення залежностей між елементами: алгоритми BFS і DFS також допомагають виявити залежності між різними елементами системи електропостачання. Наприклад, при застосуванні BFS з певної вершини графу, всі вершини, які можуть бути досягнуті з цієї вершини, будуть мати відстань 1 від неї. Таким чином, можна визначити, які елементи залежать безпосередньо від конкретного елемента. DFS також допомагає виявити глибину залежності між елементами, оскільки він досліджує граф углиб.

Аналіз зв'язків дозволяє зрозуміти, як елементи системи електропостачання взаємодіють між собою та як зміни в одному елементі можуть вплинути на інші. Це допомагає вирішувати питання щодо оптимізації мережі, виявлення слабких місць, а також розроблення стратегій управління та підтримки системи електропостачання.

3) Виявлення надійності. Виявлення надійності систем електропостачання за допомогою теорії графів включає аналіз надійності та визначення критичних елементів, які впливають на неперервність постачання електроенергії. Використання графічного представлення дозволяє моделювати відключення або відмову окремих

елементів системи шляхом видалення вершин або ребер графу. До основних задач належать:

- моделювання відключень: графічне представлення системи електропостачання дозволяє виокремити окремі вершини або ребра графу, які відповідають елементам, які можуть вийти з ладу або бути відключеними. Видалення вершини означає відключення відповідного елемента, такого як електростанція, підстанція або трансформатор, з системи. Видалення ребра відображає відключення лінії передачі або зв'язку між елементами;

- аналіз впливу відключень: після моделювання відключень можна провести аналіз впливу на систему електропостачання. Це може включати визначення елементів, які залежать від відключених вершин або ребер, і визначення важливих шляхів передачі електроенергії, які можуть бути обривними у випадку відключень;

- визначення надійності та критичних елементів: застосування теорії графів дозволяє визначити надійність системи електропостачання та ідентифікувати критичні елементи, які мають найбільший вплив на неперервність постачання електроенергії. Критичні елементи можуть бути вершинами, відключення яких призводить до розриву постачання електроенергії до важливих споживачів або до ребер, що відповідають вразливим лініям передачі.

Аналіз надійності системи електропостачання за допомогою теорії графів допомагає вирішувати питання про запобігання відключень, планування резервування та вдосконалення структури системи для забезпечення неперервного постачання електроенергії.

4) Оптимізація мережі. Оптимізація мережі електропостачання за допомогою теорії графів включає застосування різних алгоритмів для знаходження оптимальних маршрутів передачі електроенергії, мінімізації втрат енергії та забезпечення ефективного функціонування системи. Основні алгоритми, які можуть бути використані, включають алгоритми пошуку найкоротших шляхів, максимального потоку та задачі комівояжера. Основні задачі:

- пошук найкоротших шляхів: застосування алгоритмів пошуку найкоротших шляхів, таких як алгоритм Дейкстри або алгоритм Беллмана-Форда, допомагає знайти найкоротші маршрути передачі електроенергії між різними елементами системи. Це дозволяє оптимізувати шляхи передачі енергії, зменшити втрати енергії та забезпечити більш ефективне розподілення електроенергії;

- максимальний потік: алгоритми максимального потоку, такі як алгоритм Форда-Фалкерсона або алгоритм Едмондса-Карпа, допомагають визначити максимальний обсяг електроенергії, який може бути переданий через систему електропостачання. Це дозволяє виявити перевантажені ділянки мережі та знайти оптимальний режим роботи системи з максимальним використанням доступного потенціалу;

- задача комівояжера: задача комівояжера полягає в пошуку найкоротшого шляху, що проходить через всі елементи системи електропостачання і повертається в початкову точку. Застосування алгоритмів, які вирішують цю задачу, допомагає оптимізувати послідовність обходу елементів мережі, зменшуючи витрати часу та енергії на переміщення.

Використання цих алгоритмів та методів теорії графів дозволяє забезпечити оптимальне функціонування системи електропостачання, зменшити втрати енергії, покращити надійність та забезпечити ефективне використання ресурсів. Оптимізація мережі є важливим кроком для підвищення продуктивності та стабільності системи електропостачання.

5) Планування розвитку. Планування розвитку систем електропостачання за допомогою теорії графів дозволяє здійснити аналіз структури мережі та виявити можливості для покращення її ефективності та надійності. Основні аспекти, які можна розглянути в контексті планування розвитку, включають виявлення слабких місць, дублюючих елементів та оцінку впливу нових технологій. До основних задач можна віднести наступні:

- виявлення слабких місць: аналіз структури графу дозволяє ідентифікувати слабкі місця в системі електропостачання, такі як ділянки з високою втратою енергії,

недостатньою потужністю або обмеженою пропускнуою здатністю. Виявлення цих слабких місць дозволяє спланувати розширення мережі або вдосконалення існуючих елементів для покращення ефективності та надійності системи;

- дублюючі елементи: аналіз графу також допомагає виявити дублюючі елементи в системі електропостачання, такі як альтернативні шляхи передачі електроенергії або резервні джерела живлення. Використання дублюючих елементів дозволяє забезпечити надійність та зменшити ризик відмови системи в разі виникнення проблем в одному з елементів;

- оцінка впливу нових технологій: застосування теорії графів дозволяє оцінити вплив впровадження нових технологій на систему електропостачання. Нові технології, такі як відновлювані джерела енергії, енергоефективні рішення або розумні мережі, можуть вимагати змін в структурі та функціонуванні мережі. Аналіз графу допомагає визначити оптимальні місця впровадження нових технологій та оцінити їх вплив на продуктивність та надійність системи.

Планування розвитку системи електропостачання з використанням теорії графів дозволяє зробити обґрунтовані рішення щодо розширення мережі, впровадження нових технологій та покращення ефективності системи, забезпечуючи надійне електропостачання.

2.2 Імітаційна модель енергосистеми

Імітаційну модель енергосистеми можна представити у вигляді ярусного графа.

Ярусний граф (також відомий як граф з підвісами або граф з рівнями) є видом графа, де вершини групуються на рівні або яруси відповідно до їхньої ієрархічності чи структурного відношення. Кожен рівень відображає певний рівень важливості або деталізації компонентів системи.

Така структура графа дозволяє візуально відображати ієрархію та організацію системи, а також розкриває її складні взаємозв'язки. Ярусний граф часто використовується для моделювання ієрархічних структур, таких як організаційні

структури, інформаційні системи, технічні мережі, системи управління, системи електропостачання тощо.

Один з основних варіантів ярусного графа - це граф зверху донизу, де вершини розташовані по ярусах зверху вниз, з верхнього ярусу до нижнього. Протилежний варіант - граф знизу вгору, де вершини розташовані по ярусах знизу вгору, від нижнього ярусу до верхнього. На рисунку 2.1 наведено приклад ярусного графу

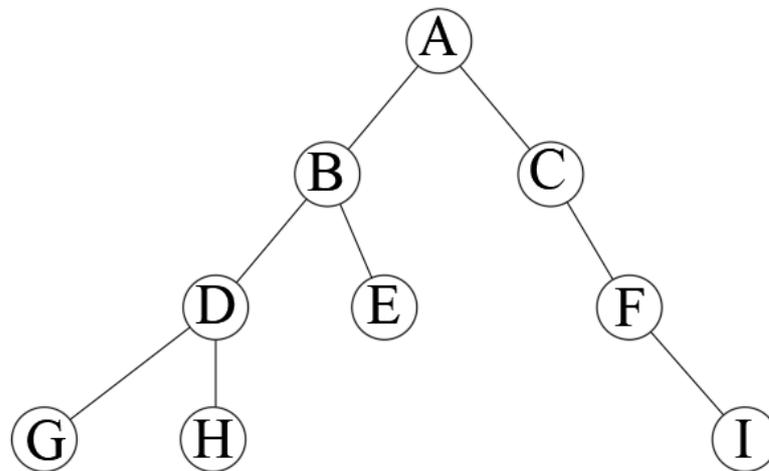

Рис. 2.1. Приклад ярусного графу

Ярусний граф має свої переваги та недоліки, які варто врахувати при його застосуванні, а саме:

- ярусний граф дозволяє візуально представити ієрархічну структуру системи чи організації. Це дозволяє легко розрізнити різні рівні важливості та залежностей між компонентами;

- графічне відображення у вигляді ярусного графа є дуже інтуїтивно зрозумілим та легко сприймається. Він допомагає швидко орієнтуватись у структурі системи та зв'язках між її компонентами;

- ярусний граф дозволяє зручно відстежувати та аналізувати взаємозв'язки між компонентами системи;

- ярусний граф може бути легко розширений або змінений, додаванням нових вершин або рівнів, що дозволяє зручно враховувати розвиток або зміни в структурі системи;

- при дуже великих системах з великою кількістю компонентів та взаємозв'язків ярусний граф може стати складним для розуміння та аналізу через велику кількість вершин та зв'язків;

- ярусний граф надає загальний огляд структури системи, але може бути обмежений у точності відображення деталей та взаємозв'язків між компонентами;

- ярусний граф може бути менш гнучким у порівнянні з іншими типами графів, оскільки він обмежений певною ієрархічною структурою та залежностями між рівнями;

- велика кількість компонентів та взаємозв'язків у системі може привести до втрати деякої деталізації при відображенні в ярусному графі.

Для створення імітаційної моделі електроенергетичної системи було використано ярусний граф $G = (V, E)$, який включає в себе

- множину $V = \{v_1, v_2, \dots, v_n\}$ – множина вершин;

- множину $E = \{e_{1,2}, e_{2,3}, \dots, e_{i,j}\}$ – множина ребер або дуг графу.

На верхньому ярусі «РІВЕНЬ ГЕНЕРАЦІЇ» розташовані вершини, що представляють основні генеруючі електричні станції або джерела електроенергії, такі як теплові електростанції, теплові електроцентралі, атомні електростанції, гідроелектростанції, гідроакumuлюючі електростанції.

В таблиці 2.1 наведена детальна інформація про вершини яруса «РІВЕНЬ ГЕНЕРАЦІЇ». Властивостями кожної вершини яруса є: ідентифікатор вершини, назва вершини, генеруюча потужність та тип електростанції.

Таблиця 2.1

Множина вершин *V* верхнього яруса «РІВЕНЬ ГЕНЕРАЦІЇ»

Ідентифікатор вершини	Назва вершини	Генеруюча потужність, МВт	Тип електростанції
1	2	3	4
<i>V1</i>	Gen1	3000	Атомна
<i>V2</i>	Gen2	6000	Атомна
<i>V3</i>	Gen3	2000	Атомна
<i>V4</i>	Gen4	2835	Атомна
<i>V5</i>	Gen5	1800	Теплова
<i>V6</i>	Gen6	302	Гідроакumuлююча
<i>V7</i>	Gen7	500	Теплова
<i>V8</i>	Gen8	700	Теплова
<i>V9</i>	Gen9	1825	Теплова
<i>V10</i>	Gen10	972	Гідроакumuлююча
<i>V11</i>	Gen11	702	Гідро
<i>V12</i>	Gen12	482,5	Гідро
<i>V13</i>	Gen13	2351	Теплова
<i>V14</i>	Gen14	510	Теплова
<i>V15</i>	Gen15	636,2	Теплова
<i>V16</i>	Gen16	2079	Теплова
<i>V17</i>	Gen17	910	Теплова
<i>V18</i>	Gen18	1532	Теплова
<i>V19</i>	Gen19	2850	Теплова
<i>V20</i>	Gen20	2265	Теплова
<i>V21</i>	Gen21	3600	Теплова
<i>V22</i>	Gen22	1270	Теплова

На наступному ярусі розташовані вершини, які представляють підстанції ОСП електроенергії напругою 750 кВ. В таблиці 2.2 наведена детальна інформація про вершини яруса «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 750 кВ». Властивостями кожної вершини яруса є: ідентифікатор вершини, назва вершини, кількість трансформаторів, номінальна потужність трансформаторів, навантаження підстанції.

Таблиця 2.2

Множина вершин V «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 750 кВ»

Іденти-фікатор вершини	Назва вершини	Кількість трансфор- маторів, шт.	Номінальна потужність трансфор- маторів, МВт	Навантаження підстанції, кВт
1	2	3	4	5
<i>V30</i>	PS_750_1	3 2	333 125	999
<i>V31</i>	PS_750_2	3	250	600
<i>V32</i>	PS_750_3	2	999	1598
<i>V33</i>	PS_750_4	2 2	1250 999	3600
<i>V34</i>	PS_750_5	2	999	1598
<i>V35</i>	PS_750_6	2 1	250 300	600
<i>V36</i>	PS_750_7	1	999	799
<i>V37</i>	PS_750_8	2	999	1500
<i>V38</i>	PS_750_9	3	999	2398
<i>V39</i>	PS_750_10	Підстанція іншої держави		

На наступному ярусі розташовані вершини, які представляють підстанції ОСП електроенергії напругою 500 кВ. В таблиці 2.3 наведена детальна інформація про вершини яруса «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 500 кВ». Властивостями кожної вершини яруса

ε: ідентифікатор вершини, назва вершини, кількість трансформаторів, номінальна потужність трансформаторов, навантаження підстанції.

Таблиця 2.3

Множина вершин V «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 500 кВ»

Ідентифікатор вершини	Назва вершини	Кількість трансформаторів, шт.	Номінальна потужність трансформаторів, МВт	Навантаження підстанції, кВт
1	2	3	4	5
V40	PS_500_1	2	200	320
V41	PS_500_2	2	200	400
		1	100	

На наступному ярусі розташовані вершини, які представляють підстанції ОСП електроенергії напругою 400 кВ. В таблиці 2.4 наведена детальна інформація про вершини яруса «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 400 кВ». Властивостями кожної вершини яруса ε: ідентифікатор вершини, назва вершини, кількість трансформаторів, номінальна потужність трансформаторов, навантаження підстанції.

Таблиця 2.4

Множина вершин V «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 400 кВ»

Ідентифікатор вершини	Назва вершини	Кількість трансформаторів, шт.	Номінальна потужність трансформаторів, МВт	Навантаження підстанції, кВт
1	2	3	4	5
V42	PS_400_1	2	200	980
		2	400	

На наступному ярусі розташовані вершини, які представляють підстанції ОСП електроенергії напругою 330 кВ. В таблиці 2.5 наведено фрагмент детальної інформації про вершини яруса «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 330 кВ». Повний перелік вершин яруса наведено в додатку А. Властивостями кожної вершини яруса є: ідентифікатор вершини, назва вершини, кількість трансформаторів, номінальна потужність трансформаторів, навантаження підстанції.

Таблиця 2.5

Фрагмент множини вершин V «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 330 кВ»

Іденти- фікатор вершини	Назва вершини	Кількість трансфор- маторів, шт.	Номінальна потужність трансфор- маторів, МВт	Навантаження підстанції, кВт
1	2	3	4	5
V43	PS_330_1	3	250	600
V44	PS_330_2	2	125	200
V45	PS_330_3	транзит		
V46	PS_330_4	2	325	488
V47	PS_330_5	2	200	320
V48	PS_330_6	3	200	500
V49	PS_330_7	2	125	200
V50	PS_330_8	2	250	600
		1	300	
V51	PS_330_9	1	200	160
V52	PS_330_10	2	125	360
		1	200	
V53	PS_330_11	2	125	200
V54	PS_330_12	3	125	300

На наступному ярусі розташовані вершини, які представляють підстанції ОСП напругою 220 кВ. В таблиці 2.6 наведено фрагмент детальної інформації про вершини яруса «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 220 кВ». Повний перелік вершин яруса наведено в додатку А. Властивостями кожної вершини яруса є: ідентифікатор вершини, назва вершини, кількість трансформаторів, номінальна потужність трансформаторів, навантаження підстанції.

Таблиця 2.6

Фрагмент множини вершин V «ПІДСТАНЦІЇ ОСП 220 кВ»

Іденти- фікатор вершини	Назва вершини	Кількість трансфор- маторів, шт.	Номінальна потужність трансфор- маторів, МВт	Навантаження підстанції, кВт
1	2	3	4	5
V132	PS_220_1	2	63	101
V133	PS_220_2	2	63	105
V134	PS_220_3	2	125	200
V135	PS_220_4	2	125	200
V136	PS_220_5	2	125	200
V137	PS_220_6	2	63	101
V138	PS_220_7	2	200	320
V139	PS_220_8	2	125	200
V140	PS_220_9	2	125	200
V141	PS_220_10	2	200	320

На наступному ярусі розташовані вершини, які представляють підстанції ОСР напругою 150 кВ. В таблиці 2.7 наведено фрагмент детальної інформації про вершини яруса «ПІДСТАНЦІЇ ОСР 150 кВ». Повний перелік вершин яруса наведено в додатку А. Властивостями кожної вершини яруса є: ідентифікатор вершини, назва вершини,

кількість трансформаторів, номінальна потужність трансформаторов, навантаження підстанції.

Таблиця 2.7

Множина вершин V «ПІДСТАНЦІЇ ОСР 150 кВ»

Ідентифікатор вершини	Назва вершини	Кількість трансформаторів, шт.	Номінальна потужність трансформаторів, МВт	Навантаження підстанції, кВт
1	2	3	4	5
V167	PS_150_1	1	16	12
V168	PS_150_2	1	25	19
V169	PS_150_3	2	40	168
		1	90	
		1	25	
V170	PS_150_4	2	25	40
V171	PS_150_5	1	200	160
V172	PS_150_6	2	25	40
V173	PS_150_7	2	25	40
V174	PS_150_8	2	40	64
V175	PS_150_9	2	40	64
V176	PS_150_10	2	40	64

На наступному ярусі розташовані вершини, які представляють підстанції ОСР напругою 110 кВ. В таблиці 2.8 наведено фрагмент детальної інформації про вершини яруса «ПІДСТАНЦІЇ ОСР 110 кВ». Повний перелік вершин ярусу наведено в додатку А. Властивостями кожної вершини яруса є: ідентифікатор вершини, назва вершини, кількість трансформаторів, номінальна потужність трансформаторов, навантаження підстанції.

Множина вершин V «ПІДСТАНЦІЇ ОСР 110 кВ»

Ідентифікатор вершини	Назва вершини	Кількість трансформаторів, шт.	Номінальна потужність трансформаторів, МВт	Навантаження підстанції, кВт
1	2	3	4	5
<i>V200</i>	PS_110_1	2	16	26
<i>V201</i>	PS_110_2	2	25	40
<i>V202</i>	PS_110_3	2	10	17
<i>V203</i>	PS_110_4	2	32	50
<i>V204</i>	PS_110_5	2	25	40
<i>V205</i>	PS_110_6	2	32	48
<i>V206</i>	PS_110_7	3	10	25
<i>V207</i>	PS_110_8	1	40	53
		1	25	
<i>V208</i>	PS_110_9	2	25	40
<i>V209</i>	PS_110_10	2	40	64

Після визначення вершин графа, необхідно визначити зв'язки або залежності між ними, тобто визначити ребра графа. Ребра графа відображають фізичні або функціональні зв'язки між компонентами системи електропостачання, і це дозволяє розкрити різноманітні аспекти функціонування системи.

Фізичні зв'язки між компонентами включають передачу електроенергії через кабельні або повітряні лінії електропередач, які з'єднують генеруючі станції, підстанції та споживачів.

Визначення ребер графа дозволяє створити повну імітаційну модель системи електропостачання, в якій кожне ребро графа відображає важливі зв'язки між компонентами.

В таблиці 2.9 наведено фрагмент детальної інформації та властивості множини ребр E ярусного графа. Властивостями кожного ребра ярусного графу є: ідентифікатор ребра, довжина, резервування, максимальні втрати в лінії, вартість 1 км, напруга в лінії. Повний перелік ребер ярусного графу наведено в додатку Б.

Таблиця 2.9

Множина вершин E ярусного графу

Ідентифікатор ребра	Довжина, км	Перетин	Резервування	Максимальні втрати в лінії, кВт	Вартість 1 км, грн/км	Напруга в лінії, кВ
1	2	3	4	5	6	7
e (36,37)	126	4хАС-500/64	–	7410	4х270000	750
e (36,37)	162	2хАС-300/39	резерв по 330 кВ	164023	2х220000	330
e (3,36)	261	5хАС-400/51	–	4339	5х230000	750
e (33,40)	198	2хАС-400	–	2975	4х230000	500
e (13,42)	197	2хАСО-500	–	34954	4х270000	400
e (5,43)	132	2хАС-300/39	–	21468	2х220000	330

На рисунку 2.2 наведено фрагмент ярусного графу електроенергетичного комплексу країни.

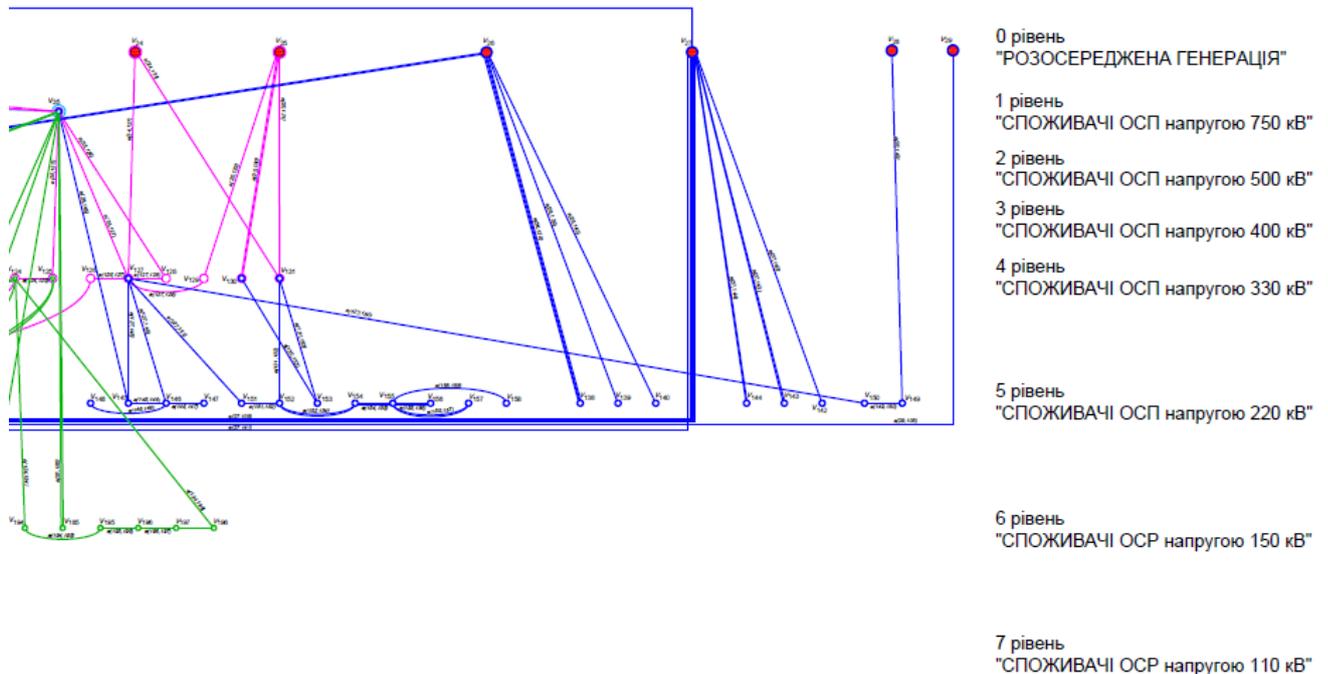

Рис. 2.2. Фрагмент ярусного графу електроенергетичної системи країни

Загалом імітаційна модель у вигляді ярусного графу складається з 385 вершин та 626 зв'язків (ребер).

Круговий ярусний граф є одним з видів графів, який має деякі специфічні властивості. Він складається з вершин та ребер, причому кожна вершина з'єднана з двома сусідніми вершинами утворюємої ними ребром, а також кожна пара вершин з'єднана ребром. Особливість кругового ярусного графу полягає в тому, що він може бути зображений у вигляді кола, де вершини розташовані на колі, а ребра - як радіуси, що з'єднують центр кола з вершинами.

До основних властивостей кругового графа належать:

- круговий ярусний граф складається з вершин і ребер. Вершини представлені точками на колі, а ребра – відрізками, які з'єднують ці вершини;
- кожна вершина графа з'єднана ребром з двома сусідніми вершинами. Це створює закритий контур, який охоплює всі вершини графа;
- оскільки вершини розташовані на колі, можна використовувати геометричні властивості кола для аналізу і вивчення графа;

– кругові ярусні графи можуть використовуватися для моделювання різних ситуацій, наприклад, в електронних ланцюгах, де вершини можуть представляти елементи, а ребра – зв'язки між ними.

До основних переваг кругового графу можна віднести: просту та інтуїтивно зрозумілу структуру, що робить його легким для вивчення та аналізу; завдяки простій структурі та замкнутому циклу кругового ярусного графа, аналіз його властивостей, таких як діаметр, радіус та інші метрики, може бути здійснений досить легко; можливість представлення кругового ярусного графа у вигляді кола дозволяє легко візуалізувати його структуру та взаємозв'язки між вершинами.

До основних недоліків кругового графа відносять: у кругового ярусного графа кількість ребер зростає пропорційно кількості вершин, що може призвести до збільшення обсягу даних та складнощів при обробці; у випадках, коли граф має велику кількість вершин та ребер, круговий ярусний граф може вимагати значних обсягів пам'яті для зберігання своєї структури; у деяких випадках структура кругового ярусного графа може бути занадто простою для адекватного моделювання складних систем або аналізу складних взаємозв'язків.

На рисунку 2.3 наведено приклад кругового графу.

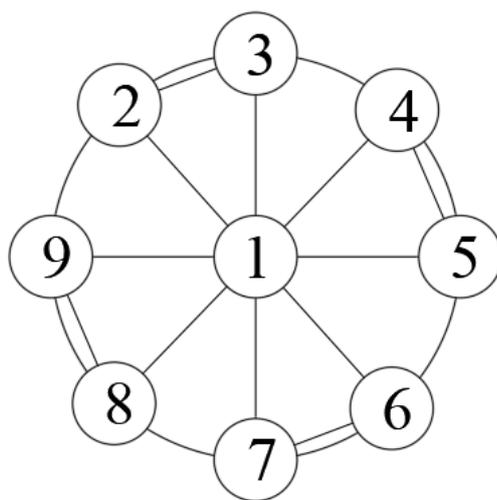

Рис. 2.3. Приклад кругового графу системи

На рисунку 2.4 наведено фрагмент кругового ярусного графу імітаційної моделі електроенергетичної системи.

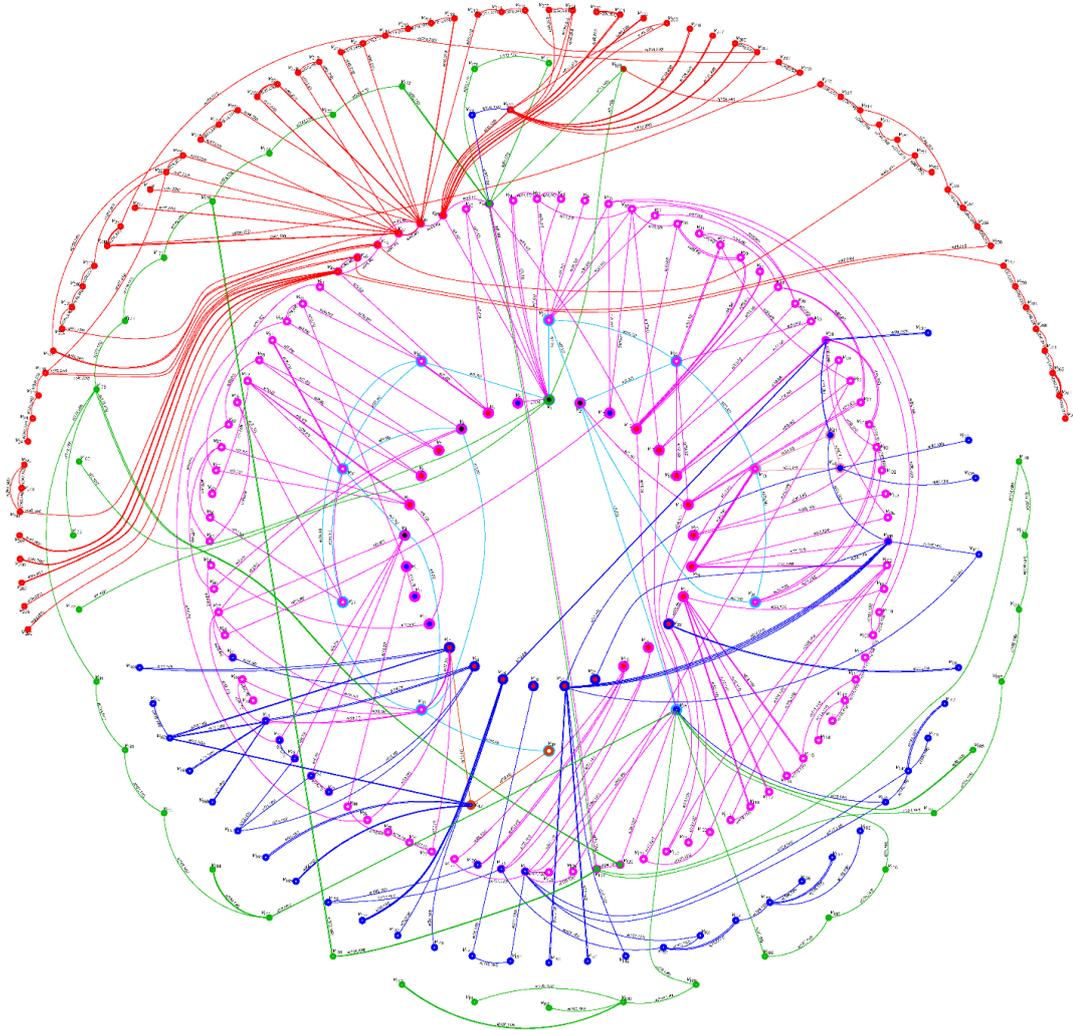

Рис. 2.4. Фрагмент кругового ярусного графу імітаційної моделі

Ще один з способів подання графа – у вигляді матриці суміжності AG . Даний спосіб використовується при роботі з графом на комп'ютері. Імітаційна модель складається з 385 вершин, тому матриця AG буде розміром 385×385 , яка містить множину елементів $AG = (a_{i,j})$. В цієї матриці індекси i, j змінюються від 1 до n , а значення $a_{i,j}$ приймає 1, коли між відповідними вершинами графу V_i, V_j існує ребро або приймає значення 0, якщо такого ребра не існує

$$a_{i,j} = \left[(v_i, v_j) \in E \right] = \begin{cases} 1, (v_i, v_j) \in E \\ 0, (v_i, v_j) \notin E \end{cases} \quad (2.1)$$

Для автоматизації побудови матриці суміжності був розроблений програмний код на мові програмування VBA, який вбудований в Microsoft Excel. Вихідними даними для побудови матриці суміжності є база даних ребер, яка наведена в додатку Б.

Програмний код для побудови матриці суміжності:

Sub matrix_sm()

Dim v As Integer, e As Integer, i As Integer, j As Integer

Worksheets("v").Cells.Clear

v = Worksheets("e").Cells(2, 12)

MsgBox ("Кількість вершин графу - " & v)

e = Worksheets("e").Cells(3, 12)

MsgBox ("Кількість ребер графу - " & e)

Worksheets("v").Cells(2, 2) = "V"

For i = 1 To v

For j = 1 To v

Worksheets("v").Cells(2, 2 + i) = i

Worksheets("v").Cells(2 + i, 2) = i

Worksheets("v").Cells(2 + j, 2 + i) = 0

Next j

Next i

For i = 1 To e

e1 = Worksheets("e").Cells(1 + i, 2)

e2 = Worksheets("e").Cells(1 + i, 3)

Worksheets("v").Cells(2 + e1, 2 + e2) = Worksheets("v").Cells(2 + e1, 2 +

e2) + 1

$Worksheets("v").Cells(2 + e2, 2 + e1) = Worksheets("v").Cells(2 + e2, 2 + e1) + 1$

Next i

End Sub

До основних недоліків матриці суміжності можна віднести, що для графів з великою кількістю вершин матриця суміжності може вимагати значної кількості пам'яті, особливо якщо більшість ребер відсутні та у разі розріджених графів, де більшість вершин не з'єднані, матриця суміжності міститиме багато нульових значень, що може бути неефективним для зберігання та обробки.

На рисунку 2.5 наведено фрагмент матриці суміжності імітаційної моделі.

V	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48													
1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0										
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0										
3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0										
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0									
5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0									
6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0									
7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0								
8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0								
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0							
10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0							
11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0						
12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0						
13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0						
14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
19	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
29	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
31	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
32	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34	0	1	0	0</																																																									

даними для побудови матриці суміжності є база даних ребер, яка наведена в додатку Б.

Програмний код для побудови матриці інцидентності:

```
Sub matrix_inc()
```

```
    Dim v As Integer, e As Integer, i As Integer, j As Integer
```

```
    Dim e1 As String, e2 As String
```

```
    v = Worksheets("e").Cells(2, 12)
```

```
    MsgBox ("Кількість вершин графу - " & v)
```

```
    e = Worksheets("e").Cells(3, 12)
```

```
    MsgBox ("Кількість ребер графу - " & e)
```

```
    Worksheets("inc").Cells(2, 2) = "V"
```

```
    For i = 1 To v
```

```
        For j = 1 To e
```

```
            Worksheets("inc").Cells(2 + i, 2) = i
```

```
            e1 = Worksheets("e").Cells(1 + j, 2)
```

```
            e2 = Worksheets("e").Cells(1 + j, 3)
```

```
            Worksheets("inc").Cells(2, 2 + j) = e1 & "-" & e2
```

```
            Worksheets("inc").Cells(2 + i, 2 + j) = 0
```

```
        Next j
```

```
    Next i
```

```
    For i = 1 To e
```

```
        e1 = Worksheets("e").Cells(1 + i, 2)
```

```
        e2 = Worksheets("e").Cells(1 + i, 3)
```

```
        Worksheets("inc").Cells(2 + e1, 2 + i) = 1
```

```
        Worksheets("inc").Cells(2 + e2, 2 + i) = 1
```

```
    Next i
```

```
End Sub
```

До основних недоліків матриці інцидентності можна віднести, що для графів з великою кількістю вершин та ребер матриця інцидентності може вимагати значної

кількості пам'яті, особливо у разі розріджених графів, де більшість ребер відсутні та матриця інцидентності може бути складною для читання та редагування, особливо в разі великих графів, оскільки вона містить багато нульових значень, що ускладнює визначення зв'язків між вершинами та ребрами.

На рисунку 2.6 наведено фрагмент матриці інцидентності для імітаційної моделі моделі.

V	1-167	1-168	1-169	1-30	1-31	1-43	1-49	1-50	1-6	1-81	1-81	1-83	10-11	10-53	10-80	100-101	101-102	105-141	106-119	106-120	106-123	107-109	108-109	109-110	110-111	111-112	111-115	112-113	112-114	115-116
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
29	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
30	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
31	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
38	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
42	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
43	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
46	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
47	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Рис. 2.6. Фрагмент матриці інцидентності $BG = (b_{i,j})$

На основі проведеного дослідження в рамках другого розділу можна сформулювати наукову новизну, яка полягає в запропонованій імітаційній моделі єдиної енергосистеми у вигляді ярусного графа, вузлами якої є станції устаткування генерації, електричні підстанції системи передачі напругою від 330 кВ до 750 кВ, електричні підстанції системи розподілу напругою від 110 кВ до 220 кВ, ребрами якої є лінії електропередач напругою від 110 кВ до 750 кВ. Модель враховує потужність згенерованої та переданої мережею електроенергії, номінальну потужність та кількість трансформаторів електричних підстанції, переріз та максимальну пропускну здатність ліній електропередач. Такий стан отриманих результатів дослідження дав можливість визначити складні взаємозв'язки між її вузлами та

інтегрувати устаткування в єдину енергосистему для проведення її аналізу ефективності експлуатації та працездатності.

2.3 Висновки до розділу

1. Використання «Теорії графів» для моделювання енергосистем дозволяє ефективно визначати структуру системи, взаємозв'язки між її складовими та потенційні проблемні зони.

2. Створення імітаційної моделі енергосистеми у вигляді графу дозволяє зручно візуалізувати та аналізувати складні взаємозв'язки між елементами енергосистеми.

3. Представлена імітаційна модель енергосистеми у вигляді ярусного графа, що допоможе зробити обґрунтовані рішення щодо розширення мережі, впровадження нових технологій та покращення ефективності експлуатації та працездатності системи.

4. Ярусний граф може бути легко інтегрований з сучасними технологіями для забезпечення диспетчерського управління енергосистемою. Це включає в себе системи моніторингу, аналізу даних та автоматизацію.

5. Представлена імітаційна модель може бути використана для аналізу працездатності енергосистеми, дозволяючи визначити ймовірність відмови обладнання та оцінити ризики для електроенергетичної системи в цілому.

РОЗДІЛ 3

МЕТОД ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЄДИНОЇ ЕНЕРГОСИСТЕМИ ЧЕРЕЗ ЗГОРТКУ ЇЇ ПАРАМЕТРІВ

Для розв'язання третьої задачі дисертаційної роботи, а саме розробки методу оцінки ефективності експлуатації єдиної енергосистеми на основі її імітаційної моделі для аналізу експлуатації на базі згортки окремих критеріїв, необхідно визначити часткові критерії оцінки ефективності експлуатації енергосистеми та розробити метод розрахунку узагальненого показника ефективності експлуатації як згортки критеріїв енергосистеми різного походження в один узагальнений показник.

Сучасні системи енергопостачання є складними компонентами електроенергетичних систем, відмінними від інших технічних систем не лише за розмірами, але й за складністю взаємодії між окремими елементами та зовнішнім середовищем, а також між об'єктами генерації та споживання електроенергії. Ці системи включають в себе розгалужену мережу передачі, розподілу та зберігання електроенергії, а також різноманітні джерела енергії, від великих електростанцій до відновлюваних джерел, таких як сонячна та вітрова енергія [92, 93].

Складність таких систем полягає в їхній динамічності та непередбачуваності, оскільки попит на електроенергію постійно змінюється, а енергетичні мережі повинні негайно реагувати на ці зміни. Крім того, розвиток нових технологій, таких як сховища енергії та розумні мережі, створює нові виклики та можливості для оптимізації енергопостачання. Таким чином, розуміння складності та взаємодії в електроенергетичних системах стає ключовим для забезпечення стабільності, ефективності та сталого розвитку енергетики.

Кожна енергетична система будь-якої країни - це складна мережа генераційних, передавальних, розподільних та трансформаційних об'єктів, яка забезпечує електроенергією країну. Наявність потужних електроустановок в електроенергетичній системі призводить до тяжких економічних збитків та негативних соціальних наслідків в разі порушення роботи цих електроустановок. Збої в роботі генераційних чи передавальних об'єктів можуть викликати великі перебої в

енергопостачанні, що призводить до зупинки виробництва, втрати важливих даних, а також може загрожувати життю та здоров'ю людей [94].

Такі негативні наслідки можуть бути підсилені в умовах збільшення об'ємів споживання електроенергії та зростання залежності сучасного суспільства від надійного електропостачання. Тому важливо розвивати та підтримувати системи моніторингу, попередження та аварійного реагування, а також інвестувати в модернізацію і підвищення працездатності інфраструктури електропостачання. Забезпечення ефективної роботи електроенергетичних систем стає ключовим завданням для забезпечення сталого розвитку енергетики та економіки країни. Усі компоненти енергосистеми повинні відповідати відповідним стандартам ефективності експлуатації у процесах генерації, транспортування та трансформації електроенергії.

Головні виклики у забезпеченні ефективної роботи енергосистеми включають оцінку ефективності експлуатації його компонентів, постійний контроль та ефективне управління технологічними процесами, дотримання вимог до резервування тощо.

Низький рівень надійності ЕЕС безпосередньо впливає на ефективність та якість постачання електроенергії. Часті випадки аварій призводять до значного недовипуску електроенергії, що може досягати навіть кількох мільярдів кіловат-годин. Такий недовипуск електроенергії призводить до серйозних економічних втрат, включаючи зупинку роботи підприємств, систем опалення, водопостачання, транспорту та інших [95].

Для вирішення проблеми експлуатації ЕЕС необхідно постійно розвивати та впроваджувати нові та вдосконалювати існуючі методи та моделі оцінки ефективності експлуатації.

Ці методи та моделі є основою для прийняття технічних рішень, спрямованих на забезпечення надійної роботи та стимулювання інноваційного розвитку енергетичних мереж.

Шляхом системного аналізу та моделювання можна оцінити вплив різних факторів на роботу системи, передбачити можливі аварійні ситуації та розробити стратегії їх запобігання.

Крім того, важливо враховувати сучасні технології для автоматизації процесів моніторингу та управління електромережами. Такий підхід дозволить забезпечити оптимальне використання ресурсів, знизити витрати та підвищити загальну ефективність енергетичних систем.

3.1 Модель для оцінки ефективності експлуатації електроенергетичної системи

Оцінка ефективності експлуатації ЕЕС в сучасному світі є критично важливою для забезпечення стабільності енергосистеми та задоволення потреб споживачів.

Цей процес включає в себе аналіз різноманітних факторів, включаючи якість електроенергії, надійність постачання, вартість, ефективність використання ресурсів і вплив на навколишнє середовище.

Оцінка ефективності експлуатації енергосистеми виконується на підставі узагальненого критерія ефективності, який формується за методом згортки частинних критеріїв, а саме:

- об'єм поставки електроенергії (C_{Π});
- якості поставки електроенергії (C_f);
- ефективність поставки електроенергії ($C_{\text{эф.}}$).

Критерій об'єму поставки електроенергії можна визначити за наступною формулою

$$C_{\Pi} = \frac{P_{\text{м}} \cdot W_{\text{с.е}}}{W_{\text{п.е}}}, \quad (3.1)$$

де $P_{\text{м}}$ – ймовірність безвідмовної роботи мережі;

$W_{\text{с.е}}$ – об'єм споживаної електроенергії, МВА · год;

$W_{п.е}$ – об'єм електроенергії, що постачається, МВА · год.

Критерій якості поставки електроенергії визначається як

$$C_f = \frac{\omega_\phi}{\omega_n}, \quad (3.2)$$

де ω_n – нормоване значення частоти електроенергії, Гц;

ω_ϕ – фактичне значення частоти, Гц.

Фактичне значення частоти визначається так:

$$\omega_\phi = \frac{\Delta S}{\frac{S_r}{S_{сп}}(-m_r + k_n)}, \quad (3.3)$$

де m_r – коефіцієнт саморегулювання частоти по повній потужності в енергосистемі;

k_n – коефіцієнт регулюючого ефекту навантаження по повній потужності;

$S_{сп}$ – величина повної потужності, що споживається навантаженням в енергосистемі, МВА;

S_r – величина повної потужності, яка генерується та транспортується енергосистемою, МВА.

Величина повної потужності, що споживається в енергосистемі залежить від показників якості електроенергії, а саме частоти та напруги (ω, U).

Регулюючий ефект навантаження по повній потужності визначається за наступною формулою

$$\frac{\partial S_{сп}(\omega, U)}{\partial \omega} = \frac{\partial S_{сп}}{\partial \omega} + \frac{\partial S_{сп}}{\partial U} \frac{\partial U}{\partial \omega}. \quad (3.4)$$

Значення $\frac{\partial S_{\text{сп}}}{\partial \omega}$ та $\frac{\partial S_{\text{сп}}}{\partial U}$ визначаються властивостями споживачів, а коефіцієнт

$\frac{\partial U}{\partial \omega}$ залежить від характеристик генераторів, мережі, автоматичних регуляторів частоти.

Енергосистема має значну кількість та різноманітність споживачів, кожен з яких відрізняється за ступенем залежності навантаження від частоти, що відображається у формулі 3.5.

$$S_{\text{сп}} = S + S_1 \frac{\omega}{\omega_0} + S_2 \frac{\omega^2}{\omega_0^2} + \dots + S_n \frac{\omega^n}{\omega_0^n}, \text{ МВА}, \quad (3.5)$$

де S, S_1, S_2, \dots, S_n – повна потужність для окремої категорії споживачів, МВА;

ω_0 – номінальна частота обертів навантаження, в.о;

ω – частота обертів навантаження, в.о.

В формулі 3.5 наводяться категорії споживачів, залежність навантаження яких від частоти характеризується дробовим показником степеню.

Кожен елемент у правій частині формули 3.5 відображає типовий характер категорії споживача. Елемент S відображає стале навантаження, яке є характерним для споживачів, чиє живлення не залежить від частоти. Щодо другого елемента, він характеризує навантаження з постійним моментом опору та інші аналогічні властивості.

Коефіцієнт регулюючого ефекту навантаження по повній потужності визначається, як похідна виразу в формулі 3.6 за частотою в точці $\omega = \omega_0$.

$$k_{\text{н}} = \left. \frac{\partial S_{\text{н}}}{\partial \omega} \frac{\omega_0}{S_{\text{н}0}} \right|_{\omega=\omega_0} = \frac{S_1 + 2S_2 + \dots + nS_n}{S + S_1 + S_2 + \dots + S_n}. \quad (3.6)$$

Значення k_H може значно змінюватись протягом доби через зміни в характері навантаження та залежності напруги від частоти. Розрахунок величини складний навіть у випадку відомого характеру навантаження, оскільки потрібно визначити відношення $\frac{\partial U}{\partial \omega}$. Тому значну увагу приділяють експериментальному визначенню k_H .

Згідно з [96] для енергосистеми невеликої потужності до 100 МВт приймається значення $k_H = 2,0$.

Для оцінки ефективності поставки та споживання електроенергії вводиться коефіцієнт ефективності, який визначається за формулою

$$C_{\text{еф}} = \frac{W_{\text{с.е}}}{W_{\text{п.е}} + W_{\text{б}} + (W_{\text{б}} \cdot C)}, \quad (3.7)$$

де $W_{\text{с.е}}$ – об'єм споживаної електроенергії на прийнятому інтервалі часу;

$W_{\text{п.е}}$ – об'єм електроенергії, що постачається електропередавальною організацією;

$W_{\text{б}}$ – об'єм електроенергії, який береться в борг за банківською системою у іншої електропередавальної організації;

C – відсоток, який вводиться за користування електроенергією.

Частинні критерії C_n , C_f , $C_{\text{еф}}$ відносяться до однієї групи, що виражають ефективність поставки електроенергії, тому для таких критеріїв виконується згортка в узагальнений критерій за методом ідеальної точки.

Метод ідеальної точки застосовується у задачах багатокритеріальної оптимізації. Він ґрунтується на припущенні про існування ідеальної точки, у якій досягають екстремумів всі критерії [96 – 98].

Однак ідеальна точка зазвичай не знаходиться, тому потрібно визначити наближену до неї точку з множини припустимих рішень. Для цього визначаються координати ідеальної точки та її метрика, яка дозволяє визначити відстань до оптимальної точки [99, 100]. Координати ідеальної точки визначаються шляхом

вирішення однокритеріальних задач за кожним з критеріїв оптимізації. Якщо ідеальна точка належить до множини припустимих рішень, то задача вважається вирішеною.

У цьому випадку відстань до ідеальної точки визначається через розв'язання однокритеріальної задачі та визначення точки з числа припустимих, що найближча до ідеальної.

Загальний критерій ефективності експлуатації електропостачання формується на основі частинних критеріїв C_n , C_f , $C_{\text{сф}}$ за методом ідеальної точки

$$C_r = \sqrt{\sum_{i=1}^n (C_i - C_{\text{ид},i})^2}, i = \overline{1, n}, \quad (3.8)$$

де C_i - значення частинних критеріїв;

$C_{\text{ид},i}$ - значення частинних критеріїв в ідеальній точці – фіктивній точці в n -вимірному просторі, в якій значення частинних критеріїв досягають екстремуму (у даному випадку мінімуму).

3.2 Метод розрахунку ефективності електропостачання поставки та споживання електроенергії

Для визначення часткових критеріїв, які згадуються у формулах (3.1 – 3.3), аналізується добовий графік постачання та споживання повної електричної енергії, який зображений на рисунку 3.1.

Добовий графік постачання та споживання повної електричної енергії розбивається на три інтервали за часом, а саме:

- інтервал I з 7.00 до 11.00;
- інтервал II з 11.00 до 13.00;
- інтервал III з 13.00 до 18.00.

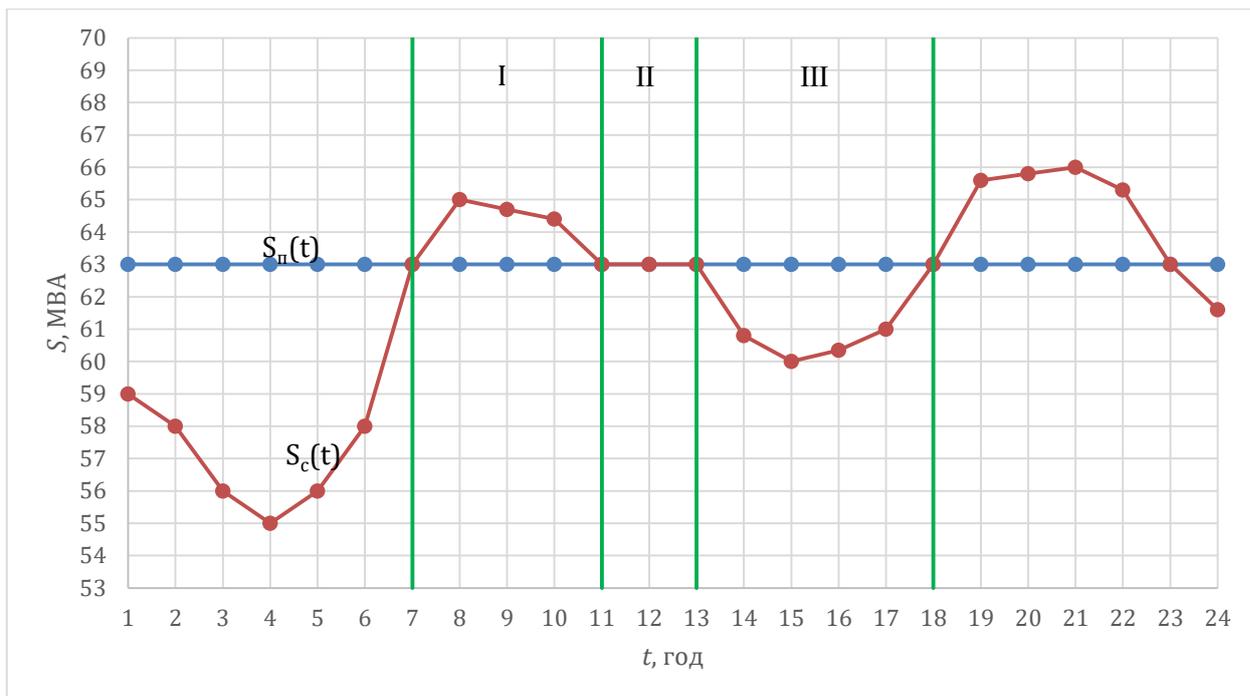

Рис. 3.1. Добовий графік постачання та споживання повної електричної енергії

Розрахунок частинних показників на інтервалі I. Згідно з графіком на рисунку 3.1 (інтервал I), кількість спожитої електроенергії перевищує обсяг, що постачається. Це призводить до дефіциту електроенергії для споживача, що свідчить про неефективне постачання електроенергії.

1) Показник об'єму поставки електроенергії визначається за формулою (3.1).

Об'єм електроенергії, що постачається знаходиться за формулою

$$W_{п.е}^I = S_{п.е}^I (t_{11} - t_7), \text{ MVA} \cdot \text{год.} \quad (3.9)$$

Об'єм споживаної електроенергії розраховується за формулою

$$W_{с.е}^I = \sum_{i=7}^{11} \left(\frac{S_{с.е.i}^I + S_{с.е.i+1}^I}{2} (t_{i+1} - t_i) \right), \text{ MVA} \cdot \text{год.} \quad (3.10)$$

2) Показник якості поставки електроенергії розраховується за формулою (3.2), згідно з якою знаходиться відношення фактичного значення частоти до нормованого.

3) Показник ефективності поставки електроенергії визначається за формулою (3.7).

Об'єм електроенергії, що постачається розраховується за формулою (3.9)

Об'єм споживаної електроенергії розраховується за формулою (3.10)

Об'єм електроенергії, який позичається, визначається так:

$$W_{\sigma}^I = W_{c.e}^I - W_{п.е}^I \text{ МВА} \cdot \text{год.} \quad (3.11)$$

Відсоток (С), який вводиться за позичення електроенергії вводиться за тарифами електропередавальної організації, що дає в борг певний об'єм електроенергії.

Розрахунок частинних показників на інтервалі II. На інтервалі II кількість електроенергії, що постачається, рівна кількості електроенергії, що споживається. Цей сценарій є оптимальним з точки зору ефективності експлуатації електропостачання.

1) Показник об'єму поставки електроенергії розраховується за формулою (3.1).

Об'єми електроенергії, що постачається та споживається, знаходяться за формулою

$$W_{п.е}^{II} = W_{c.e}^{II} = S_{п.е}^{II} (t_{13} - t_{11}), \text{ МВА} \cdot \text{год.} \quad (3.12)$$

2) Показник якості поставки електроенергії розраховується за формулою (3.2), згідно з якою знаходиться відношення фактичного значення частоти до нормованого.

3) Показник ефективності поставки об'єму електроенергії визначається за формулою (3.7).

Об'єми електроенергії, що постачається та споживається, знаходяться за формулою (3.12).

Оскільки у другому інтервалі обсяг спожитої електроенергії дорівнює обсягу, який може передати електропередавальна організація, не потрібно брати електроенергію в борг.

Розрахунок частинних показників на інтервалі III. Згідно з графіком на рисунку 1 (інтервал III) об'єм електроенергії, що постачається перевищує об'єм електроенергії, який споживається.

Так як споживач не використовує в повному обсязі поставлений йому об'єм електроенергії, утворюється надлишок, який характеризує неефективне постачання.

1) Показник об'єму поставки електроенергії визначається за формулою (3.1).

Об'єм електроенергії, що постачається знаходиться за формулою

$$V_{п.е}^{III} = S_{п.е}^{III} (t_{18} - t_{13}), \text{ МВА} \cdot \text{год.} \quad (3.13)$$

Об'єм споживаної електроенергії розраховується так:

$$V_{с.е}^{III} = \sum_{i=13}^{18} \left(\frac{S_{с.е.i}^{III} + S_{с.е.i+1}^{III}}{2} (t_{i+1} - t_i) \right), \text{ МВА} \cdot \text{год.} \quad (3.14)$$

2) Показник якості поставки електроенергії розраховується за формулою (3.2), згідно з якою знаходиться відношення фактичного значення частоти до нормованого.

3) Показник ефективності поставки об'єму електроенергії визначається за формулою (3.7).

Об'єм електроенергії, що постачається, знаходиться за формулою (3.13).

Об'єм споживаної електроенергії розраховується за формулою (3.14).

3.3 Розрахунок ефективності експлуатації електроенергії

Ефективність постачання електроенергії оцінюється за узагальненим критерієм ефективності електропостачання (C_r). Для визначення C_r необхідно розрахувати частині критерії (C_{Π} , C_f , $C_{\text{сф}}$), на основі яких виконується згортка в C_r .

Приклад розрахунку узагальненого критерія C_r розглядається на основі вихідних даних з рисунку 3.1.

Згідно з графіком добового постачання та споживання електроенергії на рисунку 1 повна потужність, яку постачає електропередавальна організація протягом доби складає $S_{\Pi} = 63$ МВА.

Для інтервала I об'єм електроенергії, що постачається становить $W_{\Pi.е}^I = 252$ МВА·год. Об'єм споживаної електроенергії $W_{\text{с.е}}^I$ становить 257,162 МВА·год. Ймовірність безвідмовної роботи вузла енергосистеми P_m становить 0,946. Тоді, за формулою (3.1) показник об'єму поставки електроенергії становить $C_{\Pi} = 0,965$.

Для визначення показника якості поставки електроенергії (C_f) розраховується фактичне значення частоти за формулою (3.3), яке складає $\omega_{\text{ф}} = 48,968$ Гц.

Показник якості поставки електроенергії за формулою (3.2) складає $C_f = 0,979$.

Показник ефективності енергопостачання з урахуванням банківського відсотку 10 % та кількістю електроенергії, що береться в борг, 5,162 МВА·год за формулою (3.7) складає $C_{\text{сф}} = 0,978$.

Загальний показник ефективності електропостачання на інтервалі I за формулою (3.8) становить $C_r = 0,078$.

Результати розрахунків узагальненого показника ефективності поставки електроенергії на інтервалах I – III наводяться в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Результати розрахунків ефективності експлуатації електроенергії

Розрахункові значення	Інтервали		
	I	II	III
1	2	3	4
$S_{Г}$, МВА	63	63	63
$S_{сп}$, МВА	65	63	60
$W_{п.е}$ МВА·год	252	126	315
$W_{с.е}$ МВА·год	257,162	126	304,588
$\omega_{ф}$, Гц	48,968	50	51,429
$\omega_{н}$, Гц	50	50	50
W_{δ} МВА·год	5,162	0	0
$C_{п}$, в. о.	0,965	0,946	0,915
C_{f} , в. о.	0,979	1	1,029
$C_{еф}$, в. о.	0,978	1	0,967
C_{r} , в. о.	0,078	0,054	0,147

На інтервалі I показник об'єму поставки електроенергії $C_{п} = 0,965$, $W_{п.е} < W_{с.е}$, тобто об'єм електроенергії, що споживається перевищує об'єм електроенергії, який постачається. Це свідчить про неефективне постачання електроенергії.

Показник якості поставки електроенергії C_{f} складає 0,979, що свідчить про відхилення частоти від нормованої (50 Гц) на 2,1 %.

Показник ефективності поставки та споживання електроенергії, що складає 0,978, показує неефективність поставки, так як $W_{п.е} < W_{с.е}$, то виникає необхідність брати електроенергію в борг у іншої електропередавальної організації за банківської системою під відсоток. Брак об'єму електричної енергії становить $W_{\delta} = 5,162$ МВА·год.

На інтервалі II розглянуто ідеальний випадок поставки та споживання електричної енергії, так як $W_{п.е} = W_{с.е}$, звідси частинний показник об'єму поставки електроенергії $C_{п}$ складає 0,946.

Показник якості поставки електроенергії дорівнює 1, тобто $\omega_{ф} = \omega_{н} = 50$ Гц. Це свідчить про те, що не має відхилень напруги і електроенергія постачається та споживається за однаковою частотою.

Показник ефективності поставки та споживання електроенергії дорівнює 1 та вказує на те, що поставка та споживання електроенергії є максимально ефективною.

На інтервалі III показник об'єму поставки електроенергії $C_{п} = 0,915$ при $W_{п.е} > W_{с.е}$ свідчить про неефективне постачання електроенергії.

Показник якості поставки електроенергії, який складає 1,029 свідчить про відхилення частоти від нормованої (50 Гц) на 2,9%.

Показник ефективності поставки та споживання електроенергії $C_{еф} = 0,967$ показує, що поставка та споживання електроенергії є неефективним, так як утворюється надлишок електроенергії, який не споживається у розмірі 10,412 МВА.

За формулами (3.1), (3.2), (3.7), (3.8) для добового графіка, представленого на рисунку 3.1 розраховується погодинні показники об'єму поставки електроенергії, якості поставки електроенергії, ефективності поставки електроенергії та узагальнений показник ефективності експлуатації.

Результати погодинного розрахунку наводяться в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Результати розрахунків погодинної ефективності експлуатації енергосистеми

Розрахункові значення		S_T	$S_{сп}$	$W_{п.е}$	$W_{с.е}$	$\omega_{ф}$	$\omega_{н}$	$W_{б}$	$C_{п}$	C_f	$C_{эф}$	C_r
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Години	1	63	59	63	59,5	51,87	50	0	0,893	1,037	0,944	0,2
	2	63	58	63	58,5	52,3	50	0	0,878	1,046	0,929	0,239
	3	63	56	63	57	53,11	50	0	0,856	1,062	0,905	0,301
	4	63	55	63	55,5	53,49	50	0	0,833	1,07	0,881	0,356
	5	63	56	63	55,5	53,11	50	0	0,833	1,062	0,881	0,348
	6	63	58	63	57	52,3	50	0	0,856	1,046	0,905	0,285
	7	63	63	63	60,1	50	50	0	0,902	1	0,954	0,144
	8	63	65	63	64	48,97	50	1	0,961	0,979	0,983	0,077
	9	63	64,7	63	64,9	49,13	50	1,9	0,975	0,983	0,969	0,073
	10	63	64,4	63	64,6	49,28	50	1,6	0,97	0,986	0,973	0,071
	11	63	63	63	63,7	50	50	0,7	0,957	1	0,988	0,055
	12	63	63	63	63	50	50	0	0,946	1	1	0,054
	13	63	63	63	63	50	50	0	0,946	1	1	0,054
	14	63	60,8	63	61,6	51,06	50	0	0,925	1,021	0,978	0,118
	15	63	60	63	60,4	51,43	50	0	0,907	1,029	0,959	0,163
	16	63	60,35	63	60,2	51,27	50	0	0,904	1,025	0,956	0,165
	17	63	61	63	60,7	50,97	50	0	0,911	1,019	0,963	0,145
	18	63	63	63	62	50	50	0	0,931	1	0,984	0,085
	19	63	65,6	63	64,6	48,65	50	1,6	0,97	0,973	0,973	0,084
	20	63	65,8	63	65,7	48,54	50	2,7	0,987	0,971	0,957	0,085
	21	63	66	63	65,9	48,43	50	2,9	0,99	0,969	0,954	0,087
	22	63	65,3	63	65,6	48,81	50	2,6	0,985	0,976	0,958	0,081
	23	63	63	63	64,1	50	50	1,1	0,963	1	0,981	0,056
	24	63	61,6	63	62,3	50,68	50	0	0,935	1,014	0,989	0,09

На рисунку 3.2 наводиться графік погодинної зміни узагальненого показника ефективності експлуатації енергосистеми.

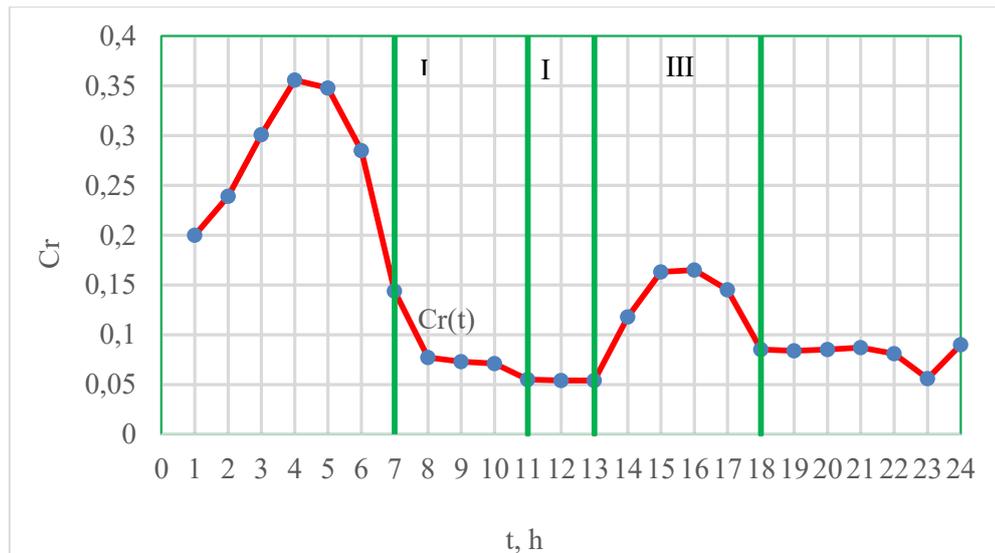

Рис. 3.2. Графік погодинної зміни узагальненого показника ефективності експлуатації енергосистеми

На рисунку 3.3 наводиться приклад добового графіка постачання та споживання повної електричної енергії для випадка, коли протягом доби об'єм електроенергії, що споживається перевищує об'єм електроенергії, що постачається.

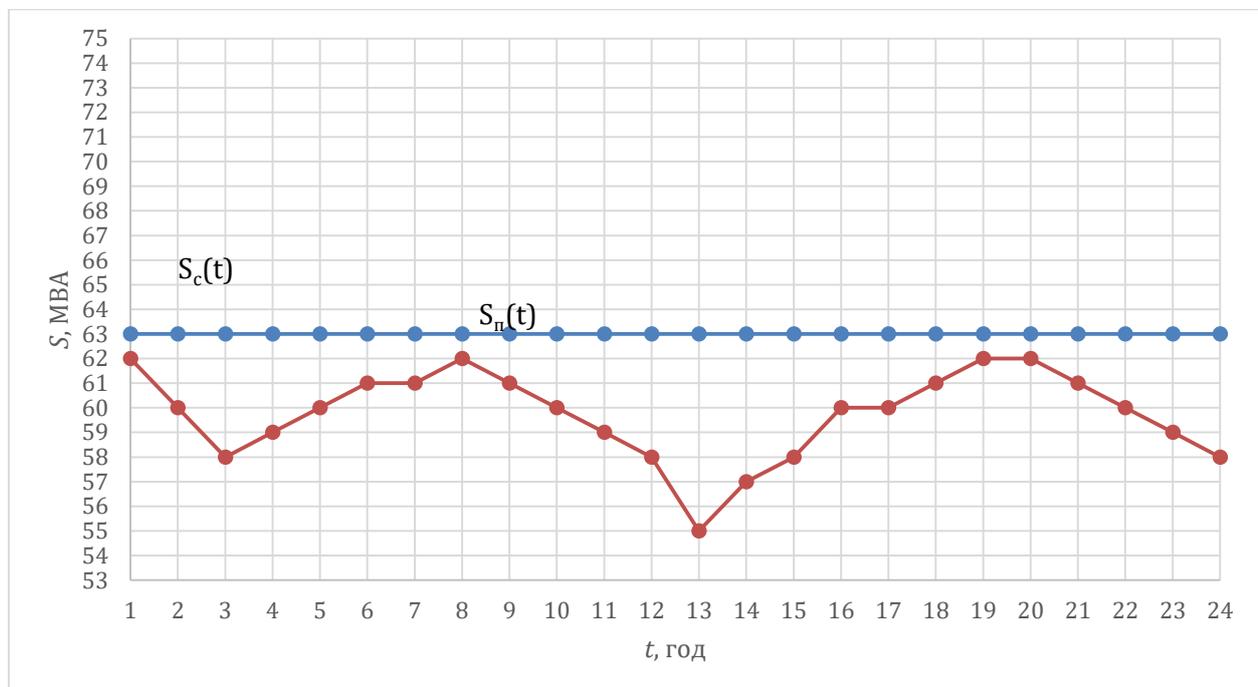

Рис. 3.3. Приклад добового графіка постачання та споживання повної електричної енергії

Згідно з графіком на рисунку 3.3, кількість спожитої електроенергії перевищує обсяг електроенергії, що постачається. Це призводить до дефіциту електроенергії для споживача та виникає необхідність брати електроенергію в борг у іншої електропередавальної організації за банківської системою під відсоток, що свідчить про неефективне постачання елеткроенергії.

За формулами (3.1), (3.2), (3.7), (3.8) для добового графіка, представленого на рисунку 3.3 розраховується погодинні показники об'єму поставки електроенергії, якості поставки електроенергії, ефективності поставки електроенергії та узагальнений показник ефективності експлуатації.

Результати погодинного розрахунку наводяться в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Результати розрахунків погодинної ефективності експлуатації енергосистеми

Розрахункові значення	S_{Γ}	$S_{\text{сп}}$	$W_{\text{п.е}}$	$W_{\text{с.е}}$	ω_{ϕ}	$\omega_{\text{н}}$	$V_{\text{б}}$	$C_{\text{п}}$	C_f	$C_{\text{еф}}$	C_r	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Години	1	63	66	63	65,5	48,429	50	2,5	0,984	0,969	0,96	0,087
	2	63	65	63	64,5	48,968	50	1,5	0,969	0,979	0,975	0,077
	3	63	64	63	64,5	49,492	50	1,5	0,969	0,99	0,975	0,066
	4	63	65	63	65,5	48,968	50	2,5	0,984	0,979	0,96	0,077
	5	63	66	63	67	48,429	50	4	1,006	0,969	0,938	0,099
	6	63	68	63	69	47,302	50	6	1,036	0,946	0,913	0,177
	7	63	70	63	71	46,111	50	8	1,066	0,922	0,89	0,254
	8	63	72	63	72,5	44,857	50	9,5	1,089	0,897	0,874	0,318
	9	63	73	63	71,5	44,206	50	8,5	1,074	0,884	0,884	0,306
	10	63	70	63	69	46,111	50	6	1,036	0,922	0,913	0,201
	11	63	68	63	67	47,302	50	4	1,006	0,946	0,938	0,122
	12	63	66	63	65,5	48,429	50	2,5	0,984	0,969	0,96	0,087
	13	63	65	63	64,5	48,968	50	1,5	0,969	0,979	0,975	0,077

Продовження таблиці 3.3

Розрахункові значення	S_r	$S_{сп}$	$W_{п.е}$	$W_{с.е}$	$\omega_{ф}$	$\omega_{н}$	$V_б$	$C_{п}$	C_f	$C_{эф}$	C_r	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Години	14	63	64	63	64	49,492	50	1	0,961	0,99	0,983	0,066
	15	63	64	63	64,5	49,492	50	1,5	0,969	0,99	0,975	0,066
	16	63	65	63	66	48,968	50	3	0,991	0,979	0,952	0,078
	17	63	67	63	67,5	47,873	50	4,5	1,014	0,957	0,932	0,125
	18	63	68	63	69	47,302	50	6	1,036	0,946	0,913	0,177
	19	63	70	63	71	46,111	50	8	1,066	0,922	0,89	0,254
	20	63	72	63	70,5	44,857	50	7,5	1,059	0,897	0,895	0,267
	21	63	69	63	68	46,714	50	5	1,021	0,934	0,925	0,162
	22	63	67	63	66	47,873	50	3	0,991	0,957	0,952	0,1
	23	63	65	63	64,5	48,968	50	1,5	0,969	0,979	0,975	0,077
	24	63	64	63	65	49,492	50	2	0,976	0,99	0,967	0,067

На рисунку 3.4 наводиться графік погодинної зміни узагальненого показника ефективності експлуатації енергосистеми для данного випадку.

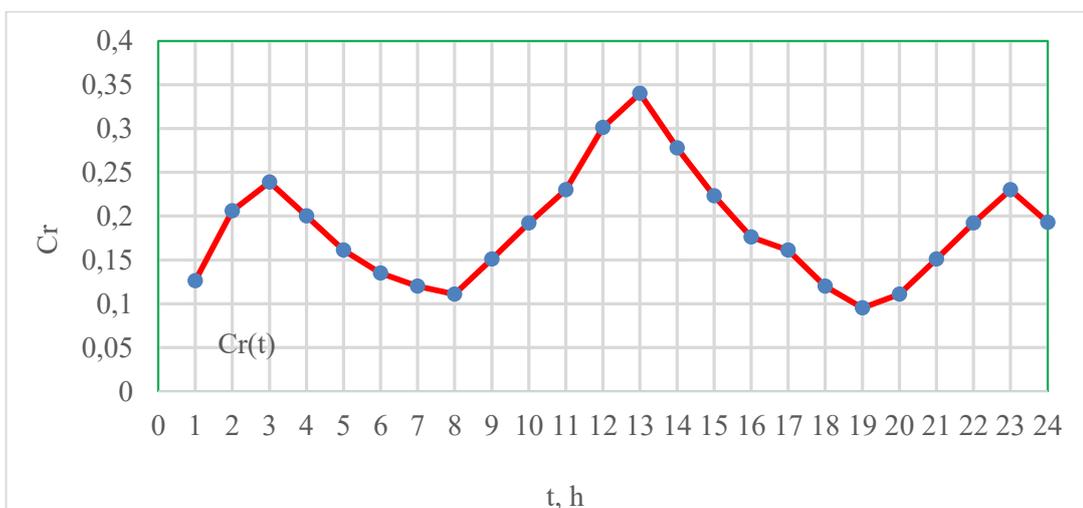

Рис. 3.4. Графік погодинної зміни узагальненого показника ефективності експлуатації енергосистеми

На рисунку 3.5 наводиться приклад добового графіка постачання та споживання повної електричної енергії для випадка, коли протягом доби об'єм електроенергії, що постачається перевищує об'єм електроенергії, що споживається.

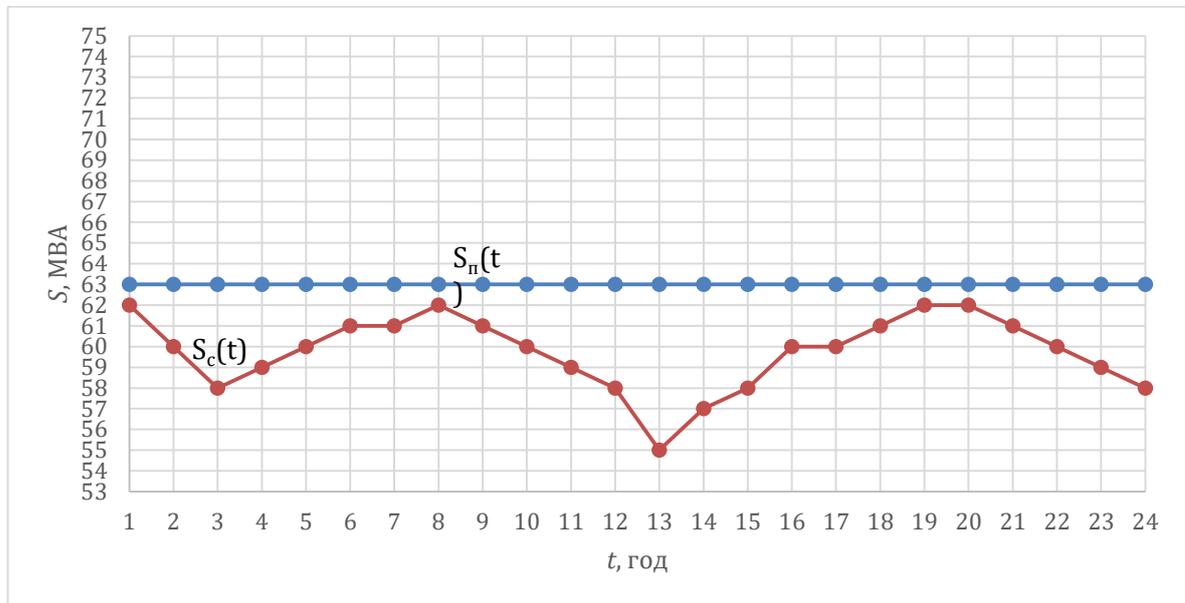

Рис. 3.5. Приклад добового графіка постачання та споживання повної електричної енергії

Згідно з графіком на рисунку 3.5 поставка та споживання електроенергії є неефективним, так як утворюється надлишок електроенергії, який не споживається.

За формулами (3.1), (3.2), (3.7), (3.8) для добового графіка, представленого на рисунку 3.5 розраховується погодинні показники об'єму поставки електроенергії, якості поставки електроенергії, ефективності поставки електроенергії та узагальнений показник ефективності експлуатації.

Результати погодинного розрахунку наводяться в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Результати розрахунків погодинної ефективності експлуатації енергосистеми

Розрахункові значення		S_T	$S_{сп}$	$W_{п.е}$	$W_{с.е}$	$\omega_{ф}$	$\omega_{н}$	$V_б$	$C_{п,}$	$C_f,$	$C_{эф}$	C_r
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Години	1	63	62	63	61	50,492	50	0	0,916	1,01	0,968	0,126
	2	63	60	63	59	51,429	50	0	0,886	1,029	0,937	0,206
	3	63	58	63	58,5	52,302	50	0	0,878	1,046	0,929	0,239
	4	63	59	63	59,5	51,873	50	0	0,893	1,037	0,944	0,2
	5	63	60	63	60,5	51,429	50	0	0,908	1,029	0,96	0,161
	6	63	61	63	61	50,968	50	0	0,916	1,019	0,968	0,135
	7	63	61	63	61,5	50,968	50	0	0,923	1,019	0,976	0,12
	8	63	62	63	61,5	50,492	50	0	0,923	1,01	0,976	0,111
	9	63	61	63	60,5	50,968	50	0	0,908	1,019	0,96	0,151
	10	63	60	63	59,5	51,429	50	0	0,893	1,029	0,944	0,192
	11	63	59	63	58,5	51,873	50	0	0,878	1,037	0,929	0,23
	12	63	58	63	56,5	52,302	50	0	0,848	1,046	0,897	0,301
	13	63	55	63	56	53,492	50	0	0,841	1,07	0,889	0,34
	14	63	57	63	57,5	52,714	50	0	0,863	1,054	0,913	0,278
	15	63	58	63	59	52,302	50	0	0,886	1,046	0,937	0,223
	16	63	60	63	60	51,429	50	0	0,901	1,029	0,952	0,176
	17	63	60	63	60,5	51,429	50	0	0,908	1,029	0,96	0,161
	18	63	61	63	61,5	50,968	50	0	0,923	1,019	0,976	0,12
	19	63	62	63	62	50,492	50	0	0,931	1,01	0,984	0,095
	20	63	62	63	61,5	50,492	50	0	0,923	1,01	0,976	0,111
	21	63	61	63	60,5	50,968	50	0	0,908	1,019	0,96	0,151
	22	63	60	63	59,5	51,429	50	0	0,893	1,029	0,944	0,192
	23	63	59	63	58,5	51,873	50	0	0,878	1,037	0,929	0,23
	24	63	58	63	60	52,302	50	0	0,901	1,046	0,952	0,193

На рисунку 3.6 наводиться графік погодинної зміни узагальненого показника ефективності експлуатації енергосистеми для данного випадку.

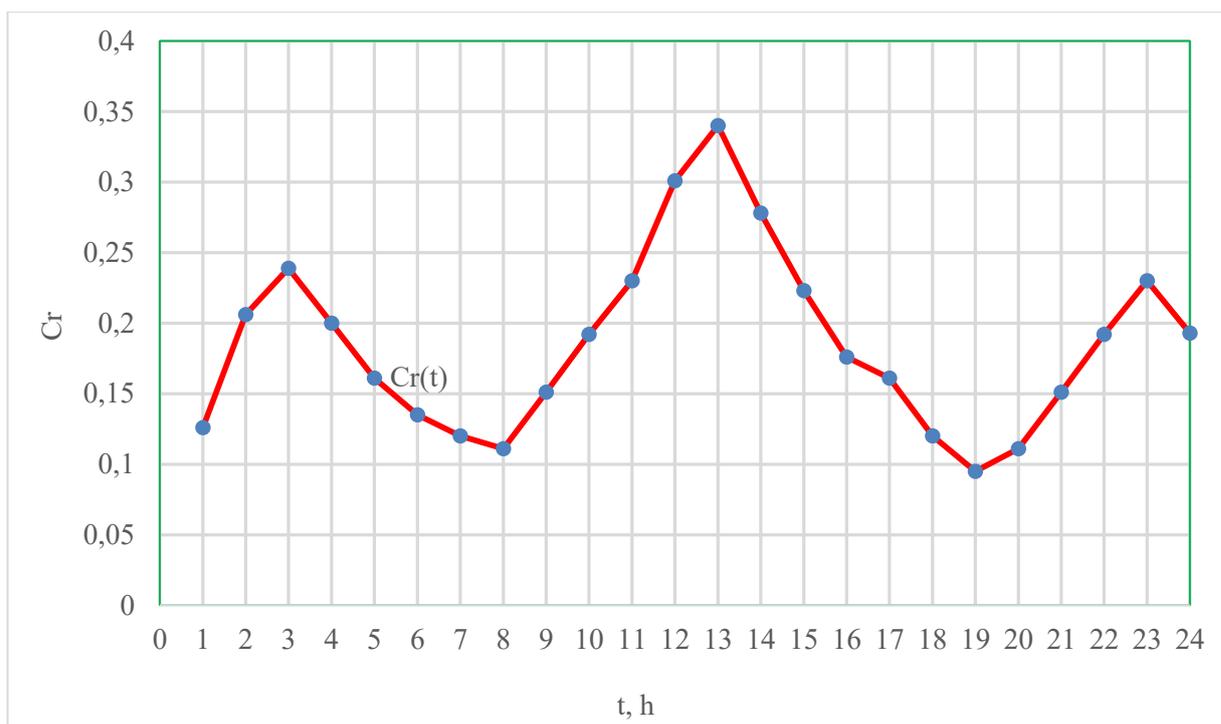

Рис. 3.6. Графік погодинної зміни узагальненого показника ефективності експлуатації енергосистеми

На основі проведеного дослідження в рамках третього розділу дисертаційної роботи було отримано подальший розвиток метод оцінки ефективності експлуатації енергосистеми, в основу якого покладено об'єми поставки та споживання електроенергії. Було додано можливість врахування об'ємів електроенергії, які необхідно додатково залучити за аналогом кредитної банківської системи у іншої енергопередавальної організації для забезпечення потреб споживача. Крім того додатково введено узагальнений показник згортки окремих критеріїв, а саме обсягу, якості та ефективності поставки електроенергії, що дало можливість в умовах споживчого управління отримати інтегральний показник для виявлення споживачем ефективної поставки серед можливих альтернатив.

3.4 Висновки до розділу

1. Для оцінки ефективності постачання та споживання електроенергії розроблено модель і метод оцінки ефективності електропостачання, що дає можливість оцінити

ефективність експлуатації енергосистеми одним показником, який ґрунтується на згортці окремих показників різного роду походження у загальний показник.

В якості окремих показників постачання та споживання електроенергії запропоновані наступні: показник об'єму постачання та споживання електроенергії, показник якості постачання та споживання електроенергії та показник ефективності постачання та споживання електроенергії.

2. Порівнюючи традиційний метод визначення ефективності поставки електроенергії з методом, який пропонується в роботі, можна зробити висновок, що в деяких випадках отримані дані неадекватні. Так, наприклад на інтервалі I (рисунок 3.1), ефективність поставки електроенергії за традиційним методом складає $C_{\text{ef}} = 1,13 > 1$, тому неможливо адекватно оцінити цей показник, а за запропонованим методом, коли необхідна електроенергія береться в борг за банківською системою на цьому ж інтервалі ефективність складає $C_{\text{ef}} = 0,978$, що дає можливість адекватно оцінити отримані результати.

3. При розрахунку критерія об'єму поставки електроенергії, було помічено вагомий вплив показника ймовірності безвідмовної роботи мережі, яка визначається по статистичним даним раптових та постійних відмов елементів електроенергетичної системи.

Для збільшення ймовірності безвідмовної роботи мережі необхідно передбачити ряд заходів щодо мінімізації раптових та постійних відмов таких, як завчасно виконувати технічне обслуговування електроустановок та ліквідувати аварійні режими роботи.

РОЗДІЛ 4

СТОХАСТИЧНА МОДЕЛЬ ЄДИНОЇ ЕНЕРГОСИСТЕМИ ТА МЕТОД АНАЛІЗУ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ПРИ ЙМОВІРНОСНИХ СЦЕНАРІЯХ ЗБУРЕНЬ

Для розв'язання четвертої задачі дисертаційного дослідження, а саме розробки стохастичної моделі єдиної енергосистеми та методу аналізу працездатності енергосистеми, який дозволяє оцінити її стани під час різних умов експлуатації, враховуючи випадкові збурення, необхідно визначити причини появи випадкових збурень в єдиній енергосистемі, розробити стохастичну модель єдиної енергосистеми та розробити метод аналізу працездатності створеної стохастичної моделі, який включає в себе алгоритм зчитування вихідних даних, алгоритм пошуку шляху в ярусному графі енергосистеми та оцінку її працездатності.

Поняття працездатності функціонування застосовується до систем, для яких неможливо сформулювати критерій відмови у формі «все або нічого». Серед таких систем є й електроенергетична.

На сучасному етапі розвитку електроенергетики, окрім удосконалення технологій, стає все важливішими питання раціональної організації експлуатації та працездатності електроенергетичних систем. Це пояснюється швидким старінням об'єктів електроенергетики, таких як електростанції та електричні мережі; зростанням навантажень або генерації енергії; підвищенням вимог до екологічної безпеки об'єктів електроенергетики; високою щільністю розподільчих мереж різних рівнів напруги; об'єднанням електричних мереж у єдині національні енергосистеми; впровадженням ринкових відносин і лібералізацією в галузі електроенергетики; прагненням використовувати найбільш економічні джерела електроенергії; збільшенням використання відновлюваних джерел енергії; та великими системними аваріями [101-105].

У зв'язку з надлишковістю електроенергії, відмова деяких (іноді навіть багатьох) елементів призводить лише до часткової деградації функціональних

можливостей електроенергетичної системи. Показник працездатності функціонування визначається здатністю енергосистемою виконувати свої основні функції з пониженим рівнем продуктивності та ефективності. Це виражається у погіршенні працездатності електропостачання, збільшенні технологічних втрат електроенергії та погіршенні її якості.

Перехід від державної до приватної власності на ринку електричної енергії призвів до зміни відносин, що зробив акцент на збільшенні відповідальності за невиконання умов договорів з електропостачання [106].

Для ЕЕС важливо забезпечувати надійне функціонування навіть у випадку різних внутрішніх та зовнішніх перешкод, які можуть призвести до послідовного розвитку аварій [107]. Це ставить під сумнів життєздатність системи, тобто її здатність залишатися працездатною після появи збурень, що можуть мати серйозні наслідки. Можливі наслідки непрацездатності настільки значні, що потрібне постійне вдосконалення методів прогнозування розвитку, проектування, будівництва, монтажу, експлуатації та діагностики електроенергетичних систем. Це дозволить максимально враховувати працездатність і ефективно використовувати призначені на це ресурси.

4.1 Аналіз випадкових та запланованих збурень

Збуренням у контексті ЕЕС можна розуміти будь-яке непередбачене або негативне події чи стани, які можуть впливати на нормальне функціонування системи. Це може включати в себе широкий спектр ситуацій, наприклад як відмови устаткування.

Збурення може мати різний ступінь впливу на систему, від локальних проблем до системних аварій, що призводять до великих перебоїв у постачанні електроенергії. Важливо розрізнити між випадковими збуреннями, які виникають в результаті природних чи технічних обставин, та цілеспрямованими атаками чи діями, спрямованими на штучне спричинення проблем у роботі системи.

Управління збуреннями в енергосистемах включає в себе розробку стратегій та технологій для прогнозування, запобігання, виявлення та відновлення від них, з метою забезпечення стабільності та надійності роботи системи.

До випадкових збурень можна віднести наступні:

- відключення електроенергії через надзвичайні обставини;
- технічні несправності та випадкові відмови;
- втрати зв'язку або кібератаки;
- нестабільність в постачанні палива;
- перепади навантаження.

Відключення електроенергії через надзвичайні обставини означає втрату електричної енергії через виняткові події, які перевищують звичайні стандарти або очікувані ризики. Це може бути викликано різними факторами, такими як природні катастрофи, що включають землетруси, повені, урагани та сніжні бурі.

Сильні землетруси можуть призвести до руйнування електромереж та обладнання електростанцій через пошкодження мачт, проводів, трансформаторів та інших інфраструктурних елементів.

Повені можуть затопити електромережі та електростанції, що призводить до короткого замикання та відключення електропостачання в постраждалих районах.

Сильні вітри та інтенсивний сніг можуть призвести до обриву ліній електропередачі, пошкодження опор та ізоляторів, що призводить до відключення електропостачання.

Технічні несправності та випадкові відмови у енергосистемах виникають через різноманітні причини, які можуть бути пов'язані з непередбаченими дефектами в обладнанні, відмовою електрообладнання або системними помилками, що включають в себе виробничі дефекти, неякісні матеріали або недоліки у конструкції обладнання. Наприклад, несправності у трансформаторах, розподільних пристроях або генераторах можуть призвести до відмов та відключень. Також електрообладнання може відмовити через фізичне зношення, перевищення ресурсу експлуатації, неправильне використання або недостатнє технічне обслуговування.

Наприклад, перегрів проводів, коротке замикання у високовольтних лініях можуть спричинити відмови у роботі системи.

Системні помилки можуть включати в себе програмні помилки у системах керування, мережеві проблеми або неправильне налаштування обладнання. Наприклад, помилки в програмному забезпеченні автоматизованих систем керування можуть призвести до непередбачених відмов або неправильних дій.

Втрати зв'язку або кібератаки можуть значно ускладнити роботу електроенергетичних систем та створити серйозні проблеми для їх нормального функціонування.

Випадкові втрати зв'язку можуть виникнути внаслідок різних причин, таких як технічні проблеми, природні катастрофи або випадкові пошкодження інфраструктури зв'язку. У разі втрати зв'язку оператори електромереж можуть втратити здатність ефективно керувати та моніторити стан електромережі. Це може призвести до затримок у виявленні та вирішенні проблем, а також збільшити ризик виникнення аварійних ситуацій.

Кібератаки представляють серйозну загрозу для електроенергетичних систем, оскільки можуть спричинити непередбачені перешкоди у їх роботі. Це може включати в себе вторгнення в системи керування, зміну налаштувань, видалення даних, відмову в обслуговуванні та інші шкідливі дії. Кібератаки можуть призвести до відключення електропостачання, перешкоджати нормальному функціонуванню систем керування та моніторингу, а також створювати загрозу для безпеки та конфіденційності даних.

Нестабільність в постачанні палива є серйозною загрозою для нормальної роботи електростанцій та, відповідно, для працездатності електроенергетичної системи в цілому.

Істотна частина електроенергетичної потужності зазвичай виробляється на теплових електростанціях, які працюють на вугіллі, газі або нафті. Якщо постачання цих видів палива стає нестабільним, електростанції можуть зазнавати недостачі палива. Це може призвести до зниження їх потужності, оскільки вони не можуть

працювати на повну потужність без відповідного палива. Зменшення виробництва електроенергії може вплинути на стабільність енергопостачання та призвести до проблем з напругою в мережах.

У випадку довготривалої нестачі палива електростанції можуть бути тимчасово відключені. Це може відбутися як запобіжний захід, щоб уникнути серйозних пошкоджень обладнання або аварійних ситуацій, які можуть виникнути через роботу на мінімальних ресурсах. Тимчасове відключення електростанцій може призвести до стресу для електроенергетичної системи, особливо якщо це відбувається в періоди пікового навантаження або погодних умов, коли попит на електроенергію є найвищим.

Перепади навантаження в ЕЕС становлять значну загрозу для їх стабільності та працездатності. Погодні умови, такі як спека або холод, можуть призводити до раптових змін у споживанні електроенергії. Наприклад, влітку під час спеки підвищується використання кондиціонерів та вентиляторів, що може призвести до значного збільшення навантаження на електромережі. Ці навантаження можуть перевищувати максимальні показники, для яких були розраховані мережі.

Якщо електромережі не здатні витримати такі різкі зміни у споживанні електроенергії, це може призвести до перенавантаження мереж. Перенавантаження може бути особливо небезпечним у великих містах або індустріальних районах, де попит на електроенергію є високим. Це може призвести до перегрівання обладнання, коротких замикань, відключень електропостачання та навіть до аварій.

У разі неможливості впоратися з навантаженням, оператори електромереж можуть прийняти рішення про відключення частини мережі або навіть цілих районів. Це може бути необхідною заходом для запобігання серйозним аваріям та збереження працездатності електромереж.

Випадкові збурення можуть мати серйозні наслідки для ЕЕС, тому важливо вивчати їх вплив і розробляти стратегії для їх управління та мінімізації ризиків.

Збурення в ЕЕС можуть бути як випадковими, так і запланованими. Заплановані збурення спеціально організовуються для проведення ремонтних робіт, модернізації

обладнання, перевірки навантажувальних характеристик та інших технічних процедур.

Плановані відключення для технічного обслуговування є необхідною складовою процесу ефективного управління електроенергетичними системами. Вони дозволяють проводити ремонтні та профілактичні роботи, які забезпечують надійність та ефективність електроенергетичних систем.

Під час планованих відключень проводяться перевірка та обслуговування різних компонентів електрообладнання. Це включає в себе перевірку роботи вимикачів, контакторів, реле, захисних пристроїв, кабельних ліній тощо. Під час цих процедур можуть виявлятися потенційні проблеми та вирішуватися на ранніх стадіях, щоб уникнути серйозних аварій.

Трансформатори та генератори є ключовими складовими електроенергетичних систем. Під час планованих відключень проводиться технічне обслуговування цих пристроїв, включаючи перевірку ізоляції, вимірювання параметрів, очищення та змащення. Ці заходи допомагають підтримувати нормальну роботу трансформаторів та генераторів і попереджують їхню можливу відмову в майбутньому.

Випробування режимів роботи є важливою складовою процесу забезпечення надійності та ефективності електроенергетичних систем. Цей процес дозволяє перевірити реакцію системи на різні навантажувальні умови та непередбачені ситуації, що допомагає виявити потенційні проблеми та удосконалити захисні системи.

Під час випробувань може бути проведена симуляція відмов обладнання для перевірки реакції системи на такі ситуації. Це може включати відключення ключових елементів електроенергетичної системи, таких як генератори, трансформатори, лінії передачі тощо. Симулювання відмов допомагає визначити, як система реагує на такі непередбачені обставини та які заходи потрібно приймати для забезпечення безпеки та надійності роботи системи.

Випробування режимів роботи також включає перевірку дії захисних систем електроенергетичної системи. Це може охоплювати тестування роботи реле захисту,

автоматичних вимикачів, систем автоматизації та керування. Під час цих випробувань перевіряється реакція системи на різні внутрішні та зовнішні збурення, а також виявляються можливі проблеми або несправності в роботі захисних систем.

Під час випробувань може бути проведена перевірка реакції системи на різні навантажувальні умови. Це може включати збільшення або зменшення потужності, перевірку стабільності напруги та частоти, оцінку ефективності роботи системи при різних навантаженнях.

Переведення обладнання в резервний режим є важливим етапом у забезпеченні надійності та безперебійності роботи електроенергетичних систем. Цей процес може бути запланованим для проведення технічного обслуговування, ремонту, або модернізації системи.

Періодичне технічне обслуговування є ключовим для забезпечення нормальної роботи електроенергетичних систем. Під час обслуговування можуть проводитися ремонтні роботи, заміна зношених частин, перевірка та налаштування обладнання. Переведення обладнання в резервний режим дозволяє забезпечити безпечний доступ до обладнання для обслуговування без впливу на постачання електроенергії.

Іноді система потребує модернізації для підвищення ефективності, надійності або відповідності новим технологічним вимогам. Переведення обладнання в резервний режим може бути необхідним для встановлення нового обладнання або модифікації існуючого.

Переведення обладнання в резервний режим забезпечує безпеку робітників, які проводять технічне обслуговування або ремонтні роботи. Це також дозволяє уникнути виникнення аварійних ситуацій та забезпечує надійність постачання електроенергії для споживачів.

Переведення обладнання в резервний режим дозволяє здійснити планування та організацію робіт з технічного обслуговування чи модернізації системи. Це дозволяє мінімізувати час відключення електроенергії та підтримувати безперебійність постачання електроенергії для споживачів.

Перевірка роботи аварійних систем є важливою складовою процесу забезпечення безпеки та надійності електроенергетичних систем. Аварійні системи призначені для реагування на надзвичайні ситуації і запобігання серйозним аваріям чи пошкодженням обладнання.

Під час планованих відключень можуть бути проведені тести, щоб перевірити реакцію аварійних систем на симулювання надзвичайних ситуацій. Це може включати активацію автоматичних вимикачів, систем автоматизованого управління, а також перевірку роботи захисних пристроїв і систем аварійного відключення.

Під час перевірки роботи аварійних систем також проводиться оцінка їх відповідності стандартам безпеки та нормативним вимогам. Це допомагає переконатися, що аварійні системи працюють ефективно і надійно в умовах, коли вони найбільше потрібні.

Під час тестування аварійних систем можуть виявлятися потенційні проблеми або несправності в їх роботі. Це дозволяє вчасно вжити заходів для усунення таких проблем і підвищити рівень безпеки та надійності системи.

Проведення перевірки роботи аварійних систем також дозволяє підготувати персонал до дій у надзвичайних ситуаціях. Це може включати навчання персоналу процедурам евакуації, використання аварійних вимикачів та інших систем безпеки.

Заплановані збурення мають строго визначений графік і зазвичай повідомляються споживачам заздалегідь. Це дозволяє зменшити негативний вплив на користувачів електроенергії та забезпечити безперебійну роботу системи в майбутньому.

4.2 Стохастична модель енергосистеми

Використання методів моделювання стає викликом при побудові інформаційних та імітаційних моделей з великою кількістю вузлів. Така складність може призвести до ускладнення аналізу та взаємодії між компонентами системи.

Однак, розроблення імітаційної моделі електроенергетичної структури країни за допомогою теорії графів стає наочним та ефективним підходом для подальших аналізів різних показників експлуатації електроенергетичного комплексу.

Представимо імітаційну модель електроенергетичної системи як дискретну структуру у вигляді ярусного графу.

Крок 1. Ініціалізація моделі. Для цього проводиться зчитування даних з вихідного джерела – файлу з описом трансформаторів, підстанцій, генерації та ліній електропередач.

Після зчитування даних потрібно створити граф $G = (V, E)$. Граф складається з вершин (V) та ребер (E). У цьому випадку вершинами будуть трансформатори підстанцій та генерації, а ребра представлятимуть лінії електропередач між ними.

Для кожного трансформатора, підстанції та генерації створюється вершина у графі. Для кожної лінії електропередач створюється ребро між відповідними вершинами графа.

Після створення графа можна ініціалізувати з файлу вихідних даних додаткові параметри, такі як витрати передачі енергії по кожній лінії, потужність трансформаторів тощо.

Після цього модель готова до подальших обчислень або використання.

Крок 2. Імітація сценарію виходу з ладу об'єкта. Для кожного об'єкта імітаційної моделі $o \in (V, E)$ виконується функція розрахунку життів

$$lifes_o = function(0, lifesOrig_o), \quad (4.1)$$

де *function* – функція вибору розрахунку життів за кількістю випадкових випадів цього об'єкту із загальної множини o .

Крок 3. Розрахунок шляхів та аналіз. Проводиться пошук всіх можливих шляхів $P(v, z \text{ Енергооб'єктів})$ для кожної вершини $v \in V$ з типом "трансформатор" та напругою менше 150 кВ.

Далі проводиться аналіз всіх можливих шляхів P . Проводиться розрахунок втрат для кожного шляху $p \in P$:

$$losses_p = \sum lineLoses_l, \quad (4.2)$$

де $lineLoses_l$ - втрати на лінії l .

Крок 4. Збір статистики. Проводиться розрахунок статистичних показників:

- середніх втрат

$$avgLosses = (\sum losses_p) / |P|, \quad (4.3)$$

- кількості вузлів, які залишились без шляху

$$noPathCount = \sum [paths_v = \emptyset] \text{ для } v \in V. \quad (4.4)$$

Крок 5. Виведення результатів. Після збору статистичних показників проводиться виведення отриманих результатів.

Для цього визначається формат, у якому будуть представлені результати. Це може бути текстовий файл, CSV файл, база даних або будь-який інший формат, зручний для подальшого аналізу. Далі, на основі результатів розрахунків створюють структуру даних, яка буде містити інформацію про життєві цикли кожного об'єкту у графі. Після цього записуються отримані дані у визначений формат.

Крок 6. Очищення ресурсів. Проводиться видалення об'єктів та звільнення виділеної пам'яті для кожного об'єкта системи. Для цього проводиться видалення вершин та ребер графа, створених структур даних, тимчасових змінних та інших об'єктів, що були створені під час роботи програми.

Детальний програмний код наведено в додатку В.

Після видалення об'єктів виділена пам'ять для цих об'єктів вільна для подальшого використання. Якщо програма використовує зовнішні ресурси, такі як

файли або з'єднання з базою даних, то ці ресурси також очищаються і закриваються після завершення роботи програми.

4.3 Алгоритм зчитування вихідних файлів

Зчитування вихідних даних для ініціалізації моделі проводиться покроково за наступним алгоритмом:

Крок 1. Ініціалізація структури для зберігання даних. Проводиться створення порожніх векторів для кожного типу об'єктів електроенергетичної системи таких, як «генерація», «трансформатори», «трансформатори та генерація», «лінії», «енергооб'єкти».

Вектор «генерація» буде містити дані про всі електростанції, які генерують електроенергію у системі. Кожен елемент цього вектора може містити інформацію про потужність.

Вектор «трансформатори» буде містити дані про всі трансформатори у системі, які перетворюють напругу з одного рівня на інший. Кожен елемент вектора може містити дані про потужність, тип трансформатора, первинну та вторинну напруги навантаження, втрати та вартість втрат.

Вектор «лінії» буде містити дані про всі лінії, які забезпечують передачу електроенергії в системі. Кожен елемент цього вектора може містити інформацію про довжину, максимально допустимий струм, втрати, вартість 1 км лінії.

Вектор «енергооб'єкти» буде містить об'єкти, які можуть бути присутні у системі електропередачі, таких як підстанції, акумулятори енергії тощо. Цей вектор може містити різноманітну інформацію в залежності від конкретного типу об'єктів.

Крок 2. Зчитування даних з файлу вихідних даних вузлів «object.csv». Проводиться зчитування кожного рядка з файлу вихідних даних та розбір і обробка даних для кожного об'єкту, а саме: конвертація ідентифікатора об'єкта, видалення пробілів і символів, обробка назви об'єкта, конвертація інформації про кількість та

потужність трансформаторів, обчислення навантаження та обробка даних про втрати, конвертація напруги.

Крок 3. Створення об'єктів енергетичної системи. Проводиться розгалуження умов на основі зчитаних даних: якщо об'єкт є електростанцією (визначається за даними навантаження та відсутністю трансформаторів), створюється вектор «Генерація», якщо об'єкт є трансформатором (визначається за наявністю даних трансформатора або конкретними ідентифікаторами), створюється вектор «Трансформатор».

Далі проводиться додавання створених об'єктів до відповідних векторів.

Крок 4. Зчитування даних з файлу вихідних даних ребер «лінії.csv». Проводиться зчитування і обробка даних для кожної лінії електропередачі, а саме: конвертація ідентифікаторів з'єднань, дистанції, резервування, втрат на лінії та максимального допустимого струму.

Далі проводиться створення об'єктів «Лінія» на основі зчитаних даних. Якщо резервування відсутнє, створюється новий об'єкт «Лінія», інакше оновлюється остання лінія у векторі «лінії» та додається лінія до векторів «лінії» та «енергооб'єкти».

Крок 5. Формування результативної структури «Вихідні дані». Проводиться створення структури «вихідні дані» та заповнення її даними з векторів.

Крок 6. Повернення оброблених даних. Функція повертає структуру «Вихідні дані», яка містить всі зчитані та оброблені дані.

4.4 Алгоритм пошуку шляху до генерації в графі енергетичної структури

Цей алгоритм описує рекурсивний процес пошуку шляхів від заданого об'єкта «енергооб'єкт» до електростанцій, враховуючи поточний ланцюг об'єктів та їх властивості, такі як «життя» та напруга. У процесі рекурсії виключаються об'єкти з закінченим терміном «життя» та вже відвідані об'єкти, щоб уникнути зациклення та

неправильного повторення шляхів. Далі розглянемо детальніше алгоритм пошуку шляхів:

Крок 1. Проводиться ініціалізація списку «Шляхи». Якщо об'єкт «енергоОб'єкт.життя» ≤ 0 , то проводиться повернення функції «Шляхи» - порожній список шляхів.

Крок 2. Проводиться обхід з'єднань об'єктів «енергоОб'єкт». Для кожного з'єднання i у функції «енергоОб'єкт.з'єднання» проводиться приведення типу об'єкту до *Line* «лінія = енергоОб'єкт.з'єднання[i]». Якщо «лінія.життя» ≤ 0 , то дане з'єднання ігнорується.

Крок 3. Проводиться обхід з'єднань об'єктів «лінія». Для кожного з'єднання k у функції «лінія.з'єднання» проводиться перевірка: якщо «лінія.з'єднання[k] = енергоОб'єкт», то ігнорується зв'язок з самим собою.

Крок 4. Проводиться перевірка типу з'єднання. Якщо лінія.з'єднання[k].тип = 2 (Електростанція), то шлях = [енергоОб'єкт, лінія, лінія.з'єднання[k]]. Виконується додавання шляху за допомогою функції Шляхи.Додати шлях.

Якщо лінія.з'єднання[k].тип = 3 (Трансформатор), то проводиться приведення до типу «трансформатор» трансформатор = лінія.з'єднання[k].

Якщо «трансформатор.життя» ≤ 0 , то дане з'єднання ігнорується.

Крок 5. Проводиться перевірка історії шляху. Для цього об'єкту Об'єктІзІсторії = False, зЕнергоОб'єктів = зЕнергоОб'єктів.

Для кожного об'єкту j у «зЕнергоОб'єктів» перевіряється умова: якщо зЕнергоОб'єктів[j] = лінія.з'єднання[k], то Об'єктІзІсторії = Так.

Крок 6. Проводиться рекурсивний пошук шляху. Якщо лінія.з'єднання[k].напруга \geq енергоОб'єкт.напруга або лінія.з'єднання[k].напруга = -1 і Об'єктІзІсторії = Ні, то виконується функція зЕнергоОб'єктів.Додати енергоОб'єкт та можливіШляхи = wayToPP(лінія.з'єднання[k], зЕнергоОб'єктів).

Для кожного шляху j у можливіШляхи: можливийШлях = можливіШляхи[j], виконуються функції можливийШлях.Вставити_на_початок лінія та енергоОб'єкт.

Далі проводиться додавання до можливих шляхів за допомогою функції *Шляхи.Додати можливийШлях*.

Крок 7. Проводиться повернення результату за допомогою функції *Повернути.Шляхи*.

4.5 Метод аналізу працездатності електроенергетичної системи

Використання імітаційної моделі електроенергетичної структури у вигляді ярусного графу не лише забезпечує зручний інструментарій для оцінки працездатності цієї системи при різних режимах роботи, але й відкриває широкі можливості для детального аналізу взаємодії компонентів, ідентифікації потенційних слабких місць та розробки оптимальних стратегій управління, що забезпечує ефективну та надійну роботу електроенергетичної системи в умовах сучасного енергетичного ринку в умовах військового стану.

Розглянемо детальний опис методу аналізу працездатності електроенергетичної системи.

Крок 1. Відкриття файлу «output.txt» для подальшого запису результатів програми.

Крок 2. Зчитування даних з вихідних csv файлів. Проводиться зчитування даних про електроенергетичну структуру (генерація, трансформатори, лінії) та збереження в структурі «вихідні дані» за допомогою функції «зчитування вихідних даних».

Крок 3. Формування графа електроенергетичної системи. Проводиться ідентифікація кожного елемента графа (генерація, трансформатори, лінії). Якщо ідентифікатор лінії співпадає з ідентифікатором трансформатора або генерації, створюється з'єднання між ними.

Крок 4. Імітація різних сценаріїв виходу з ладу елементів графа. Проводиться різноманітна кількість ітерацій, що імітують вихід з ладу елементів, зменшуючи життя випадково вибраних елементів в системі на одиницю. На кожній ітерації відновлюється початковий стан життя елементів.

Крок 5. Пошук шляхів до генерації. Для кожного вузла графа з напругою споживача викликається функція «пошук шляхів» для знаходження всіх можливих шляхів від споживача до генерації. Далі проводиться вибір найкращого шляху на основі найменших втрат.

Крок 6. Розрахунок та збір статистики. Рахується кількість трансформаторів, для яких було знайдено шлях та для яких шлях не знайдено. Підраховуються загальні втрати системи та загальне навантаження. Проводиться підрахунок повної потужності генераторів системи, що залишились в робочому стані.

Крок 7. Виведення статистики. Для кожного сценарію виводяться дані: кількість знайдених шляхів, кількість випадків без шляху, загальна кількість оброблених трансформаторів, повне навантаження, повна потужність генераторів.

Крок 8. Завершення програми. Проводиться виведення результатів у файл та завершення роботи програми.

4.6 Результати дослідження імітаційного експерименту

Імітаційна модель ЕЕС в даному випадку є досить об'ємною і складною системою, яка включає в себе значну кількість вершин і ребер. Розглянемо детальніше склад та характеристики цієї моделі:

1. Кількість вершин: у моделі міститься 385 вершин. Ці вершини відображають різні об'єкти в електроенергетичній системі, такі як генератори, підстанції та споживачі.

2. Об'єкти генерації: імітаційна модель включає 29 об'єктів генерації, які можуть виробляти електроенергію.

3. Електричні підстанції з напругою 750 кВ – 9 об'єктів, 500 кВ – 3 об'єкта, 400 кВ – 1 об'єкт, 330 кВ – 89 об'єктів, 220 кВ – 35 об'єктів, 150 кВ та 110 кВ – 219 об'єкти. Напруга відображається як один з параметрів, що впливає на потік електроенергії та структуру передачі.

4. Ребра (лінії електропередачі): модель містить 626 ребер, які відображають лінії електропередачі. Ці ребра вказують на зв'язки між різними вершинами та визначають шляхи, по яких потік електроенергії прямує від генераторів до споживачів через різні електричні підстанції.

5. Електрична потужність, яка генерується складає 44514,7 МВт.

Ця імітаційна модель є потужним інструментом для аналізу та вдосконалення електроенергетичних систем. Вона дозволяє враховувати різні аспекти роботи системи, такі як потужність, напруга, витрати енергії та потенційні ризики в разі відмови окремих компонентів. Аналіз цієї моделі може допомогти в розробці ефективних стратегій управління енергетичними системами для забезпечення їх надійності та ефективності в умовах різних режимів роботи та експлуатації.

Для створеної імітаційної моделі електроенергетичної структури проводилися 100, 200 та 300 ітерацій, що імітують випадкові та заплановані збурення різних елементів моделі, а саме:

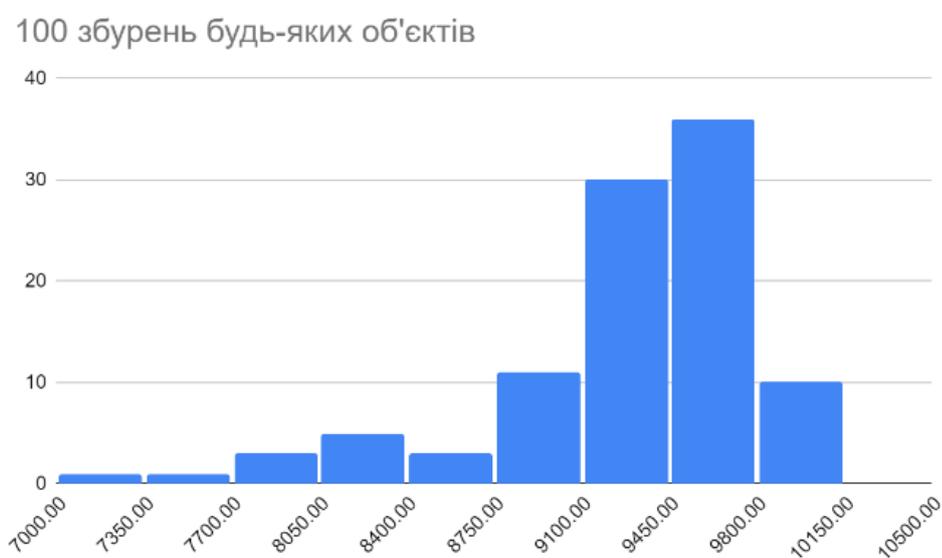
- імітація виходу з ладу будь-якого об'єкту моделі (генерація, електричні підстанції, споживачі);
- імітація виходу з ладу будь-якого об'єкту моделі, крім генерації;
- імітація виходу з ладу тільки ліній електропередачі;
- імітація виходу з ладу тільки трансформаторів електричних підстанцій та споживачів;
- імітація виходу з ладу тільки трансформаторів електричних підстанцій;
- імітація виходу з ладу тільки трансформаторів споживачів.

Результати моделювання аналізу працездатності електроенергетичної системи при випадкових та запланованих збуреннях наведені на рисунках 4.1 – 4.6 у вигляді гістограм, які показують кількість електроенергії, що можливо передати від генерації до споживача та кількість можливих випадків передачі електроенергії при різних імітаціях виходу з ладу елементів.

На гістограмах видно, як змінюється ефективність передачі електроенергії в залежності від різних сценаріїв виходу з ладу окремих компонентів системи.

Випадкові та заплановані збурення можуть значно впливати на надійність та стабільність роботи системи, що підтверджується аналізом отриманих даних.

Дані графіки є важливим інструментом для розуміння впливу різних факторів на ефективність та надійність роботи електроенергетичних систем. Вони допомагають ідентифікувати слабкі місця в системі та розробляти стратегії їх підвищення надійності.

a)

б)

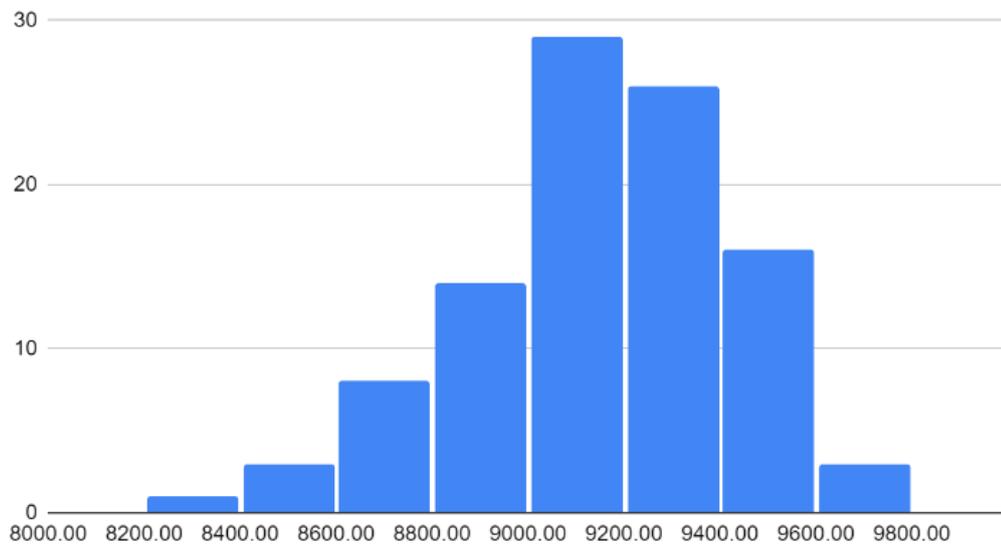

в)

Рис. 4.1. Результати аналізу працездатності при нанесенні 100 випадкових та запланованих збурень: а) будь-якого об'єкту моделі (генерація, електричні підстанції, споживачі); б) будь-якого об'єкту моделі, крім генерації; в) тільки ліній електропередачі

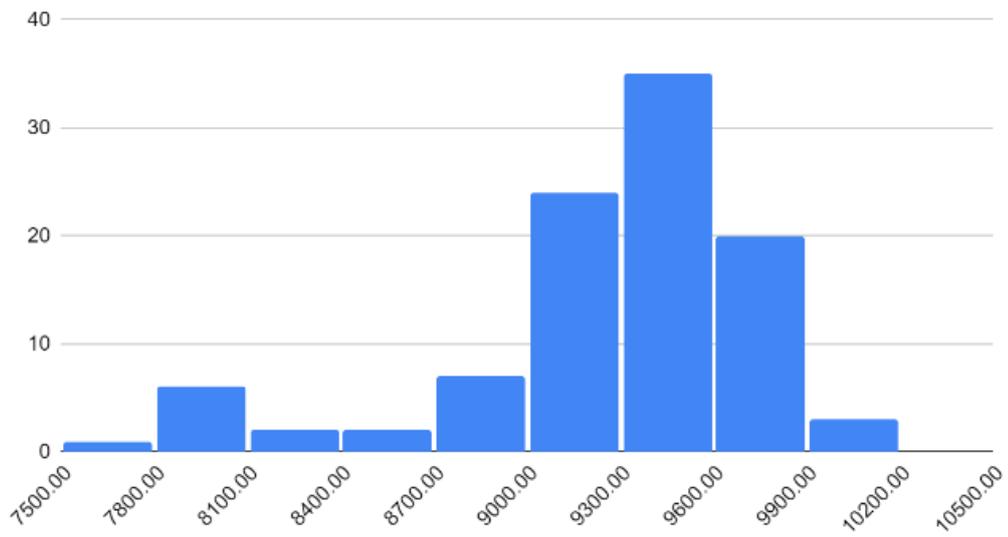
На рисунку 4.2 наводяться результати аналізу працездатності при нанесенні 100 випадкових та запланованих збурень тільки по трансформаторам споживачів, тільки трансформаторів електричних підстанцій та споживачів та тільки трансформаторів електричних підстанцій.

100 збурень тільки по споживачам

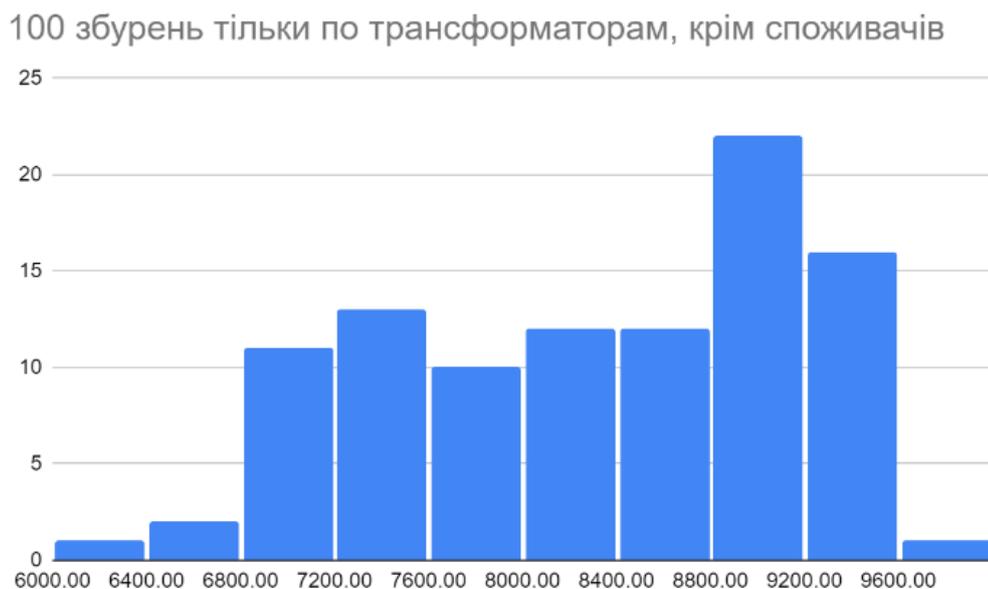

а)

100 збурень тільки по трансформаторам

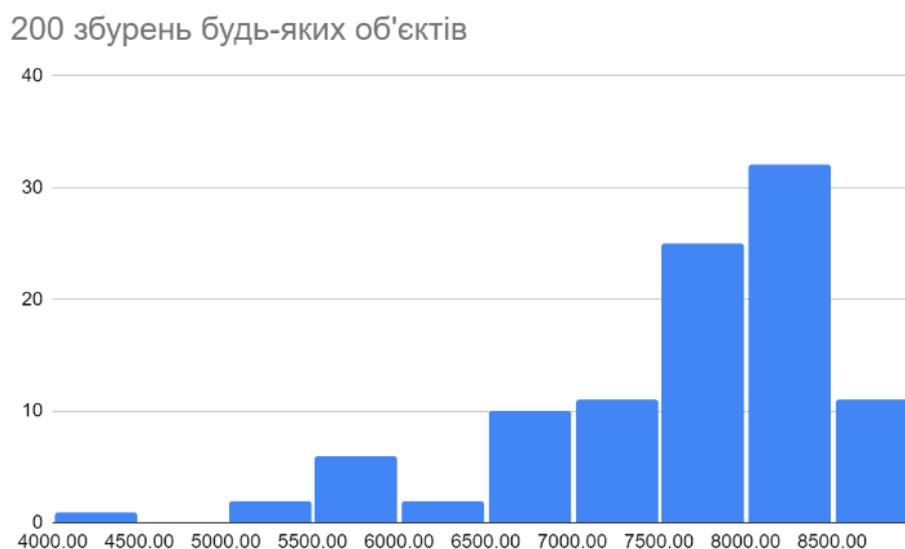
б)

в)

Рис. 4.2. Результати аналізу працездатності при нанесенні 100 випадкових та запланованих збурень: а) тільки трансформаторів споживачів; б) тільки трансформаторів електричних підстанцій та споживачів; в) тільки трансформаторів електричних підстанцій

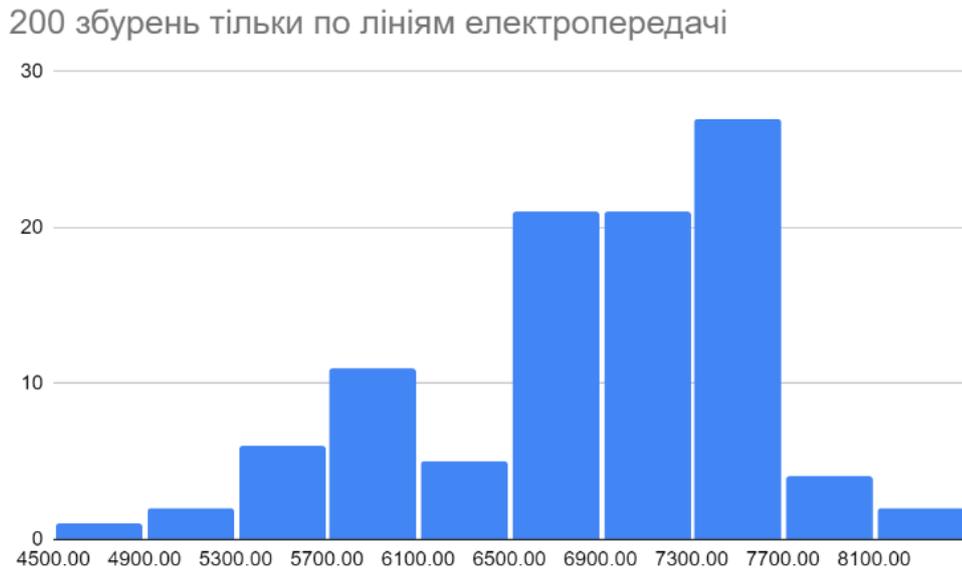
На рисунку 4.3 наводяться результати аналізу працездатності при нанесенні 200 випадкових та запланованих збурень будь-якого об'єкту моделі, будь-якого об'єкту моделі, крім генерації та тільки ліній електропередачі.

а)

б)

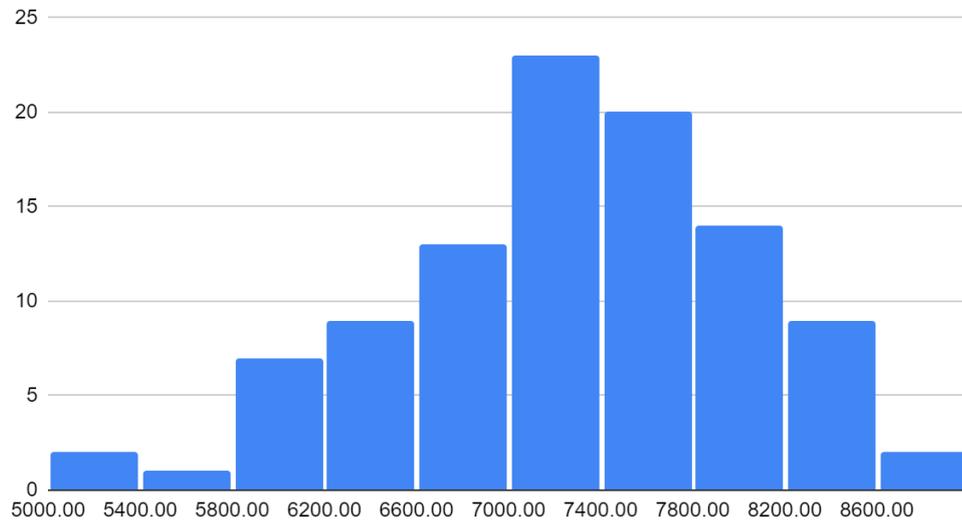
в)

Рис. 4.3. Результати аналізу працездатності при нанесенні 200 випадкових та запланованих збурень: а) будь-якого об'єкту моделі (генерація, електричні підстанції, споживачі); б) будь-якого об'єкту моделі, крім генерації; в) тільки ліній електропередачі

На рисунку 4.4 наводяться результати аналізу працездатності при нанесенні 200 випадкових та запланованих збурень тільки по трансформаторам споживачів, тільки

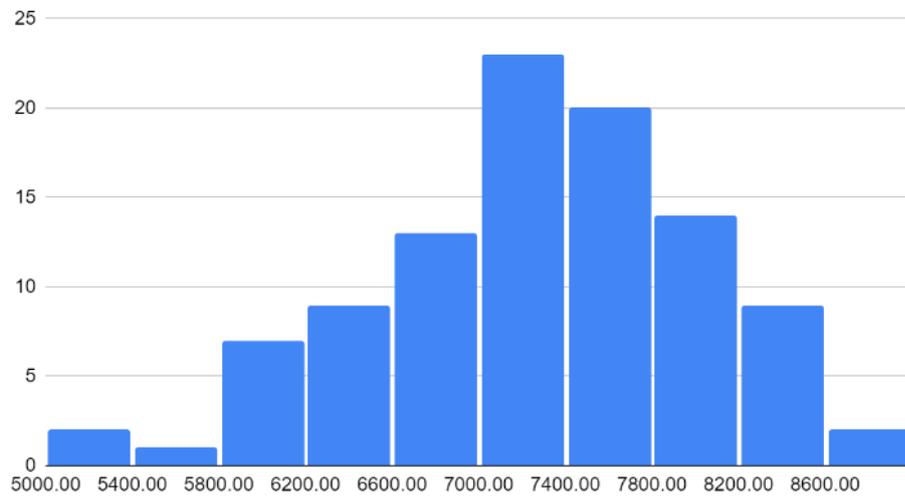
трансформаторів електричних підстанцій та споживачів та тільки трансформаторів електричних підстанцій.

200 збудень тільки по споживачам

а)

200 збудень тільки по трансформаторам

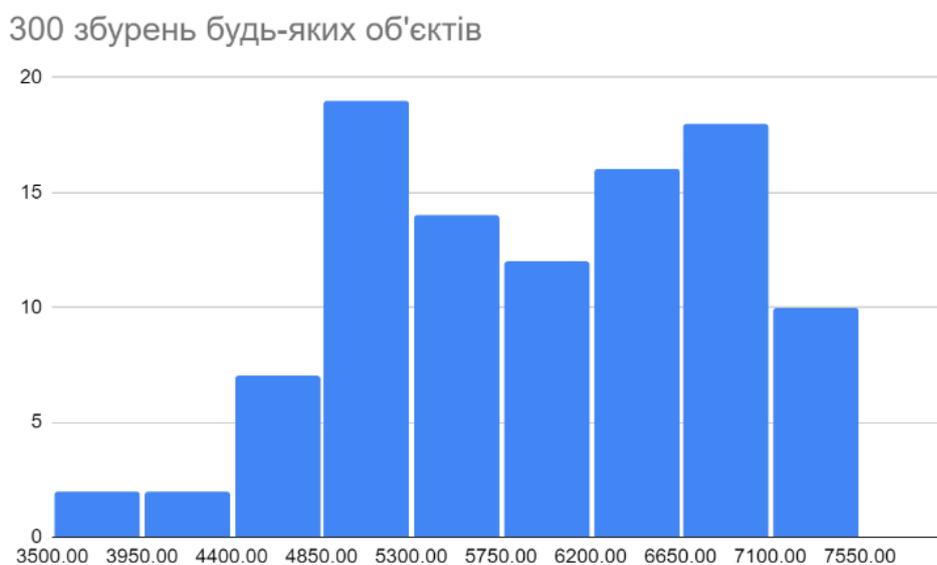
б)

в)

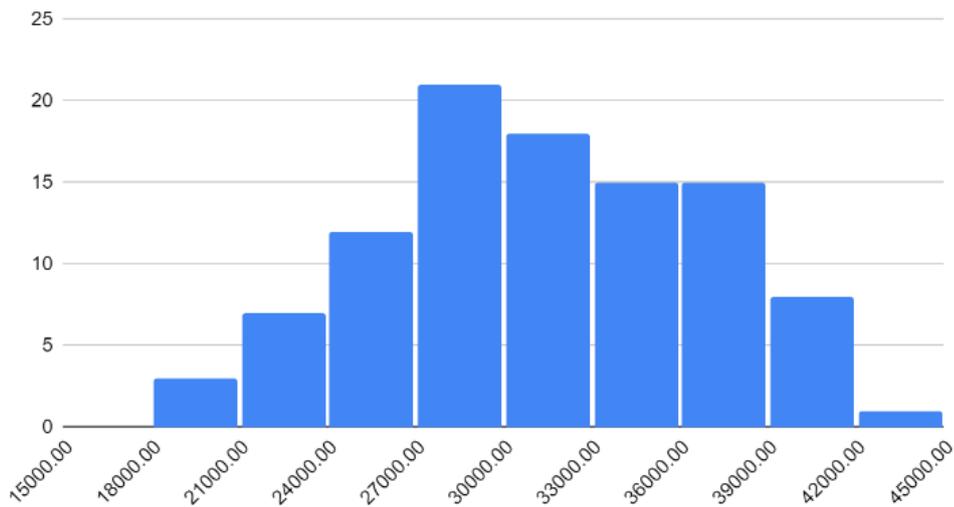
Рис. 4.4. Результати аналізу працездатності при нанесенні 200 випадкових та запланованих збурень: а) тільки трансформаторів споживачів; б) тільки трансформаторів електричних підстанцій та споживачів; в) тільки трансформаторів електричних підстанцій

На рисунку 4.5 наводяться результати аналізу працездатності при нанесенні 300 випадкових та запланованих збурень будь-якого об'єкту моделі, будь-якого об'єкту моделі, крім генерації та тільки ліній електропередачі.

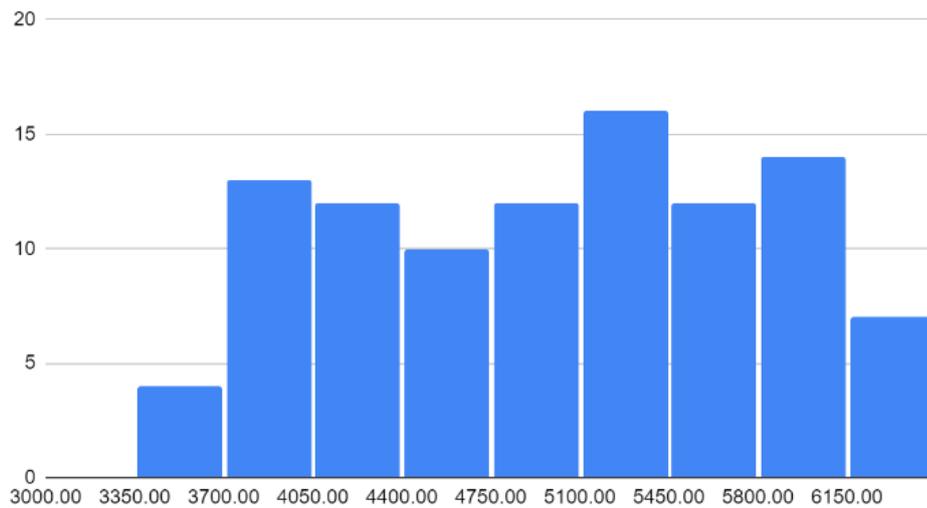
а)

300 збурень будь-яких об'єктів, крім генерації

б)

300 збурень тільки по лініям електропередачі

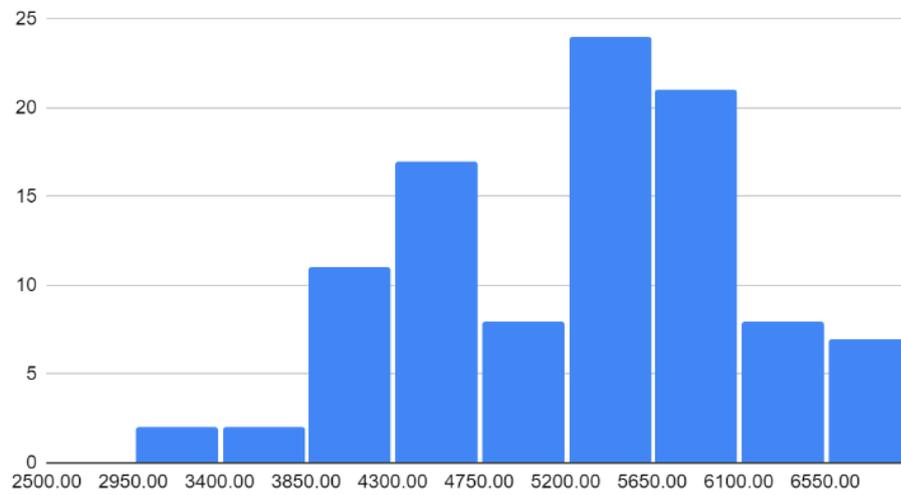
в)

Рис. 4.5. Результати аналізу працездатності при нанесенні 300 випадкових та запланованих збурень: а) будь-якого об'єкту моделі (генерація, електричні підстанції, споживачі); б) будь-якого об'єкту моделі, крім генерації; в) тільки ліній електропередачі

На рисунку 4.6 наводяться результати аналізу працездатності при нанесенні 300 випадкових та запланованих збурень тільки по трансформаторам споживачів,

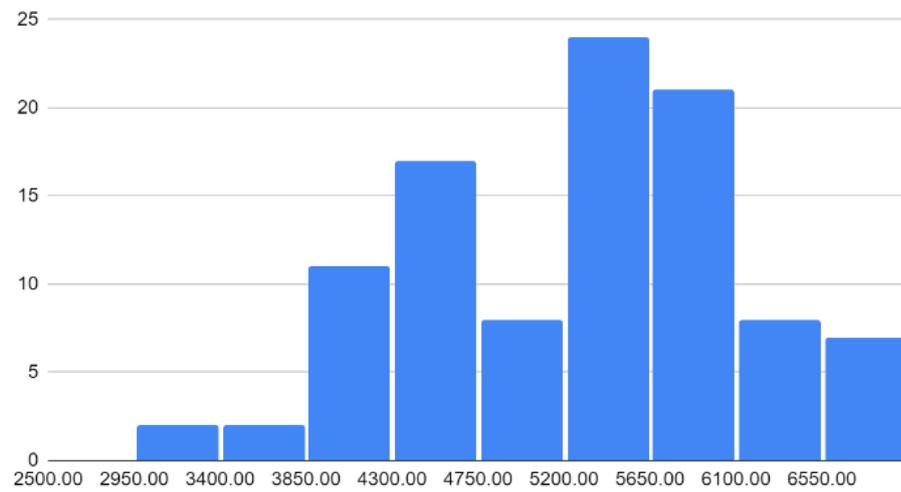
тільки трансформаторів електричних підстанцій та споживачів та тільки трансформаторів електричних підстанцій.

300 збурень тільки по споживачам

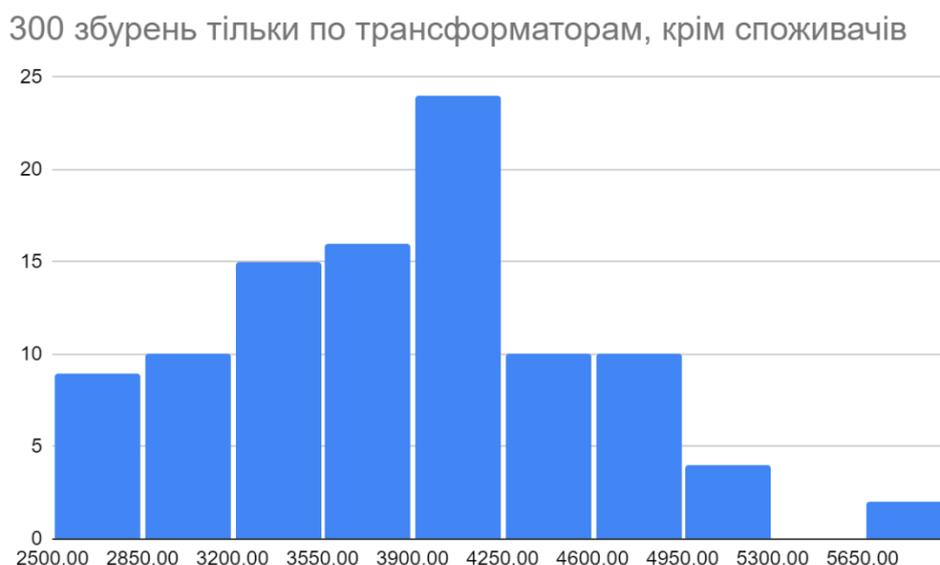

а)

300 збурень тільки по трансформаторам

б)

в)

Рис. 4.6. Результати аналізу працездатності при нанесенні 300 випадкових та запланованих збурень: а) тільки трансформаторів споживачів; б) тільки трансформаторів електричних підстанцій та споживачів; в) тільки трансформаторів електричних підстанцій

З аналізу гістограм можна побачити, що несвоєчасний час проведення ремонтних робіт або невчасне застосування резервного забезпечення при збільшенні кількості випадкових або запланованих збурень призводить до різкого зменшення обсягу електроенергії, який надходить до споживачів.

Це вказує на погіршення працездатності всієї електроенергетичної системи, оскільки зниження обсягу електроенергії може призвести до перебоїв у постачанні електроенергії для споживачів, а також до подальших негативних наслідків для ефективності та стабільності роботи системи в цілому.

На основі проведеного дослідження в рамках четвертого розділу дисертаційної роботи запропоновано стохастичну модель ефективності та працездатності єдиної енергетичної системи, яка складається з її імітаційної моделі, поточного ланцюгу об'єктів перетворення та транспортування, моделі випадкових збурень, які змінюють властивості вузлів та ребер ярусного графу та методу оцінки її експлуатації за рахунок показників її ефективності та працездатності, методу рекурсивного процесу пошуку

шляхів отримання електроенергії від об'єкта споживача до устаткування електрогенерації. Такий підхід дав можливість аналізувати енергосистему для виявлення умов працездатності під час різних сценаріїв експлуатації, враховуючи потенційні виходи з ладу компонентів під час випадкових збурень, які приводять до руйнування обладнання.

Таким чином, в другому, третьому, четвертому розділі всі задачі дисертаційного дослідження розв'язані. Тому можна вважати, що мета дисертаційного дослідження досягнута.

4.7 Висновки до розділу

1. Ярусний граф може бути легко інтегрований з сучасними технологіями для забезпечення інтелектуального управління енергетичною системою.

Це включає в себе системи моніторингу, аналізу даних та автоматизацію. Гнучка структура ярусного графу може допомогти уникнути втрат енергії, оскільки вона дозволяє розміщувати виробничі установки ближче до споживачів, зменшуючи транспортні втрати.

2. Алгоритм зчитування даних для побудови імітаційної моделі забезпечує детальне зчитування та обробку даних із файлів, включаючи всі необхідні перетворення та конвертації для створення структурованого внутрішнього представлення енергетичної системи.

Він готує дані для подальших аналізів та обчислень у межах програми. Впровадження імітаційної моделі енергосистеми сприяє більш точному прогнозуванню та управлінню енергетичними ресурсами, підвищенню надійності системи та виявленню можливостей для покращень. Такий підхід дозволяє енергетичним компаніям та урядовим органам ефективно реагувати на зміни та забезпечувати працездатність електроенергетичної системи у різних умовах.

3. Метод аналізу працездатності енергетичної структури є важливим інструментом для забезпечення надійності та ефективності функціонування енергетичних систем у різних умовах.

Цей метод дозволяє не лише оцінити стан системи в реальному часі, але й прогнозувати її роботу в майбутньому, враховуючи потенційні виходи з ладу окремих компонентів.

4. Використання статистичного підходу у аналізі дає можливість об'єктивно оцінити ризики та ідентифікувати критичні елементи системи, які можуть впливати на її стабільність та надійність.

З цим розумінням фахівці можуть розробляти ефективні стратегії управління, спрямовані на запобігання можливих випадків відмов та забезпечення безперервного і найбільш оптимального постачання електроенергії для великого кола споживачів.

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота містить отримані автором нові науково обґрунтовані результати, що дозволили розробити метод аналізу ефективності експлуатації та працездатності єдиної енергосистеми за рахунок розробленої імітаційної моделі для визначення зміни властивостей поставки та споживання електроенергії. В основу моделі покладено згортку критеріїв аналізу запланованих та випадкових збурень, які роблять можливим руйнування окремих складових та вузлів. Таке руйнування зменшує працездатність єдиної енергосистеми.

Отримані результати дозволяють зробити такі висновки:

1. Проведено аналіз енергетичної системи України та провідних країн Європи на різних рівнях підпорядкування. Виявлено, що багато компонентів електричної мережі, такі як трансформатори, генератори, лінії передачі тощо, мають довгий термін служби, але з часом втрачають ефективність і можуть потребувати заміни або серйозного ремонту. Не всі елементи мережі регулярно обслуговуються, що може призводити до збоїв та аварій. Багато систем електропостачання використовують застаріле обладнання та технології, які не відповідають сучасним стандартам енергоефективності та безпеки.

Також було проаналізовано сучасний стан та можливості розвитку джерел розподіленої генерації в енергетичній системі України. Виявлено, що країна має серйозний дефіцит енергоносіїв, зокрема природного газу та вугілля, що обмежує розвиток традиційних джерел енергії та збільшує залежність від імпорту. Україна має лише обмежену кількість альтернативних джерел енергії, таких як вітроенергетика, сонячна енергія та біопаливо, через недостатню інфраструктуру та відсутність стимулюючих політик. Проте, країна має значний потенціал для розвитку розподіленої генерації електроенергії, зокрема за допомогою сонячних панелей, вітрових турбін, біогазових установок тощо, що може сприяти зменшенню залежності від традиційних джерел та покращенню енергетичної безпеки.

Були розглянуті актуальні моделі та підходи до оцінки енергетичних систем, а також сформульовані завдання для оцінки ефективності функціонування та працездатності систем електропостачання країн.

2. Проведено аналіз застосування графової теорії при моделюванні енергосистем. Вона дозволяє у вигляді вузлів та ребер представити складні структурні елементи системи такі, як генеруючі установки, електричні підстанції та лінії електропередач, у вигляді імітаційних моделей, які можуть бути використані для аналізу, диспетчерського керування та оптимізації її роботи.

Вперше запропоновано імітаційна модель енергетичної системи у вигляді ярусного графа, яка враховує потужність згенерованої та переданої мережею електроенергії, номінальну потужність та кількість трансформаторів електричних підстанції, переріз та максимальну пропускну здатність ліній електропередач. Створена імітаційна модель складається з 385 вузлів, а саме: 29 вузлів генеруючих електростанцій, 10 вузлів електричних підстанцій напругою 750 кВ, 2 вузлів електричних підстанцій напругою 500 кВ, 1 вузла електричної підстанції напругою 400 кВ, 89 вузлів електричних підстанцій напругою 330 кВ, 35 вузлів електричних підстанцій напругою 220 кВ, 33 вузлів електричних підстанцій напругою 150 кВ, 186 вузлів електричних підстанцій напругою 110 кВ, та з 626 ребер, які представляють лінії електропередач різної номінальної напруги від 110 до 750 кВ та перерізу.

Така модель дає можливість визначити складні взаємозв'язки між її вузлами та інтегрувати устаткування в єдину енергосистему для проведення її аналізу ефективності експлуатації та працездатності

3. Подальшого розвитку отримав метод оцінки ефективності експлуатації енергосистеми, в основу якого покладено об'єми поставки та споживання електроенергії. Додано можливість врахування об'ємів електроенергії, які необхідно додатково залучити за аналогом кредитної банківської системи у іншій енергопередавальній організації для забезпечення потреб споживача.

Введено узагальнений показник згортки окремих критеріїв, а саме обсягу, якості та ефективності поставки електроенергії, що дало можливість в умовах споживчого

управління отримати інтегральний показник для виявлення споживачем ефективної поставки серед можливих альтернатив. На інтервалі I рисунку 3.1 показник об'єму поставки електроенергії $C_{\Pi} = 0,965$, $W_{\Pi.e} < W_{c.e}$, тобто об'єм електроенергії, що споживається перевищує об'єм електроенергії, який постачається. Це свідчить про неефективне постачання електроенергії. Показник якості поставки електроенергії C_f складає 0,979, що свідчить про відхилення частоти від нормованої на 2,1 %. Показник ефективності поставки та споживання електроенергії, що складає 0,978, показує неефективність поставки, так як $W_{n.e} < W_{c.e}$, то виникає необхідність брати електроенергію в борг у іншої електропередавальної організації за банківської системою під відсоток.

На інтервалі II рисунку 3.1 отримано ідеальний випадок поставки та споживання електричної енергії, так як $V_{n.e} = V_{c.e}$, звідси частинний показник об'єму поставки електроенергії C_{Π} складає 0,496. Показник якості поставки електроенергії дорівнює 1, тобто $\omega_{\phi} = \omega_{H} = 50$ Гц. Це свідчить про те, що не має відхилень напруги і електроенергія постачається та споживається за однаковою частотою. Показник ефективності поставки та споживання електроенергії дорівнює 1 та вказує на те, що поставка та споживання електроенергії є максимально ефективною.

На інтервалі III показник об'єму поставки електроенергії $C_{\Pi} = 0,48$ при $V_{\Pi.e} > V_{c.e}$ свідчить про неефективне постачання електроенергії. Показник якості поставки електроенергії, який складає 1,029 свідчить про відхилення частоти від нормованої на 2,9%. Показник ефективності поставки та споживання електроенергії $C_{e\phi} = 0,967$ показує, що поставка та споживання електроенергії є неефективним, так як утворюється надлишок електроенергії, який не споживається.

4. Розроблено стохастичну модель, яка забезпечує детальне зчитування та обробку даних із вихідних файлів для створення структурованого внутрішнього представлення енергетичної системи. Ця модель готує дані для подальших аналізів та обчислень у межах програми.

Розроблений алгоритм, який описує рекурсивний процес пошуку шляхів від заданого об'єкта до електростанцій, враховує поточний ланцюг об'єктів та їх

властивості, такі як життя та напруга. У процесі рекурсії виключаються об'єкти з закінченим терміном життя та вже відвідані об'єкти, щоб уникнути зациклення та неправильного повторення шляхів. Розроблений алгоритм дозволяє аналізувати працездатність електроенергетичної системи під час різних умов експлуатації, враховуючи потенційні виходи з ладу компонентів. Використання статистичного підходу допомагає оцінити ризики та визначити важливі елементи системи для її стабільності.

При нанесенні 100 випадкових збурень підряд по будь-яким об'єктам енергосистеми, включаючи об'єкти генерації та споживачів, стохастична модель показала, що в 36 випадках зі 100 об'єм переданої електроенергії склав 9,8 ГВт з 44,5 ГВт згенерованої потужності, що становит 22 %, в 30 випадках з 100 – 9,45 ГВт з 44,5, що становить 21,2 %. При нанесенні 100 випадкових збурень підряд по будь-яким об'єктам енергосистеми, крім генерації, стохастична модель показала, що в 20 випадках зі 100 об'єм переданої електроенергії склав 43 ГВт з 44,5 ГВт згенерованої потужності, що становит 96,6 %, в 22 випадках з 100 – 41 ГВт з 44,5 ГВт, що становить 92,1 %. При нанесенні 100 випадкових збурень підряд по лініям електропередач, стохастична модель показала, що в 49 випадках зі 100 об'єм переданої електроенергії склав 9,3 ГВт з 44,5 ГВт згенерованої потужності, що становит 20,8 %.

При нанесенні 200 випадкових збурень підряд по будь-яким об'єктам енергосистеми, включаючи об'єкти генерації та споживачів, стохастична модель показала, що в 36 випадках зі 100 об'єм переданої електроенергії склав 8,5 ГВт з 44,5 ГВт згенерованої потужності, що становит 19,1 %, в 25 випадках з 100 – 8 ГВт з 44,5, що становить 18 %. При нанесенні 200 випадкових збурень підряд по будь-яким об'єктам енергосистеми, крім генерації, стохастична модель показала, що в 16 випадках зі 100 об'єм переданої електроенергії склав 41 ГВт з 44,5 ГВт згенерованої потужності, що становит 92,1 %, в 15 випадках з 100 – 35 ГВт з 44,5 гВт, що становить 78,7 %. При нанесенні 200 випадкових збурень підряд по лініям електропередач, стохастична модель показала, що в 27 випадках зі 100 об'єм

переданої електроенергії склав 7,7 ГВт з 44,5 ГВт згенерованої потужності, що становит 17,3 %.

При нанесенні 300 випадкових збурень підряд по будь-яким об'єктам енергосистеми, включаючи об'єкти генерації та споживачів, стохастична модель показала, що в 18 випадках зі 100 об'єм переданої електроенергії склав 8,5 ГВт з 44,5 ГВт згенерованої потужності, що становит 40,4 %, в 19 випадках з 100 – 5,3 ГВт з 44,5, що становить 11,9 %. При нанесенні 300 випадкових збурень підряд по будь-яким об'єктам енергосистеми, крім генерації, стохастична модель показала, що в 21 випадках зі 100 об'єм переданої електроенергії склав 30 ГВт з 44,5 ГВт згенерованої потужності, що становит 67,4 %, в 18 випадках з 100 – 33 ГВт з 44,5 ГВт, що становить 74,2 %. При нанесенні 300 випадкових збурень підряд по лініям електропередач, стохастична модель показала, що в 24 випадках зі 100 об'єм переданої електроенергії склав 5,65 ГВт з 44,5 ГВт згенерованої потужності, що становит 12,7 %. Згідно отриманих даних отримуємо, що при збільшенні кількості збурень енергосистеми, об'єм електроенергії, що передається до споживача значно зменшується, тому необхідно як умога швидше проводити ремонтні роботи по відновлюванню енергосистеми.

5. Отримані в роботі наукові результати впроваджено в ТОВ «ТК ПРОЕКТ», де моделі оцінки електроенергетичної системи дозволили підвищити швидкість аналізу структури енергетичного комплексу, в ТОВ «ЕНЕРГОМАКС-ПРОЕКТ», де запропонована модель дозволяє швидко оцінити працездатність системи при розширенні існуючої системи електропостачання та використовуються при підготовці бакалаврів та магістрів за освітніми програмами «Електропостачання та енергетичний менеджмент», «Електротехніка та електромеханіка» на кафедрі електропостачання та енергетичного менеджменту Національного університету «Одеська політехніка» в курсах: «Інформаційні та комунікаційні технології в електроінженерії» і «Математичні моделі та методи оптимізації».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амоша О. І. та ін. Деякі концептуальні пропозиції Інституту економіки промисловості НАН України щодо підтримки та розвитку вітчизняної промисловості під час воєнного стану та повоєнної неоіндустріальної модернізації // Вісник економічної науки України. – 2023.

URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123456789/190539>

2. Дубина, М., & Сердюк, Д. . (2024). Забезпечення сталого розвитку України в умовах невизначеності та турбулентності зовнішнього середовища. Проблеми і перспективи економіки та управління, (4 (36), 9–25.

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-9-25](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-9-25)

URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/299096>

3. Бережний, Є. О., et al. "Енергоефективність України: виклики часу." Вісник Національної академії наук України 7 (2013): 61-69.

URL: <https://www.visnyk-nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn.2013/7/8.Berezhnyi%20.pdf>

4. Гаврикова А.О. Розвиток ринку електричної енергії України з позиції його національних інтересів в енергетичній сфері // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2015. №51.

URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rozvitok-rinku-elektrichnoyi-energiyi-ukrayini-z-pozitsiyi-yogo-natsionalnih-interesiv-v-energetichniy-sferi>

5. Парфентьева, І. О., & Н. І. Ільчук. "Перспективи розвитку альтернативних джерел енергії в Україні." Містобудування та територіальне планування 43 (2012): 315-319. (дата звернення: 20 лютого 2022 р.)

URL: http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/MTP_2012_43_46.pdf

6. Корчук, І. В. "Сучасний стан розвитку альтернативних джерел енергії в Україні." Містобудування та територіальне планування 40 (1) (2011): 506-510.

URL: http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2

&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/MTP_2011_40(1)_71.pdf

7. Семанишина, А. В., & А. І. Замулко. "Управління ризиками в умовах реформування енергетичної галузі." Енергетика. Екологія. Людина. Наукові праці НТУУ «КПІ», ІЕЕ (2011): 99-105.

URL: <https://ela.kpi.ua/bitstreams/57a94009-3c53-429a-a41d-a78d92ba5dfa/download#page=99>

8. Валько, Ярослав Ігорович. "Дослідження та аналіз енергоефективності використання гібридних електростанцій на базі ВДЕ для електропостачання споживачів СФГ «Ігоря Валька» с. Стратин Рогатинського району Івано-Франківської області." (2020).

URL: <https://dspace.bati.org.ua/xmlui/handle/123456789/369>

9. Павлова, Олени Миколаївна, et al. "Регулювання інвестиційно-інноваційної активності в електроенергетичній галузі України." (2023).

URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21736>

10. Максимов, М. В., Кривда, В. І., & Суворов, В. О. (2024). Model and method for analyzing the operability of the country's electric power system under non-projected disturbances. *Electrotechnic and Computer Systems*, (39 (115), 14-25.

DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.39.115.2024.2>

URL: <https://eltecs.op.edu.ua/index.php/journal/article/view/3269/1178>

11. Kryvda V. I., Suvorov V. O., Zubak V. V. "Modeling and method for assessing the efficiency of the power system". *Herald of Advanced Information Technology*.2023; Vol. 6 No. 3: 240–249.

DOI: <https://doi.org/10.15276/hait.06.2023.16>.

URL: <https://hait.od.ua/index.php/journal/article/view/178/216>

12. Suvorov, V., & Zubak, V. (2023). Model for monitoring and evaluation of the effectiveness of the electric power system of the country. *Electrotechnic and Computer Systems*, (38(114), 15-21.

DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.38.114.2023.2>

URL: <https://eltecs.op.edu.ua/index.php/journal/article/view/3249/1160>

13. План розвитку системи передачі на 2020-2029 роки. // НЕК "Укренерго". – 2019. – С. 28–51.

URL: <https://www.nerc.gov.ua/acts/pro-zatverdzhennya-zvitu-za-i-pivrichchya-pro-vikonannya-zakhodiv-peredbachenikh-richnim-planom-roboti-natsionalnoi-komisii-shcho-zdiysnyue-derzhavne-regulyuvannya-u-sferakh-ene-616db8c36b233>

14. Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2018 р.: Постанова НКРЕКП від 29.03.2019 № 440. 314 с. (дата звернення: 27.01.2021)

URL: <http://www.nerc.gov.ua/?id=39676>

15. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. (дата звернення: 27.01.2021).

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2019-19>

16. Правила улаштування електроустановок. – Х.: Вид-во «Форт», 2017. – 760 с. (дата звернення: 27.01.2021).

URL: <https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/pue.pdf>

17. Левицький Ю. А., Костін Ю. Д. Формування корпоративної стратегії розвитку регіональних підприємств електроенергетики. Вісник Хмельницького національного університету. Екон. наук. 2009. №5. Т. 3. С. 248-256.

URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_5_3/pdf/248-256.pdf

18. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії: Постанова НКРЕКП України від 25.07.2017 № 932 // База даних «Законодавство України». (дата звернення: 07.02.2021).

URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0932874-17>

19. Joskow P. Incentive regulation and its application to electricity networks // Review of Network Economics. 2008. Vol. 7. P. 547-560.

URL: <https://economics.mit.edu/sites/default/files/2022-09/Incentive%20Regulation%20and%20its%20Application%20to%20Electricity%20Networks.pdf>

20. Калетнік Г. М., Козловський С.В., Заболотний Г.М., Слупський Б.В. Державне управління розвитком електроенергетики в контексті європейської

інтеграції України: монографія. Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2012. 284 с.

URL: https://kaletnik.com.ua/naukova_diyalnist/72.html

21. Норми технологічного проектування енергетичних систем і електричних мереж 35 кВ і вище. Норми: СОУ-Н ЕЕ 40.1-00100227-101:2014, затверджено наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 04.08.14 р. № 543

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0543732-14#Text>

22. Сагер Л. Ю., Вакуленко І. А., Колосок С. І. Оптимізація енергетичної системи як невід’ємна складова побудови інклюзивної економіки України // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. № 4. С. 9–14.

DOI: 10.21272/1817-9215.2021.4-1

URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87920>

23. Uddin, Gius. (2018). Development of Simplified In Situ Processing Routes for Rear-Side Patterning of Silicon Heterojunction Interdigitated Back Contact (SHJ-IBC) Solar Cells.

DOI: 10.13140/RG.2.2.11514.13767.

URL: https://www.researchgate.net/publication/331023989_Development_of_Simplified_In_Situ_Processing_Routes_for_RearSide_Patterning_of_Silicon_Heterojunction_Interdigitated_Back_Contact_SHJ-IBC_Solar_Cells#pf54.

24. Kryvda V., Rudnitsky V., Suvorov V., Zubak V. Improving the efficiency of solar panels when using mppt – controller. Electrotechnic and Computer Systems. 2022. No.36 (112). P. 6–17.

DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.36.112.2022.04>

URL: <https://eltecs.op.edu.ua/index.php/journal/article/view/3222/1135>

24. В. О. Разінков і В. О. Суворов, «Перспективи використання геліоенергетики для енергопостачання в місті Одеса», Вісник ВПІ, вип. 6, с. 29–36, Груд. 2022.

DOI: <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2022-165-6-29-36>

URL: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/2820>

25. Бурикін О.Б. Оптимізація режиму локальних електричних систем з відновлювальними джерелами енергії [Текст] / О.Б. Бурикін, Ю.В. Малогулко //

Наукові праці ДонНТУ. Серія «Електротехніка і енергетика» – 2013. – № 2 (15). – С. 42-46. ISSN 2074 - 2630.

URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/19605>

26. Лежнюк П. Д. Оцінювання впливу на якість функціонування локальної електричної системи відновлюваних джерел електроенергії [Текст] / П. Д. Лежнюк, В. О. Комар, Д. С. Собчук // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Випуск 141. Проблеми енергозабезпечення та енергозбереження АПК України. – Харків: ХНТУСГ, 2013. – С. 8–10. – ISBN 5-7987-0176X.

URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ekit_2014_1_3

27. Лежнюк П.Д., Кравчук С.В. Оптимізація схем під'єднання нетрадиційних і відновлювальних джерел електроенергії в електричних мережах [Текст] / П. Д. Лежнюк, С. В. Кравчук // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2014.– №2.– с. 168-173.

URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/2495>

28. «Germany 2020. Energy Police Review».

URL: <https://www.iea.org/reports/germany-2020> (дата звернення: 20.04.2022).

29. «Spain 2021. Energy Police Review».

URL: <https://www.iea.org/reports/spain-2021> (дата звернення: 20.04.2022).

30. « Italy 2023. Energy Police Review».

URL: <https://www.iea.org/reports/italy-2023> (дата звернення: 20.04.2022).

31. «Portugal 2023. Energy Police Review».

URL: <https://www.iea.org/reports/portugal-2023> (дата звернення: 20.04.2022).

32. Kyrylenko, O., Blinov, I., Parus, Y. & Trach, I. “Evaluation of the efficiency of energy storage systems in electrical networks”. Technical Electrodynamics (in Ukrainian). 2021.

DOI: <https://doi.org/10.15407/techned2021.04.044>.

URL: <https://techned.org.ua/index.php/techned/article/view/312>

33. Kyrylenko, O., Basok, B., Baseyev, Y. & Blinov, I. “Power industry of Ukraine and realities of the global warming”. *Technical Electrodynamics (in Ukrainian)*. 2020; Vol. 3: 52–61.

DOI: <https://doi.org/10.15407/techned2020.03.052>.

URL: <https://techned.org.ua/index.php/techned/article/view/279>

34. Ivanov, H., Blinov, I., Parus, E. & Miroshnyk, V. “Components of model for analysis of influence of renewables on the electricity market price in Ukraine”. *Technical Electrodynamics (in Ukrainian)*. 2020; Vol 4: 72–75.

DOI: <https://doi.org/10.15407/techned2020.04.072>.

URL: <https://techned.org.ua/index.php/techned/article/view/318>

35. Xiangyu Kong, Chengsi Yong, Chengshan Wang, Peng Li, Li Yu & Ying Chen. “Multi-objective power supply capacity evaluation method for active distribution network in power market environment”. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*. 2020; Vol. 115.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijepes.2019.105467>.

URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56496085900>.

36. Bodynov, V. “Identification of an electrical network segment for active power flow control in an electric network with distributed energy resources (DERs)”. *Energy and Automation (in Ukrainian)*. 2013; Vol. 1 – [Accessed: Mar, 2022].

URL: http://archive.nbuiv.gov.ua/e-journals/eia/2013_1/13bvmdrg.pdf.

37. Di Cong, Lingling Liang, Shaoxing Jing, Yongming Han, Zhiqiang Geng & Chong Chu. “Energy supply efficiency evaluation of integrated energy systems using novel SBM-DEA integrating Monte Carlo”. *Energy*. 2021; Vol. 231.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2021.120834>.

URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218328849>.

38. Kolysnichenko, A. & Stashenko, O. “Assessment of the performance efficiency of an electrical power system with renewable energy sources”. *International Scientific and Technical Journal: Modern Issues in Electrical Power Engineering and Automation (in*

Ukrainian). 2018. p. 236–238.

39. Akimov, O., Kukushkin, D., Popadin, A. & Pryschepa, A. “Estimation of efficiency of the systems of power supply of the electrified railways”. *Information Processing Systems* (in Ukrainian). 2016; Vol. 7: 12–14. – [Accessed: Mar, 2022].

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/soi_2016_7_4.

40. Popadchenko, S. “Comparative assessment of electric power transmission efficiency via overhead lines”. *Visnik Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petro Vasylenko* (in Ukrainian). 2015; Vol. 164: 27–30.

41. Somayajulu, D. & Madeleine, F. “Series of semi-Markov processes to model infrastructure resilience under multihazards”. *Reliability Engineering & System Safety*. 2020; Vol. 193.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ress.2019.106659>.

42. Yangyang, W. & Suren, C. “Resilience modeling and pre-hazard mitigation planning of transportation network to support post-earthquake emergency medical response”. *Reliability Engineering & System Safety*. 2023; Vol. 230, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215846573>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ress.2022.108918>.

43. Carmen, A., Justo, G. & Francesco, R. “Early energy assessment at the neighborhood level to promote greater energy efficiency”. *The case of Nabta Smart Town in Egypt*, *Habitat International*. 2023; Vol. 136,

URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57201642926>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2023.102782>.

44. Marco, F., Marco, A. & Umberto, D. “Assessment of the optical efficiency in solar collectors: Experimental method for a concentrating solar power”. *Thermal Science and Engineering Progress*. 2023; Vol. 40, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189600047>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tsep.2023.101740>.

45. Carmen, A., Justo, G. & Francesco, R. “Early energy assessment at the neighborhood level to promote greater energy efficiency”. *The case of Nabta Smart Town*

in Egypt, *Habitat International*. 2023; Vol. 136,

URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57201642926>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2023.102782>.

46. Marco, F., Marco, A. & Umberto, D. “Assessment of the optical efficiency in solar collectors: Experimental method for a concentrating solar power”. *Thermal Science and Engineering Progress*. 2023; Vol. 40, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189600047>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tsep.2023.101740>.

47. Rami S. El-Emam & Ibrahim Dincer. “Investigation and assessment of a novel solar-driven integrated energy system”. *Energy Conversion and Management*. 2018; Vol. 158: 246–255, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=39961264700>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enconman.2017.12.062>.

48. Zhiqiang Geng, Guanliang Song, Yongming Han & Chong Chu. “Static and dynamic energy structure analysis in the world for resource optimization using total factor productivity method based on slacks-based measure integrating data envelopment analysis”. *Energy Conversion and Management*. 2021; Vol. 228, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=8976561200>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enconman.2020.113713>.

49. Yongming Han, Shuang Liu, Zhiqiang Geng, Hengchang Gu & Yixin Qu. “Energy analysis and resources optimization of complex chemical processes: Evidence based on novel DEA cross-model”. *Energy*. 2021; Vol. 218, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55489232400>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2020.119508>.

50. David, S., Khalilm E. & Ming, L. “Energy efficiency and conservation values in a variable renewable electricity system”. *Energy Strategy Reviews*. 2022; Vol. 43, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=31367787300>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.esr.2022.100935>.

51. Maksymova, O., Maksymov, M., Silina, V. & Orischenko, A. “Development of the method of determining the target function of optimization of power plant”. *Automation*

of Technological and Business Processes (in Ukrainian). 2017; Vol.9: 28–35.– [Accessed: Mar, 2022].

URL: <https://journals.onaft.edu.ua/index.php/atbp/article/view/559>.

52. Hong-jie Song, Wei Zhang, Ya-qi Li, Zheng-wei Yang & An-bo Ming. “Exergy analysis and parameter optimization of heat pipe receiver with integrated latent heat thermal energy storage for space station in charging process”. *Applied Thermal Engineering*. 2017; Vol. 119: 304–311, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55657477100>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.applthermaleng.2017.03.080>.

53. Ravinder Kumar. “A critical review on energy, exergy, exergoeconomic and economic (4-E) analysis of thermal power plants”. *Engineering Science and Technology, an International Journal*. 2017; Vol. 20: 283–292,

URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55776822500>.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jestch.2016.08.018>.

54. Maksymova, O., Maksymov, M., Silina, V. & Orischenko A. “Analysis of the energy system balance efficiency provided with the different groups of generating plants”. *Automation of Technological and Business Processes (in Ukrainian)*. 2017; Vol.9, Vyp.4: 5–17– [Accessed: Mar, 2022].

URL: <https://journals.onaft.edu.ua/index.php/atbp/article/view/814>

55. Nadia S. Ouedraogo (2017). Africa energy future: Alternative scenarios and their implications for sustainable development strategies. *Energy Policy*. № 106, 457-471.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2017.03.021>.

56. Yassin Yehia Rady, Matteo V. Rocco, M.A. Serag-Eldin, Emanuela Colombo (2018). Modelling for power generation sector in Developing Countries: Case of Egypt. *Energy*. № 165, 198-209.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2018.09.089>.

57. Sayyad Nojavan, Mehdi Mehdinejad, Kazem Zare, Behnam Mohammadi-Ivatloo (2015). Energy procurement management for electricity retailer using new hybrid approach based on combined BICA–BPSO. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*. № 73, 411-419.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijepes.2015.05.033>.

58. Daiji Iwasa, Rikiya Abe, Triet Nguyen-Van (2023). On improvement of system reliability by multiplexing power supply network and its economic impact. *Energy Reports*. № 9, 5857-5862.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.egyr.2023.05.031>.

59. Sayyad Nojavan, Kazem Zare, Behnam Mohammadi-Ivatloo (2017). Selling price determination by electricity retailer in the smart grid under demand side management in the presence of the electrolyser and fuel cell as hydrogen storage system. *International Journal of Hydrogen Energy*. № 42, 3294-3308.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijhydene.2016.10.070>.

60. Hasan Mehrjerdi, Reza Hemmati (2020). Energy and uncertainty management through domestic demand response in the residential building. *Energy*. № 192.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2019.116647>.

61. Mohammad Sadegh Javadi, Matthew Gough, Seyed Amir Mansouri, Amir Ahmarinejad, Emad Nematbakhsh, Sergio F. Santos, João P.S. Catalão (2022). A two-stage joint operation and planning model for sizing and siting of electrical energy storage devices considering demand response programs. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*. № 138.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijepes.2021.107912>.

62. Surender Reddy Salkuti (2019). Day-ahead thermal and renewable power generation scheduling considering uncertainty. *Renewable Energy*. № 131, 956-965.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.renene.2018.07.106>.

63. A. Rezaee Jordehi, V. Sohrabi Tabar, S.A. Mansouri, M. Nasir, S.M. Hakimi, S. Pirouzi (2022). A risk-averse two-stage stochastic model for planning retailers including self-generation and storage system. *Journal of Energy Storage*. № 51.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.est.2022.104380>.

64. Sayyad Nojavan, Kazem Zare (2018). Optimal energy pricing for consumers by electricity retailer. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*. № 102, 401-412.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijepes.2018.05.013>.

65. Mahsa Yadegari, Hadi Sahebi, Sobhan Razm, Jalal Ashayeri (2023). A sustainable multi-objective optimization model for the design of hybrid power supply networks under uncertainty. *Renewable Energy*.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.renene.2023.119443>.

66. Fengzhang Luo, Jiaying Xu, Tianyu Zhang (2021). Quantitative evaluation of power supply reliability improvement in distribution network by customer-side integrated energy system. *Energy Reports*. № 7, 233-241.

URL: <https://doaj.org/article/e73d2e289a604756ae2b67378e4eae1e>

67. Jinming Jiang, Weijun Gao, Xindong Wei, Yanxue Li, Soichiro Kuroki (2019). Reliability and cost analysis of the redundant design of a combined cooling, heating and power (CCHP) system. *Energy Conversion and Management*. № 199.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enconman.2019.111988>.

68. Jun Xiao, Xin Li, Wenzhuo Gu, Fangxing Li, Chengshan Wang (2015). Model of distribution system total supply capability considering feeder and substation transformer contingencies. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*. № 65, 419-424.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijepes.2014.10.025>.

69. Jun Xiao, Shisong Liu, Zhensheng Li, Fangxing Li (2016). Loadability formulation and calculation for interconnected distribution systems considering N-1 security. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*. № 77, 70-76.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijepes.2015.11.001>.

70. M.M. Aman, G.B. Jasmon, A.H.A. Bakar, H. Mokhlis (2014). Optimum network reconfiguration based on maximization of system loadability using continuation power flow theorem. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*. № 54, 123-133.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijepes.2013.06.026>.

71. Jun Xiao, Xiqiao Lin, Heng Jiao, Chenhui Song, Huan Zhou, Guoqiang Zu, Chunli Zhou, Dan Wang (2023). Model, calculation, and application of available supply capability for distribution systems. *Applied Energy*. № 348.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2023.121489>.

72. Salwan Tajjour, Shyam Singh Chandel (2023). A comprehensive review on sustainable energy management systems for optimal operation of future-generation of solar microgrids. *Sustainable Energy Technologies and Assessments*. № 58.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.seta.2023.103377>.

73. Magdi A. Mosa, A.A. Ali (2021). Energy management system of low voltage dc microgrid using mixed-integer nonlinear programming and a global optimization technique. *Electric Power Systems Research*. № 192.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.epsr.2020.106971>.

74. Muhammad Waseem Khan, Jie Wang, Meiling Ma, Linyun Xiong, Penghan Li, Fei Wu (2019). Optimal energy management and control aspects of distributed microgrid using multi-agent systems. *Sustainable Cities and Society*. № 44, 855-870.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.scs.2018.11.009>.

75. Sima Davarzani, Ramon Granell, Gareth A. Taylor, Ioana Pisica (2019). Implementation of a novel multi-agent system for demand response management in low-voltage distribution networks. *Applied Energy*. № 253.

URL:

https://www.researchgate.net/publication/336641877_Implementation_of_a_novel_multi-agent_system_for_demand_response_management_in_low-voltage_distribution_networks

76. Sambheet Mishra, Chiara Bordin, Asgeir Tomasgard, Ivo Palu (2019). A multi-agent system approach for optimal microgrid expansion planning under uncertainty. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*. № 109, 696-709.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijepes.2019.01.044>.

77. M. Mollayousefi Zadeh, P. MohammadAli Rezayi, S. Ghafouri, M.H. Alizadeh, G.B. Gharehpetian (2023). IoT-based stochastic EMS using multi-agent system for coordination of grid-connected multi-microgrids. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*. № 151.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijepes.2023.109191>.

78. Abhilash Kantamneni, Laura E. Brown, Gordon Parker, Wayne W. Weaver (2015). Survey of multi-agent systems for microgrid control. *Engineering Applications of*

Artificial Intelligence. № 45, 192-203.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.engappai.2015.07.005>.

79. Joelle Klaimi, Rana Rahim-Amoud, Leila Merghem-Boulahia, Akil Jrad (2018). A novel loss-based energy management approach for smart grids using multi-agent systems and intelligent storage systems. *Sustainable Cities and Society*. № 39, 344-357.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.scs.2018.02.038>.

80. Dawit Habtu Gebremeskel, Erik O. Ahlgren, Getachew Bekele Beyene (2023). Long-term electricity supply modelling in the context of developing countries: The OSeMOSYS-LEAP soft-linking approach for Ethiopia. *Energy Strategy Reviews*. № 45.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.esr.2022.101045>.

81. Asma Dhakouani, Francesco Gardumi, Essia Znouda, Chiheb Bouden, Mark Howells (2017). Long-term optimisation model of the Tunisian power system. *Energy*. № 141, 550-562.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2017.09.093>.

82. Peter McCallum, David P. Jenkins, Andrew D. Peacock, Sandhya Patidar, Merlinda Andoni, David Flynn, Valentin Robu (2019). A multi-sectoral approach to modelling community energy demand of the built environment. *Energy Policy*. № 132, 865-875.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2019.06.041>.

83. Md Alam Hossain Mondal, Claudia Ringler (2020). Long-term optimization of regional power sector development: Potential for cooperation in the Eastern Nile region. *Energy*. № 201, 2020.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2020.117703>.

84. Shynhalov D. Дослідження програмних засобів для аналізу та візуалізації соціальних графових структур / D. Shynhalov // Системи управління, навігації та зв'язку. Збірник наукових праць. – Полтава: ПНТУ, 2018. – Т. 5 (51). – С. 128-131. –

DOI: <https://doi.org/10.26906/SUNZ.2018.5.128>.

85. І. В. Доманський, О. С. Козлова. Методи аналізу режимів передачі і розподілу електроенергії в електричних схемах з тяговими навантаженнями. //

Комунальне господарство міст: наук.-техн. зб. 2019. Вип. 1(147). С. 158-168.

URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=kgm_tech_2019_1_28

86. Г. С. Бобрицька Прикладне застосування теорії графів у різних сферах життя суспільства та окремої особистості // ФМО. 2017. №3 (13).

URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prikladne-zastosuvannya-teoriyi-grafiv-u-riznih-sferah-zhittya-suspilstva-ta-okremoyi-osobistosti> (дата обращения: 26.04.2021).

87. Гнатушенко, В. В., О. С. Сизов, and О. О. Кавац. "Дослідження використання графових моделей при відображенні даних у інформаційному просторі." Системні технології 3 (2018): 81-87.

URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=st_2018_3_12

88. Солодка, Н. О., Є. О. Поліщук, and О. А. Ляшенко. "Використання графової та реляційної моделей даних при розробці експертних систем." Вестник Херсонського національного технічного університету 4 (67) (2018): 246-251.

URL: <https://orgconf.com/infolist/kmoss2020.pdf>

89. Парубець, О. М. "Моделювання мережевих структур на транспорті з використанням елементів теорії графів." Глобальні та національні проблеми економіки (2015): 380-383.

URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_1/49.pdf

90. Гамаюн, Ігор Петрович, and Ольга Юрїївна Чередніченко. "Моделювання систем." (2015).

URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/fd96a96c-42b0-43a8-ba4b-f21c61-a10510>

91. Pitukh , I. (2023). Development of the theory of emergent analysis of complex topologies of high-voltage networks based on the method of taking into account probabilistic failure characteristics. COMPUTER-INTEGRATED TECHNOLOGIES:

EDUCATION, SCIENCE, PRODUCTION, (53), 200-204.

DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2524-0560-2023-53-29>

92. Кириленко, Олександр Васильович, et al. "Інформаційне та нормативне забезпечення організації мультиагентного керування електроенергетичної системи із активним споживачем." *Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія* 1 (2016): 29-34.

URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Itki_2016_1_6

93. Журахівський А.В. Надійність електроенергетичних систем і електричних мереж: підручник / А. В. Журахівський, С. В. Казанський, Ю. П. Матеєнко, О. Р. Пастух. – Київ. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. – 456 с. – Бібліогр. :с. 450-452.

URL: <https://ela.kpi.ua/items/dafdc22-21eb-4315-b1a9-24580381a30c>

94. Костишин В.С., Михайлів М.І., Федорів М.Й., Галушак І.Д. Оцінка і прогнозування надійності систем електропостачання з відновлюваними джерелами енергії/ Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу.

URL: <https://old.nung.edu.ua/person/%D0%BC%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0-%D1%96%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>

95. Волошин О.Ф., Мащенко С.О. Моделі та методи прийняття рішень: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Ф. Волошин, С.О. Мащенко. – 3-є вид., перероб. – К.: «Видавництво Людмила», 2018. – 292 с.

URL: <http://www.csc.univ.kiev.ua/uk/library/books/voloshyn-20.pdf>

96. Бірюков, Д. С., and В. А. Заславський. "Оцінювання рівня розвитку територій України на основі методів багатокритеріальної оптимізації." *Системи обробки інформації* 8 (2010): 151-158.

URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C2

1COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%91%D1%96%D1%80%D1%8E%D0%BA%D0%BE%D0%B2%20%D0%94\$#gsc.tab=0

97. Кутова, О. В. Методичний підхід до багатокритеріального вибору у фармацевтичних дослідженнях з кількісними факторами / О. В. Кутова, Р. В. Сагайдак-Нікітюк // Вісник фармації. - 2023. - № 1. - С. 38-43.

DOI: 10.24959/nphj.23.105

URL: https://www.researchgate.net/publication/368672979_A_methodical_approach_to_the_multicriteria_selection_in_the_pharmaceutical_technological_research_with_quantitative_factors

98. Зінзура, В. В. "Методи розв'язку задачі багатокритеріальної оптимізації регулювання напруги в електричних мережах." Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. Техніка в сільськогосподарському виробництві, галузеве машинобудування, автоматизація 25 (1) (2012): 350-360.

URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=znpkntu_2012_25\(1\)_58](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=znpkntu_2012_25(1)_58)

99. Артюхова, Л. В. Узагальнені критерії якості в задачах багатокритеріальної оптимізації / Л. В. Артюхова, Н. М. Руденко, Т. В. Зінченко // Ukrainian Food Journal. - К.: НУХТ, 2012. - № 1. - С. 97-100.

URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/items/dca89548-d2e7-408a-918a-b8fa2010a4ea>

100. Бардик Є. І., Бондаренко О. Л. Нечітке моделювання комутаційного обладнання для задач оцінки ризику виникнення аварійних ситуацій в енергосистемі при відмовах електрообладнання. Енергетика: економіка, технології, екологія. 2023. № 4. С. 75–86.

URL: <https://doi.org/10.20535/1813-5420.4.2022.273409>.

101. Бардик Є. І., Болотний М. П., і Бондаренко О. Л. Визначення ризику порушення нормального режиму енергосистеми при плановому і аварійному

виведенні з експлуатації електрообладнання. Вісник ВПІ. 2021. № 2. С. 54–62.

URL: <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2021-155-2-54-62>.

102. Бардик Є. І., Бондаренко О. Л. Оцінка режимної надійності електроенергетичної системи на основі визначення індексу ризику при відмовах вузлів навантаження з відповідальними споживачами. Технічні науки та технології: науковий журнал. 2019. № 2(16). С. 105–117.

URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5363-2019-2\(16\)-105-117](https://doi.org/10.25140/2411-5363-2019-2(16)-105-117).

103. Shao W., Vittal V. Corrective Switching Algorithm for Relieving Overloads and Voltage Violations. IEEE Transactions on Power Systems. 2005. Vol. 20, no. 4. P. 1877–1885.

URL: <https://doi.org/10.1109/tpwrs.2005.857931>

104. Kosterev M. V., Bardyk E. I., Litvinov V. V. Preventive Risk-Management of Power System for Its Reliability Increasing. WSEAS TRANSACTIONS on POWER SYSTEMS. 2014. Vol. 10. P. 251–258.

URL: <https://www.wseas.org/multimedia/journals/power/2015/a525716-293.pdf>

105. Кириленко О. В., Павловський В. В., Лук'яненко Л. М. Технічні аспекти впровадження джерел розподіленої генерації в електричних мережах. Технічна електродинаміка. 2011. № 1. С. 46 – 53.

URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/61941/07-Kyrylenko.pdf?sequence=1>

106. Приватне Акціонерне Товариство «Національна енергетична компанія «Укренерго» (НЕК «Укренерго»). (n.d.). План розвитку системи передачі на 2021-2030 роки, схвалений постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг № 57 від 20.01.2021.

URL: <https://ua.energy/peredacha-i-dyspetcheryzatsiya/planrozvytku-oesukrayiny>

ДОДАТОК А

Властивості множини вершин ярусного графу

Вершина	Назва вершини	Кількість тр-рів, шт	Потужність, МВА	Навантаження, МВт	Втрати в тр-р, кВт	Вартість 1 кВт, грн/кВт	Примітка
v1	Gen 1			3000			генерація
v2	Gen 2			6000			генерація
v3	Gen 3			2000			генерація
v4	Gen 4			2835			генерація
v5	Gen 5			1800			генерація
v6	Gen 6			302			генерація
v7	Gen 7			500			генерація
v8	Gen 8			700			генерація
v9	Gen 9			1825			генерація
v10	Gen 10			972			генерація
v11	Gen 11			702			генерація
v12	Gen 12			482,5			генерація
v13	Gen 13			2351			генерація
v14	Gen 14			510			генерація
v15	Gen 15			636,2			генерація
v16	Gen 16			2079			генерація
v17	Gen 17			910			генерація
v18	Gen 18			1532			генерація
v19	Gen 19			2850			генерація
v20	Gen 20			2265			генерація
v21	Gen 21			3600			генерація
v22	Gen 22			1270			генерація
v23	Gen 23			880			генерація
v24	Gen 24			2010			генерація
v25	Gen 25			275			генерація
v26	Gen 26			470			генерація
v27	Gen 27			470			генерація
v28	Gen 28			68			генерація
v29	Gen 29			1220			генерація
v30	PS_750_1	3 2	333 125	999	3x621 2x375	3x1011 2x310	750 кВ
v31	PS_750_2	3	250	600	3x463	3x600	750 кВ
v32	PS_750_3	2	999	1598	2x1860	2x2730	750 кВ
v33	PS_750_4	2 2	1250 999	3600	2x3400 2x1860	2x3100 2x2730	750 кВ
v34	PS_750_5	2	999	1598	2x1860	2x2730	750 кВ
v35	PS_750_6	2 1	250 300	600	2x463 1x510	2x600 1x950	750 кВ
v36	PS_750_7	1	999	799	1860	1x2730	750 кВ
v37	PS_750_8	2	999	1500	2x1860	2x2730	750 кВ

v38	PS_750_9	3	999	2398	3x1860	3x2730	750 кВ
v39	PS_750_10						ПС іншої держави
v40	PS_500_1	2	200	320	2x380	2x560	500 кВ
v41	PS_500_2	2 1	200 100	400	2x380 1x210	2x560 2x300	500 кВ
v42	PS_400_1	2 2	200 400	980	2x380 2x590	2x560 2x870	400 кВ
v43	PS_330_1	3	250	600	3x470	3x410	330 кВ
v44	PS_330_2	2	125	200	2x352	2x230	330 кВ
v45	PS_330_3						транзит
v46	PS_330_4	2	325	488	2x600	2x560	330 кВ
v47	PS_330_5	2	200	320	2x534	2x410	330 кВ
v48	PS_330_6	3	200	500	3x534	3x410	330 кВ
v49	PS_330_7	2	125	200	2*352	2x230	330 кВ
v50	PS_330_8	2 1	250 300	600	2x470 1x520		330 кВ
v51	PS_330_9	1	200	160	1x534	1x410	330 кВ
v52	PS_330_10	2 1	125 200	360	2x352 1x534	2x230 1x410	330 кВ
v53	PS_330_11	2	125	200	2x352	2x230	330 кВ
v54	PS_330_12	3	125	300	3x352	3x230	330 кВ
v55	PS_330_13	2	125	200	2x352	2x230	330 кВ
v56	PS_330_14	2	200	320	2x534	2x410	330 кВ
v57	PS_330_15	3	200	480	3x534	3x410	330 кВ
v58	PS_330_16	2	125	200	2x352	2x230	330 кВ
v59	PS_330_17	2	200	320	2x534	2x410	330 кВ
v60	PS_330_18	2	200	320	2x534	2x410	330 кВ
v61	PS_330_19	2	125	200	2x352	2x230	330 кВ
v62	PS_330_20	2	200	320	2x534	2x410	330 кВ
v63	PS_330_21	2	200	320	2x534	2x410	330 кВ
v64	PS_330_22	2	200	320	2x534	2x410	330 кВ
v65	PS_330_23	2	125	200	2x352	2x230	330 кВ
v66	PS_330_24	2	125	200	2x352	2x230	330 кВ
v67	PS_330_25	2 2	200 125	520	2x534 2x352	2x410 2x230	330 кВ
v68	PS_330_26	2	125	200	2x352	2x230	330 кВ
v69	PS_330_27	2	125	200	2x352	2x230	330 кВ
v70	PS_330_28	1	200	160	1x534	1x410	330 кВ
v71	PS_330_29	2 2 2	125 200 240	904	2x352 2x534 2x580	2x230 2x410 2x430	330 кВ
v72	PS_330_30	2 1	200 125	420	2x534 1x352	1x230	330 кВ
v73	PS_330_31	3	200	480	3x534	3x410	330 кВ
v74	PS_330_32	1 2	200 125	360	1x534 2x352	2x230	330 кВ
v75	PS_330_33	1 1	200 125	260	1x534 1x352	1x230	330 кВ

v76	PS_330_34	4	125	400	4x352	4x230	330 kB
v77	PS_330_35	3	125	300	3x352	3x230	330 kB
v78	PS_330_36	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v79	PS_330_37	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v80	PS_330_38	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v81	PS_330_39	2	250	400	2x470	2x430	330 kB
v82	PS_330_40	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v83	PS_330_41	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v84	PS_330_42	1	250	200	1x470	1x430	330 kB
v85	PS_330_43	3	250	700	3x470	3x430	330 kB
		2	63		2x180	2x120	
v86	PS_330_44	2	250	400	2x470	2x430	330 kB
v87	PS_330_45	2	250	450	2x470	2x430	330 kB
		1	63		1x180	2x120	
v88	PS_330_46	2	250	400	2x470	2x430	330 kB
v89	PS_330_47	4	250	800	4x470	4x430	330 kB
v90	PS_330_48	4	250	800	4x470	4x430	330 kB
v91	PS_330_49	4	250	800	4x470	4x430	330 kB
v92	PS_330_50	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v93	PS_330_51	3	250	600	3x470	3x430	330 kB
v94	PS_330_52	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v95	PS_330_53	5	250	1000	5x470	5x430	330 kB
v96	PS_330_54	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v97	PS_330_55	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v98	PS_330_56	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v99	PS_330_57	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v100	PS_330_58	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v101	PS_330_59	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v102	PS_330_60	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v103	PS_330_61	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v104	PS_330_62	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v105	PS_330_63	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v106	PS_330_64	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v107	PS_330_65	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v108	PS_330_66	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v109	PS_330_67	1	999	800	1x1620	1x2120	330 kB
v110	PS_330_68	2	125	360	2x352	2x230	330 kB
		1	200		2x534	1x410	
v111	PS_330_69	2	125	360	2x352	2x230	330 kB
		1	200		1x534	1x410	
v112	PS_330_70	3	125	300	3x352	3x230	330 kB
v113	PS_330_71	3	125	300	3x352	3x230	330 kB
v114	PS_330_72	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v115	PS_330_73	3	200	480	3x534	3x410	330 kB
v116	PS_330_74	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v117	PS_330_75	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v118	PS_330_76	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v119	PS_330_77	2	125	200	2x352	2x230	330 kB

v120	PS_330_78	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v121	PS_330_79	2	250	500	2x470	2x410	330 kB
		2	63		2x180	2x120	
v122	PS_330_80	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v123	PS_330_81	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v124	PS_330_82	2	250	375	2x470	2x430	330 kB
v125	PS_330_83	2	250	375	2x470	2x430	330 kB
v126	PS_330_84	3	250	751	3x470	3x430	330 kB
		3	63		2x180	3x120	
v127	PS_330_85	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v128	PS_330_86	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v129	PS_330_87	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v130	PS_330_88	2	125	200	2x352	2x230	330 kB
v131	PS_330_89	2	200	320	2x534	2x410	330 kB
v132	PS_220_1	2	63	101	2x180	2x110	220 kB
v133	PS_220_2	2	63	105	2x180	2x110	220 kB
v134	PS_220_3	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v135	PS_220_4	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v136	PS_220_5	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v137	PS_220_6	2	63	101	2x180	2x110	220 kB
v138	PS_220_7	2	200	320	2x400	2x350	220 kB
v139	PS_220_8	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v140	PS_220_9	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v141	PS_220_10	2	200	320	2x400	2x350	220 kB
v142	PS_220_11	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v143	PS_220_12	2	200	320	2x400	2x350	220 kB
v144	PS_220_13	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v145	PS_220_14	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v146	PS_220_15	2	200	320	2x400	2x350	220 kB
v147	PS_220_16	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v148	PS_220_17	2	200	320	2x400	2x350	220 kB
v149	PS_220_18	2	63	101	2x180	2x110	220 kB
v150	PS_220_19	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v151	PS_220_20	2	200	320	2x400	2x350	220 kB
v152	PS_220_21	2	200	320	2x400	2x350	220 kB
v153	PS_220_22	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v154	PS_220_23	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v155	PS_220_24	2	200	320	2x400	2x350	220 kB
v156	PS_220_25	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v157	PS_220_26	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v158	PS_220_27	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v159	PS_220_28	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v160	PS_220_29	2	250	400	2x450	2x380	220 kB
v161	PS_220_30	2	250	400	2x450	2x380	220 kB
v162	PS_220_31	2	250	400	2x450	2x380	220 kB
v163	PS_220_32	2	200	320	2x400	2x350	220 kB
v164	PS_220_33	2	125	200	2x270	2x190	220 kB
v165	PS_220_34	2	250	400	2x450	2x380	220 kB

v166	PS_220_35	2	63	101	2x180	2x110	220 кВ
v167	PS_150_1	1	16	12	1x87	1x20	150 кВ
v168	PS_150_2	1	25	19	1x120	1x28	150 кВ
v169	PS_150_3	2	40	168	2x171	2x48	150 кВ
		1	90		1x340	1x110	
		1	25		1x120	1x28	
v170	PS_150_4	2	25	40	2x120	2x28	150 кВ
v171	PS_150_5	1	200	160	1x270	1x210	150 кВ
v172	PS_150_6	2	25	40	2x120	2x28	150 кВ
v173	PS_150_7	2	25	40	2x120	2x28	150 кВ
v174	PS_150_8	2	40	64	2x171	2x47	150 кВ
v175	PS_150_9	2	40	64	2x171	2x47	150 кВ
v176	PS_150_10	2	40	64	2x171	2x47	150 кВ
v177	PS_150_11	2	40	64	2x171	2x47	150 кВ
v178	PS_150_12	2	63	95	2x242	2x75	150 кВ
v179	PS_150_13	2	63	95	2x242	2x75	150 кВ
v180	PS_150_14	2	32	52	2x150	2x38	150 кВ
v181	PS_150_15	2	40	64	2x171	2x47	150 кВ
v182	PS_150_16	2	16	40	2x87	2x20	150 кВ
v183	PS_150_17						транзит
v184	PS_150_18	2	25	40	2x120	2x28	150 кВ
v185	PS_150_19	2	63	141	2x242	2x80	150 кВ
		2	25		2x120	2x28	
v186	PS_150_20	2	40	64	2x171	2x47	150 кВ
v187	PS_150_21	2	25	40	2x120	2x28	150 кВ
v188	PS_150_22	1	40	32	2x171	2x47	150 кВ
v189	PS_150_23	2	40	64	2x171	2x47	150 кВ
v190	PS_150_24	2	40	64	2x171	2x47	150 кВ
v191	PS_150_25	1	32	26	1x150	2x38	150 кВ
v192	PS_150_26	2	25	40	2x120	2x28	150 кВ
v193	PS_150_27	2	40	64	2x171	2x47	150 кВ
v194	PS_150_28	2	25	34	2x120	2x28	150 кВ
v195	PS_150_29	2	16	25	2x87	2x20	150 кВ
v196	PS_150_30	2	25	40	2x120	2x28	150 кВ
v197	PS_150_31	3	32	76	3x150	2x38	150 кВ
v198	PS_150_32	2	25	40	2x120	2x28	150 кВ
v199	PS_150_33	2	25	40	2x120	2x28	150 кВ
v200	PS_110_1	2	16	26	2x87	2x20	110 кВ
v201	PS_110_2	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v202	PS_110_3	2	10	17	2x66	2x13	110 кВ
v203	PS_110_4	2	32	50	2x150	2x38	110 кВ
v204	PS_110_5	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v205	PS_110_6	2	32	48	2x150	2x38	110 кВ
v206	PS_110_7	3	10	25	2x66	2x12	110 кВ
v207	PS_110_8	1	40	53	1x171	1x48	110 кВ
		1	25		1x120	1x28	
v208	PS_110_9	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v209	PS_110_10	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ

v210	PS_110_11	1 1	40 25	53	1x171 1x120	1x48 1x28	110 kB
v211	PS_110_12	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v212	PS_110_13	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v213	PS_110_14	3	40	96	3x171	2x48	110 kB
v214	PS_110_15	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v215	PS_110_16	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v216	PS_110_17	2	80	140	2x332	2x110	110 kB
v217	PS_110_18	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v218	PS_110_19	2	16	25	2x87	2x20	110 kB
v219	PS_110_20	2 1	20 40	64	2x110 1x171	2x22 1x48	110 kB
v220	PS_110_21	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v221	PS_110_22	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v222	PS_110_23	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v223	PS_110_24	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v224	PS_110_25	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v225	PS_110_26	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v226	PS_110_27	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v227	PS_110_28	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v228	PS_110_29	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v229	PS_110_30	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v230	PS_110_31	2	63	103	2x242	2x80	110 kB
v231	PS_110_32	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v232	PS_110_33	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v233	PS_110_34	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v234	PS_110_35	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v235	PS_110_36	1	16	13	1x87	1x20	110 kB
v236	PS_110_37	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v237	PS_110_38	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v238	PS_110_39	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v239	PS_110_40	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v240	PS_110_41	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v241	PS_110_42	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v242	PS_110_43	1	7,5	6	2x56	2x8	110 kB
v243	PS_110_44	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v244	PS_110_45	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v245	PS_110_46	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v246	PS_110_47	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v247	PS_110_48	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v248	PS_110_49	2	16	24	2x87	2x20	110 kB
v249	PS_110_50	2	16	24	2x87	2x20	110 kB
v250	PS_110_51	2	63	105	2x242	2x80	110 kB
v251	PS_110_52	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v252	PS_110_53	2	16	26	2x87	2x20	110 kB
v253	PS_110_54	2	6,3	11	2x50	2x7,5	110 kB
v254	PS_110_55	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v255	PS_110_56	2	16	24	2x87	2x20	110 kB

v256	PS_110_57	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v257	PS_110_58	2	16	26	2x87	2x20	110 кВ
v258	PS_110_59	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v259	PS_110_60	2	20	32	2x110	2x22	110 кВ
v260	PS_110_61	2	16	26	2x87	2x20	110 кВ
v261	PS_110_62	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v262	PS_110_63						транзит
v263	PS_110_64	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v264	PS_110_65	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v265	PS_110_66	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v266	PS_110_67	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v267	PS_110_68	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v268	PS_110_69	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v269	PS_110_70	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v270	PS_110_71	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v271	PS_110_72	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v272	PS_110_73	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v273	PS_110_74	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v274	PS_110_75	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v275	PS_110_76	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v276	PS_110_77	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v277	PS_110_78	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v278	PS_110_79	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v279	PS_110_80	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v280	PS_110_81	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v281	PS_110_82	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v282	PS_110_83	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v283	PS_110_84	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v284	PS_110_85	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v285	PS_110_86	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v286	PS_110_87	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v287	PS_110_88	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v288	PS_110_89	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v289	PS_110_90	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v290	PS_110_91	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v291	PS_110_92	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v292	PS_110_93	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v293	PS_110_94	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v294	PS_110_95	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v295	PS_110_96	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v296	PS_110_97	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v297	PS_110_98	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v298	PS_110_99	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v299	PS_110_100	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v300	PS_110_101	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ
v301	PS_110_102	2	10	16	2x66	2x12	110 кВ
v302	PS_110_103	2	25	40	2x120	2x28	110 кВ
v303	PS_110_104	2	40	64	2x171	2x48	110 кВ

v304	PS_110_105	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v305	PS_110_106	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v306	PS_110_107	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v307	PS_110_108	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v308	PS_110_109	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v309	PS_110_110	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v310	PS_110_111	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v311	PS_110_112	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v312	PS_110_113	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v313	PS_110_114	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v314	PS_110_115	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v315	PS_110_116	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v316	PS_110_117	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v317	PS_110_118	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v318	PS_110_119	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v319	PS_110_120	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v320	PS_110_121	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v321	PS_110_122	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v322	PS_110_123	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v323	PS_110_124	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v324	PS_110_125	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v325	PS_110_126	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v326	PS_110_127	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v327	PS_110_128	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v328	PS_110_129	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v329	PS_110_130	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v330	PS_110_131	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v331	PS_110_132	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v332	PS_110_133	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v333	PS_110_134	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v334	PS_110_135	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v335	PS_110_136	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v336	PS_110_137	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v337	PS_110_138	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v338	PS_110_139	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v339	PS_110_140	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v340	PS_110_141	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v341	PS_110_142	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v342	PS_110_143	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v343	PS_110_144	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v344	PS_110_145	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v345	PS_110_146	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v346	PS_110_147	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v347	PS_110_148	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v348	PS_110_149	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v349	PS_110_150	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v350	PS_110_151	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v351	PS_110_152	2	40	64	2x171	2x48	110 kB

v352	PS_110_153	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v353	PS_110_154	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v354	PS_110_155	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v355	PS_110_156	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v356	PS_110_157	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v357	PS_110_158	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v358	PS_110_159	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v359	PS_110_160	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v360	PS_110_161	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v361	PS_110_162	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v362	PS_110_163	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v363	PS_110_164	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v364	PS_110_165	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v365	PS_110_166	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v366	PS_110_167	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v367	PS_110_168	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v368	PS_110_169	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v369	PS_110_170	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v370	PS_110_171	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v371	PS_110_172	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v372	PS_110_173	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v373	PS_110_174	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v374	PS_110_175	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v375	PS_110_176	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v376	PS_110_177	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v377	PS_110_178	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v378	PS_110_179	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v379	PS_110_180	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v380	PS_110_181	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v381	PS_110_182	2	10	16	2x66	2x12	110 kB
v382	PS_110_183	2	25	40	2x120	2x28	110 kB
v383	PS_110_184	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v384	PS_110_185	2	40	64	2x171	2x48	110 kB
v385	PS_110_186	2	10	16	2x66	2x12	110 kB

ДОДАТОК Б

Властивості множини ребер ярусного графу

Ребро	Довжина, км	Перетин	Резервування	Макси- мальні втрати в лінії, кВт	Вартість 1 км, грн/км	Нап- руга в лінії, кВ
e (1,30)	289	4хАСУ-400		9407	4х230000	750
e (1,31)	222	4хАС-400/93		2600	4х230000	750
e (2,31)	130	3хАЖС-500/336		1634	4х270000	750
e (2,32)	190	5хАС-400/51		12645	5х230000	750
e (31,32)	136	4хАС-400/51		11350	4х230000	750
e (32,33)	138	4хХАСУ-400/51		58467	4х230000	750
e (33,34)	213	5хАС-300/66		18995	5х220000	750
e (2,34)	273	5хАС-300/66		24341	5х220000	750
e (2,35)	213	2хАС-400/51		4985	2х230000	750
e (30,36)	177	5хАС-400/51		2950	5х230000	750
e (36,37)	126	4хАС-500/64		7410	4х270000	750
e (36,37)	162	2хАС-300/39	резерв по 330 кВ	164023	2х220000	330
e (3,36)	261	5хАС-400/51		4339	5х230000	750
e (4,36)	345	5хАС-400/51		5742	5х230000	750
e (3,38)	228	4хАС-500/64		34401	4х270000	750
e (4,38)	282	5хАС-400/51		42323	5х230000	750
e (30,38)	361	4хАСУ-400		67534	4х230000	750
e (38,39)	278	4хАС-400/93		3256	4х230000	750
e (33,40)	198	2хАС-400		2975	4х230000	500
e (33,41)	35	2хАС-400		812	2х230000	500
e (40,41)	138	2хАС-400		3228	2х230000	500
e (39,42)	54	3хАСО-400		7912	3х230000	400
e (13,42)	197	2хАСО-500		34954	4х270000	400
e (1,6)	8	2хАС-600/72		156	2х300000	330
e (1,43)	81	2хАС-400/51		9846	2х230000	330
e (5,43)	132	2хАС-300/39		21468	2х220000	330
e (5,30)	77	2хАСО-400		25950	2х230000	330
e (5,30)	77	2хАСО-400	резерв	25950	2х230000	330
e (5,44)	111	2хАС-400/51		1495	2х230000	330
e (44,45)	147	2хАСО-300		2649	2х220000	330
e (45,46)	104	2хАС-300/39		11219	2х220000	330
e (45,47)	45	2хАСО-300		2080	2х220000	330
e (45,48)	64	2хАС-500/64		4301	2х270000	330
e (47,48)	36	2хАСО-400		3043	2х230000	330
e (48,49)	33	2хАСО-300		596	2х220000	330
e (1,49)	156	2хАС-400/51		2104	2х230000	330
e (49,50)	94	2хАСО-300		15338	2х220000	330
e (30,51)	83	2хАСО-300		956	2х220000	330
e (51,52)	160	2хАСО-300		9349	2х220000	330

e (9,52)	72	2xACO-300		4227	2x220000	330
e (30,53)	68	2xACO-300		1227	2x220000	330
e (10,53)	85	2xAC-400/51		1148	2x230000	330
e (10,11)	22	2xACO-400		3642	2x230000	330
e (53,54)	102	2xACO-300		4131	2x220000	330
e (3,54)	119	2xAC-400/51		3614	2x230000	330
e (37,55)	44	2xAC-300/51		789	2x220000	330
e (37,56)	135	2xAC-300/39		6238	2x220000	330
e (56,57)	73	2xACO-300		7622	2x220000	330
e (9,57)	172	2xACO-300		17927	2x220000	330
e (9,12)	91	2xACO-300		9520	2x220000	330
e (36,58)	77	2xACO-300		1394	2x220000	330
e (36,58)	77	2xACO-300	резерв	1394	2x220000	330
e (7,58)	28	2xACY-300		496	2x220000	330
e (7,59)	45	2xACO-300		2070	2x220000	330
e (59,60)	95	2xACO-300		4372	2x220000	330
e (60,61)	107	2xAC-400/51		1436	2x230000	330
e (55,61)	41	2xAC-400/51		549	2x230000	330
e (36,62)	84	2xACO-300		3872	2x220000	330
e (62,63)	34	2xACO-300		1576	2x220000	330
e (8,62)	19	2xACO-300		883	2x220000	330
e (8,59)	50	2xAC-300/39		2306	2x220000	330
e (9,62)	47	2xACO-300		2177	2x220000	330
e (9,62)	47	2xACO-300	резерв	2177	2x220000	330
e (12,64)	79	2xACO-300		3642	2x220000	330
e (64,65)	18	2xACO-300		332	2x220000	330
e (15,65)	124	2xACO-300		2235	2x220000	330
e (57,66)	128	2xACO-300		2318	2x220000	330
e (3,66)	49	2xACO-300		892	2x220000	330
e (3,67)	69	2xACO-300		8360	2x220000	330
e (4,67)	97	2xAC-400/51		8827	2x230000	330
e (38,67)	233	2xAC-300/39		28448	2x220000	330
e (67,68)	176	2xAC-300/39		3176	2x220000	330
e (38,13)	42	2xACO-500		65892	2x270000	330
e (38,13)	42	2xACO-500	резерв	65892	2x270000	330
e (38,69)	54	2xAC-300/39		966	2x220000	330
e (69,70)	25	2xAC-300/39		283	2x220000	330
e (69,71)	23	2xAC-300/39		8520	2x220000	330
e (38,71)	48	2xACO-400		13229	2x230000	330
e (38,71)	48	2xACO-400	резерв	13229	2x230000	330
e (67,72)	11	2xACO-300		908	2x220000	330
e (4,72)	85	2xAC-400/51		5046	2x230000	330
e (4,73)	88	2xAC-400/51		6855	2x230000	330
e (4,74)	92	2xAC-400/51		4004	2x230000	330
e (74,75)	77	2xAC-300/39		2343	2x220000	330
e (13,76)	22	2xACO-400		1190	2x230000	330
e (54,76)	97	2xACO-400		5202	2x230000	330
e (13,77)	38	2xACO-500		936	2x270000	330

e (77,78)	26	2xAC-240/39		596	2x170000	330
e (78,79)	97	2xAC-240/39		2184	2x170000	330
e (79,80)	83	2xAC-240/39		4777	2x170000	330
e (10,80)	73	2xACO-300		3395	2x220000	330
e (1,50)	108	2xAC-500/26		10538	2x270000	330
e (16,50)	148	2xAC-300/39		23990	2x220000	330
e (1,81)	122	2xAC-400/51		6580	2x230000	330
e (1,81)	122	2xAC-400/51	резерв	6580	2x230000	330
e (81,82)	77	2xAC-300/39		1398	2x220000	330
e (1,83)	148	2xAC-400/51		5102	2x230000	330
e (82,83)	136	2xAC-400/51		4691	2x230000	330
e (31,82)	46	2xAC-500/64		495	2x270000	330
e (31,84)	6	2xAC-240/39		136	2x170000	330
e (31,85)	53	2xAC-400/51		8686	2x230000	330
e (31,86)	97	2xAC-300/39		7031	2x220000	330
e (31,87)	46	2xAC-400/51		3154	2x230000	330
e (15,86)	55	2xACO-300		3972	2x220000	330
e (15,85)	116	2xAC-300/39		25689	2x220000	330
e (82,85)	17	2xAC-400/51		2853	2x230000	330
e (85,88)	36	2xAC-400/51		1928	2x230000	330
e (16,88)	47	2xAC-400/51		2527	2x230000	330
e (85,89)	41	2xACO-480		8786	2x240000	330
e (85,89)	41	2xACO-480	резерв	8786	2x240000	330
e (16,89)	35	2xAC-400/51		7625	2x230000	330
e (16,89)	35	2xAC-400/51	резерв	7625	2x230000	330
e (17,85)	126	AC-400/93		41521	230000	330
e (85,90)	116	2xAC-300/39		33553	2x220000	330
e (17,90)	46	AC-400/93		19618	230000	330
e (87,90)	15	2xAC-400/51		3127	2x230000	330
e (16,91)	42	2xAC-400/51		9111	2x230000	330
e (16,91)	42	2xAC-400/51	резерв	9111	2x230000	330
e (90,92)	19	2xAC-400/51		249	2x230000	330
e (17,92)	46	2xAC-300/39		822	2x220000	330
e (32,92)	90	2xAC-300/39		1628	2x220000	330
e (32,93)	44	2xAC-400/51		5331	2x230000	330
e (32,93)	44	2xAC-400/51	резерв	5331	2x230000	330
e (93,94)	15	2xAC-300/39		276	2x220000	330
e (94,95)	65	2xAC-300/39		29458	2x220000	330
e (16,95)	57	2xAC-400/51		19166	2x230000	330
e (16,35)	63	2xAC-400/51		7691	2x230000	330
e (93,96)	94	2xAC-300/39		1703	2x220000	330
e (19,32)	178	2xAC-500/64		122993	2x270000	330
e (18,32)	150	2xAC-400/93		128662	2x230000	330
e (2,19)	5	3xAC-600		5688	3x300000	330
e (19,97)	34	2xAC-500/64		371	2x270000	330
e (19,97)	34	2xAC-500/64	резерв	371	2x270000	330
e (95,97)	12	2xAC-600/72		110	2x300000	330
e (95,97)	12	2xAC-600/72	резерв	110	2x300000	330

e (18,98)	29	ACO-500		631	270000	330
e (18,98)	29	ACO-500	резерв	631	270000	330
e (18,99)	56	2xACO-400		756	2x230000	330
e (23,33)	56	2xACO-400		16140	2x230000	330
e (21,33)	18	2xACO-400		79905	2x230000	330
e (21,33)	18	2xACO-400		79905	2x230000	330
e (21,33)	18	2xACO-400	резерв	79905	2x230000	330
e (98,100)	4	2xACO-400		53	2x230000	330
e (98,100)	4	2xACO-400	резерв	53	2x230000	330
e (100,101)	37	2xACO-400		503	2x230000	330
e (99,101)	60	2xACO-400		803	2x230000	330
e (34,101)	22	2xAC-400/51		302	2x230000	330
e (34,101)	22	2xAC-400/51	резерв	302	2x230000	330
e (101,102)	14	2xAC-300/39		126	2x220000	330
e (34,102)	18	2xAC-300/39		162	2x220000	330
e (20,100)	4	2xAC-500		22	2x270000	330
e (20,103)	9	2xAC-500		244	2x270000	330
e (98,104)	4	2xACO-400		56	2x230000	330
e (21,104)	72	2xAC-400		970	2x230000	330
e (21,105)	52	2xAC-500		1429	2x270000	330
e (21,106)	37	2xAC-500		400	2x270000	330
e (21,106)	37	2xAC-500	резерв	400	2x270000	330
e (22,107)	154	2xACO-300		2771	2x220000	330
e (86,107)	89	2xACO-300/39		1600	2x220000	330
e (86,108)	109	2xAC-300/39		5056	2x220000	330
e (107,109)	173	2xAC-300/39		49943	2x220000	330
e (108,109)	89	2xAC-300/39		25737	2x220000	330
e (109,110)	92	2xAC-300/39		5393	2x220000	330
e (110,111)	17	2xAC-300/39		994	2x220000	330
e (111,112)	132	2xACO-300		5370	2x220000	330
e (112,113)	91	2xAC-300/39		3692	2x220000	330
e (112,114)	94	2xACO-300		4321	2x220000	330
e (111,115)	153	2xACO-400		11895	2x230000	330
e (22,115)	61	2xACO-480		4700	2x240000	330
e (22,115)	61	2xACO-480	резерв	4700	2x240000	330
e (115,116)	71	2xACO-400		2436	2x230000	330
e (22,116)	60	2xACO-400		2057	2x230000	330
e (22,117)	61	2xACO-400		827	2x230000	330
e (22,117)	61	2xACO-400	резерв	827	2x230000	330
e (22,118)	38	2xACO-300		679	2x220000	330
e (22,23)	38	2xACO-500		7888	2x270000	330
e (118,119)	67	2xAC-300/39		1202	2x220000	330
e (106,119)	127	2xAC-400/51		1711	2x230000	330
e (106,120)	50	2xACO-400		670	2x230000	330
e (120,121)	105	2xAC-400/51		8837	2x230000	330
e (17,121)	66	2xACO-300/48		7436	2x220000	330
e (23,122)	97	2xACO-300		4488	2x220000	330
e (23,123)	39	2xACO-500		1090	2x270000	330

e (106,123)	24	2xACO-500		655	2x270000	330
e (50,124)	41	2xAC-300/39		2602	2x220000	330
e (124,125)	76	2xAC-300/39		4815	2x220000	330
e (35,125)	55	2xACO-300		3831	2x220000	330
e (19,96)	102	2xAC-500/64		1107	2x270000	330
e (126,127)	200	2xAC-300/39		9257	2x220000	330
e (19,35)	195	2xAC-400/51		23667	2x230000	330
e (35,128)	137	2xAC-400/51		1842	2x230000	330
e (35,127)	153	2xAC-400/51		5259	2x230000	330
e (127,128)	14	2xAC-400/51		183	2x230000	330
e (127,129)	97	2xAC-400/51		1312	2x230000	330
e (25,129)	137	2xAC-400/51		1842	2x230000	330
e (25,130)	4	2xAC-400/51		55	2x230000	330
e (25,130)	4	2xAC-400/51	резерв	61	2x230000	330
e (25,131)	31	2xAC-400/51		1058	2x230000	330
e (24,127)	69	2xACO-400/51		2390	2x230000	330
e (50,132)	95	2xAC-300/39		979	2x220000	220
e (132,133)	27	2xAC-300/39		305	2x220000	220
e (23,134)	23	ACO-400		1371	230000	220
e (23,134)	23	ACO-400	резерв	1371	230000	220
e (41,98)	106	2xAC-400		3207	2x230000	220
e (41,98)	106	2xAC-400	резерв	3207	2x230000	220
e (40,135)	39	2xACO-400		1184	2x230000	220
e (40,136)	12	2xACO-400		373	2x230000	220
e (27,40)	143	2xACO-400		11061	2x230000	220
e (41,105)	15	2xAC-400		1134	2x230000	220
e (98,137)	7	2xACO-400		55	2x230000	220
e (98,137)	7	2xACO-400	резерв	55	2x230000	220
e (26,98)	21	2x400/51		651	2x230000	220
e (26,98)	21	2x400/51	резерв	651	2x230000	220
e (26,138)	55	AC-400/51		8469	230000	220
e (26,138)	55	AC-400/51		8469	230000	220
e (26,138)	55	AC-400/51	резерв	8469	230000	220
e (26,139)	47	2xAC-400/51		1435	2x230000	220
e (26,140)	18	2xAC-400/51		541	2x230000	220
e (27,105)	59	2xAC-400/51		4555	2x230000	220
e (27,105)	59	2xAC-400/51		4555	2x230000	220
e (27,105)	59	2xAC-400/51	резерв	4555	2x230000	220
e (27,105)	59	2xAC-400/51	резерв	4555	2x230000	220
e (27,40)	143	2xAC-400		11061	2x230000	220
e (29,105)	33	2xACO-400		2590	2x230000	220
e (105,141)	39	2xAC-400		3055	2x230000	220
e (27,142)	66	2xACO-400		950	2x230000	220
e (27,143)	13	2xAC-400		431	2x230000	220
e (27,143)	13	2xAC-400	резерв	431	2x230000	220
e (27,144)	34	2xAC-400		1025	2x230000	220
e (27,144)	34	2xAC-400	резерв	1025	2x230000	220
e (127,145)	143	2xAC-400		4339	2x230000	220

e (35,145)	174	2xAC-400		5282	2x230000	220
e (145,146)	37	2xACO-400		2878	2x230000	220
e (127,146)	63	2xACO-400		4870	2x230000	220
e (146,147)	4	2xAC-300/39		150	2x220000	220
e (146,147)	4	2xAC-300/39	резерв	150	2x220000	220
e (146,148)	174	2xACO-400		13525	2x230000	220
e (28,149)	27	2xACO-300/39		564	2x220000	220
e (149,150)	17	2xAC-300/39		678	2x220000	220
e (127,150)	13	2xACO-300/39		53	2x220000	220
e (127,151)	13	2xAC-400		1016	2x230000	220
e (151,152)	27	2xACO-400		2075	2x230000	220
e (131,152)	83	2xACO-400		6419	2x230000	220
e (131,153)	20	2xACO-400		593	2x230000	220
e (130,153)	14	2xACO-400		429	2x230000	220
e (152,154)	27	2xACO-400		811	2x230000	220
e (152,154)	27	2xACO-400	резерв	892	2x230000	220
e (154,155)	85	2xAC-400		6560	2x230000	220
e (154,155)	85	2xAC-400	резерв	6560	2x230000	220
e (155,156)	24	2xAC-400		718	2x230000	220
e (155,156)	24	2xAC-400	резерв	718	2x230000	220
e (155,157)	25	2xAC-400		766	2x230000	220
e (155,157)	25	2xAC-400	резерв	766	2x230000	220
e (155,158)	32	2xACO-400		954	2x230000	220
e (72,73)	58	2xACO-300		13505	2x220000	220
e (73,159)	20	ACO-400		1224	230000	220
e (74,159)	81	ACO-240		8234	170000	220
e (14,159)	91	ACO-400		5537	230000	220
e (14,75)	63	ACO-400		5118	230000	220
e (14,71)	64	ACO-500		64155	270000	220
e (14,71)	64	ACO-500	резерв	64155	270000	220
e (14,68)	75	ACO-300		6052	220000	220
e (71,160)	26	AC-500		4993	270000	220
e (71,160)	26	AC-500	резерв	4993	270000	220
e (71,161)	36	AC-500		6982	270000	220
e (71,161)	36	AC-500	резерв	6982	270000	220
e (71,162)	62	AC-500		11995	270000	220
e (71,162)	62	AC-500	резерв	11995	270000	220
e (42,162)	146	AC-500		28379	270000	220
e (42,162)	146	AC-500	резерв	28379	270000	220
e (13,162)	60	ACO-500		11741	270000	220
e (13,162)	60	ACO-500	резерв	11741	270000	220
e (13,163)	31	AC-400/51		4738	230000	220
e (13,163)	31	AC-400/51	резерв	4738	230000	220
e (162,164)	42	ACO-400		2529	230000	220
e (42,165)	42	ACO-500		8114	270000	220
e (42,165)	42	ACO-500	резерв	8114	270000	220
e (42,166)	81	ACO-300		1688	220000	220
e (42,166)	81	ACO-300	резерв	1688	220000	220

e (1,167)	34	AC-185		35	150000	150
e (1,168)	63	AC-185		276	150000	150
e (1,169)	37	2xAC-185		7431	2x150000	150
e (50,124)	121	AC-185	резера по 150 кВ	120632	150000	150
e (50,169)	66	AC-120		121	120000	150
e (50,170)	64	AC-300		11	220000	150
e (50,171)	69	AC-240		9698	170000	150
e (170,171)	27	AC-150		6052	135000	150
e (50,172)	24	AC-300		164	220000	150
e (50,172)	24	AC-300	резерв	164	220000	150
e (172,173)	36	AC-300		254	220000	150
e (173,174)	9	AC-300		154	220000	150
e (174,175)	5	AC-300		85	220000	150
e (175,176)	16	AC-300		284	220000	150
e (176,177)	24	AC-185		689	150000	150
e (177,178)	29	AC-185		1848	150000	150
e (125,178)	25	AC-300		974	220000	150
e (125,178)	25	AC-300	резерв	974	220000	150
e (178,179)	8	AC-185		505	150000	150
e (178,180)	16	AC-185		311	150000	150
e (180,181)	19	AC-185		557	150000	150
e (181,182)	24	AC-185		275	150000	150
e (182,183)	51	AC-185		576	150000	150
e (183,184)	32	ACO-300		222	220000	150
e (183,184)	32	ACO-300	резерв	222	220000	150
e (35,183)	3	ACO-300		4890	220000	150
e (35,183)	3	ACO-300	резерв	4890	220000	150
e (35,185)	42	ACO-400		2701	230000	150
e (35,185)	42	ACO-400	резерв	2701	230000	150
e (35,186)	42	AC-185		1210	150000	150
e (186,187)	57	AC-150		794	135000	150
e (187,188)	64	AC-150		578	135000	150
e (35,188)	60	AC-185		432	150000	150
e (35,189)	44	AC-185		1268	150000	150
e (189,190)	64	AC-185		1847	150000	150
e (190,191)	47	AC-150		278	135000	150
e (190,192)	35	AC-185		394	150000	150
e (190,193)	39	AC-240		869	170000	150
e (190,193)	39	AC-240		869	170000	150
e (124,194)	52	AC-185		427	150000	150
e (194,195)	24	AC-185		106	150000	150
e (195,196)	45	AC-185		510	150000	150
e (196,197)	24	AC-185		979	150000	150
e (197,198)	62	AC-185		696	150000	150
e (124,198)	11	AC-185		128	150000	150
e (124,199)	24	AC-300		166	220000	150
e (124,199)	24	AC-300	резерв	166	220000	150

e (175,199)	8	AC-300		54	220000	150
e (175,199)	8	AC-300	резерв	54	220000	150
e (49,200)	45	AC-240		312	170000	110
e (49,200)	45	AC-240	резерв	312	170000	110
e (49,201)	20	ACK-120		659	120000	110
e (49,201)	20	ACK-120	резерв	659	120000	110
e (201,202)	4	ACK-120		24	120000	110
e (201,202)	4	ACK-120	резерв	24	120000	110
e (49,133)	15	ACK-240		1665	170000	110
e (49,133)	15	ACK-240	резерв	1665	170000	110
e (49,203)	12	ACK-120		604	120000	110
e (133,203)	23	ACK-240		595	170000	110
e (49,204)	12	ACK-120		381	120000	110
e (49,205)	12	ACK-120		583	120000	110
e (204,205)	1	ACK-120		42	120000	110
e (133,204)	23	ACK-240		381	170000	110
e (133,206)	7	AC-185		53	150000	110
e (133,206)	7	AC-185	резерв	53	150000	110
e (133,207)	2	AC-120		141	120000	110
e (133,207)	2	AC-120	резерв	141	120000	110
e (133,208)	8	AC-95		315	100000	110
e (133,208)	8	AC-95	резерв	315	100000	110
e (208,209)	9	AC-185		490	150000	110
e (133,209)	5	AC-185		242	150000	110
e (209,210)	4	AC-185		133	150000	110
e (210,211)	1	AC-185		14	150000	110
e (211,212)	3	ACK-185		8	150000	110
e (48,212)	6	ACK-185		22	150000	110
e (47,48)	46	AC-240		116393	170000	110
e (48,213)	6	ACK-185		741	150000	110
e (48,213)	6	ACK-185	резерв	741	150000	110
e (213,214)	5	AC-185		100	150000	110
e (214,215)	1	AC-185		29	150000	110
e (215,216)	4	AC-185		1156	150000	110
e (216,217)	7	AC-185		350	150000	110
e (48,217)	9	AC-185		509	150000	110
e (217,218)	7	AC-185		56	150000	110
e (48,218)	3	AC-185		22	150000	110
e (48,219)	4	AC-120		300	120000	110
e (48,219)	4	AC-120	резерв	300	120000	110
e (219,220)	23	AC-120		319	120000	110
e (47,220)	3	AC-150		35	135000	110
e (48,221)	3	AC-150		163	135000	110
e (48,221)	3	AC-150	резерв	36	135000	110
e (221,222)	14	AC-150		155	135000	110
e (221,222)	14	AC-150	резерв	155	135000	110
e (47,222)	28	AC-240		195	170000	110
e (47,222)	28	AC-240	резерв	195	170000	110

e (48,223)	2	AC-185		84	150000	110
e (223,224)	23	AC-185		480	150000	110
e (224,225)	7	AC-185		144	150000	110
e (47,225)	23	AC-240		373	170000	110
e (48,226)	40	AC-120		3323	120000	110
e (226,227)	27	AC-95		1095	100000	110
e (47,227)	19	AC-185		410	150000	110
e (47,228)	10	AC-150		114	135000	110
e (47,229)	9	AC-120		119	120000	110
e (47,229)	9	AC-120	резерв	119	120000	110
e (47,230)	44	AC-185		6110	150000	110
e (47,230)	44	AC-185	резерв	6110	150000	110
e (230,231)	6	AC-185		344	150000	110
e (230,231)	6	AC-185	резерв	344	150000	110
e (216,231)	3	AC-185		180	150000	110
e (216,232)	1	AC-185		38	150000	110
e (232,233)	4	AC-185		94	150000	110
e (230,233)	5	AC-185		106	150000	110
e (47,234)	29	AC-185		601	150000	110
e (234,235)	1	AC-120		2	120000	110
e (235,236)	25	AC-120		344	120000	110
e (236,237)	15	AC-185		49	150000	110
e (227,237)	33	AC-185		112	150000	110
e (227,238)	30	AC-185		270	150000	110
e (45,238)	46	AC-185/24		410	150000	110
e (46,238)	63	AC-185		558	150000	110
e (238,239)	25	AC-120		826	120000	110
e (239,240)	23	AC-120		316	120000	110
e (240,241)	6	AC-150		165	135000	110
e (241,242)	9	AC-150		6	135000	110
e (242,243)	17	AC-120		543	120000	110
e (243,244)	38	AC-120		1247	120000	110
e (46,244)	30	AC-150		779	135000	110
e (45,245)	19	AC-120		257	120000	110
e (45,245)	19	AC-120	резерв	257	120000	110
e (226,245)	52	AC-120		716	120000	110
e (169,246)	10	AC-150		634	135000	110
e (246,247)	36	AC-150		935	135000	110
e (247,248)	14	AC-150		1543219	135000	110
e (248,249)	17	AC-185		126	150000	110
e (249,250)	34	AC-185		4976	150000	110
e (250,251)	109	AC-185		965	150000	110
e (45,251)	29	AC-185/24		258	150000	110
e (251,252)	40	AC-150		439	135000	110
e (248,253)	43	AC-185		68	150000	110
e (253,254)	28	AC-185		94	150000	110
e (254,255)	35	AC-185		261	150000	110
e (255,256)	35	AC-120		2923	120000	110

e (44,256)	28	AC-185		1495	150000	110
e (46,257)	33	AC-185		293	150000	110
e (257,258)	14	AC-120		464	120000	110
e (258,259)	38	AC-120		785	120000	110
e (259,260)	35	AC-120		484	120000	110
e (260,261)	45	AC-150		1185	135000	110
e (261,262)	10	AC-185		217	150000	110
e (261,262)	10	AC-185	резерв	217	150000	110
e (261,262)	10	AC-185		217	150000	110
e (262,263)	29	AC-120		150	120000	110
e (263,264)	35	AC-150		145	135000	110
e (44,265)	36	AC-185		1921	150000	110
e (44,266)	46	AC-185		972	150000	110
e (44,267)	15	AC-120		472	120000	110
e (44,267)	15	AC-120	резерв	472	120000	110
e (44,268)	18	AC-150		1187	135000	110
e (44,268)	18	AC-150	резерв	1187	135000	110
e (44,269)	13	AC-120		1052	120000	110
e (44,269)	13	AC-120	резерв	1052	120000	110
e (43,264)	57	AC-150		238	135000	110
e (51,270)	32	AC-150		133	135000	110
e (51,270)	32	AC-150	резерв	133	135000	110
e (52,271)	32	AC-150		133	135000	110
e (52,271)	32	AC-150	резерв	133	135000	110
e (53,272)	24	AC-150		1600	135000	110
e (53,272)	24	AC-150	резерв	1600	135000	110
e (54,273)	39	AC-185		820	150000	110
e (54,273)	39	AC-185	резерв	820	150000	110
e (55,274)	47	AC-185		988	150000	110
e (274,275)	21	AC-120		1749	120000	110
e (275,276)	36	AC-120		2998	120000	110
e (58,276)	53	AC-185		2853	150000	110
e (59,277)	10	AC-120		52	120000	110
e (60,278)	44	AC-185		148	150000	110
e (60,278)	44	AC-185	резерв	148	150000	110
e (61,279)	19	AC-150		1267	135000	110
e (62,280)	38	AC-185		799	150000	110
e (62,280)	38	AC-185	резерв	799	150000	110
e (63,281)	46	AC-150		1198	135000	110
e (56,282)	31	AC-150		2067	135000	110
e (56,282)	31	AC-150	резерв	2067	135000	110
e (57,283)	28	AC-185		1507	150000	110
e (283,284)	13	AC-120		423	120000	110
e (283,284)	13	AC-120	резерв	423	120000	110
e (64,285)	28	AC-185		1507	150000	110
e (64,285)	28	AC-185	резерв	1507	150000	110
e (65,286)	59	AC-185		3176	150000	110
e (286,287)	11	AC-120		57	120000	110

e (66,287)	49	AC-185		165	150000	110
e (67,288)	37	AC-150		154	135000	110
e (68,289)	44	AC-150		2934	135000	110
e (289,290)	16	AC-120		520	120000	110
e (69,290)	43	AC-150		1120	135000	110
e (70,291)	39	AC-185		820	150000	110
e (70,291)	39	AC-185	резерв	820	150000	110
e (164,292)	41	AC-185		2207	150000	110
e (292,293)	17	AC-120		1416	120000	110
e (293,294)	22	AC-120		716	120000	110
e (162,294)	35	AC-185		736	150000	110
e (161,295)	38	AC-150		2534	135000	110
e (161,295)	38	AC-150	резерв	2534	135000	110
e (160,296)	29	AC-185		1561	150000	110
e (160,296)	29	AC-185	резерв	1561	150000	110
e (159,297)	23	AC-185		77	150000	110
e (297,298)	13	AC-120		423	120000	110
e (165,298)	23	AC-185		484	150000	110
e (166,299)	64	AC-150		4268	135000	110
e (166,299)	64	AC-150	резерв	4268	135000	110
e (163,300)	38	AC-150		2534	135000	110
e (163,300)	38	AC-150	резерв	2534	135000	110
e (76,301)	50	AC-150		208	135000	110
e (301,302)	13	AC-120		423	120000	110
e (80,302)	39	AC-185		820	150000	110
e (79,303)	47	AC-150		3134	135000	110
e (303,304)	13	AC-120		1083	120000	110
e (304,305)	13	AC-120		68	120000	110
e (305,306)	13	AC-120		1083	120000	110
e (78,306)	38	AC-185		2045	150000	110
e (77,307)	35	AC-185		1884	150000	110
e (77,307)	35	AC-185	резерв	1884	150000	110
e (307,308)	15	AC-120		488	120000	110
e (307,308)	15	AC-120	резерв	488	120000	110
e (308,309)	13	AC-120		1083	120000	110
e (308,309)	13	AC-120	резерв	1083	120000	110
e (81,310)	24	AC-185		1292	150000	110
e (310,311)	15	AC-120		78	120000	110
e (82,311)	27	AC-185		91	150000	110
e (83,312)	43	AC-150		1120	135000	110
e (83,312)	43	AC-150	резерв	1120	135000	110
e (84,313)	13	AC-120		1083	120000	110
e (85,314)	11	AC-120		916	120000	110
e (86,315)	11	AC-120		57	120000	110
e (87,316)	27	AC-185		568	150000	110
e (316,317)	18	AC-120		14356	120000	110
e (317,318)	26	AC-120		2165	120000	110
e (88,318)	41	AC-185		2207	150000	110

e (89,319)	43	AC-150		179	135000	110
e (89,319)	43	AC-150	резерв	179	135000	110
e (90,320)	34	AC-150		2267	135000	110
e (90,320)	34	AC-150	резерв	2267	135000	110
e (91,321)	28	AC-150		1867	135000	110
e (91,321)	28	AC-150	резерв	1867	135000	110
e (92,322)	16	AC-150		417	135000	110
e (92,322)	16	AC-150	резерв	417	135000	110
e (93,323)	18	AC-185		969	150000	110
e (323,324)	31	AC-120		2581	120000	110
e (324,325)	29	AC-120		151	120000	110
e (94,325)	48	AC-185		161	150000	110
e (95,326)	17	AC-120		553	120000	110
e (96,327)	39	AC-185		2099	150000	110
e (327,328)	43	AC-150		2868	135000	110
e (97,328)	52	AC-185		2799	150000	110
e (98,329)	9	AC-120		47	120000	110
e (99,330)	7	AC-120		228	120000	110
e (100,331)	26	AC-185		1399	150000	110
e (331,332)	11	AC-150		734	135000	110
e (101,332)	41	AC-185		2207	150000	110
e (102,333)	26	AC-185		87	150000	110
e (333,334)	11	AC-150		734	135000	110
e (103,334)	41	AC-185		2207	150000	110
e (104,335)	15	AC-150		1000	135000	110
e (104,335)	15	AC-150	резерв	1000	135000	110
e (106,336)	22	AC-150		573	135000	110
e (106,336)	22	AC-150	резерв	573	135000	110
e (107,337)	39	AC-150		2601	135000	110
e (107,337)	39	AC-150	резерв	2601	135000	110
e (108,338)	51	AC-150		3401	135000	110
e (108,338)	51	AC-150	резерв	3401	135000	110
e (109,339)	27	AC-185		91	150000	110
e (339,340)	13	AC-150		339	135000	110
e (110,340)	48	AC-185		1009	150000	110
e (111,341)	37	AC-185		1991	150000	110
e (341,342)	49	AC-150		3268	135000	110
e (112,342)	58	AC-185		3122	150000	110
e (113,343)	38	AC-185		128	150000	110
e (113,343)	38	AC-185	резерв	128	150000	110
e (114,344)	29	AC-185		610	150000	110
e (344,345)	47	AC-150		3134	135000	110
e (115,345)	13	AC-185		700	150000	110
e (116,346)	27	AC-185		1453	150000	110
e (116,346)	27	AC-185	резерв	1453	150000	110
e (117,347)	46	AC-185		155	150000	110
e (117,347)	46	AC-185	резерв	155	150000	110
e (118,348)	18	AC-185		969	150000	110

e (118,348)	18	AC-185	резерв	969	150000	110
e (119,349)	59	AC-185		3176	150000	110
e (119,349)	59	AC-185	резерв	3176	150000	110
e (120,350)	34	AC-185		715	150000	110
e (350,351)	46	AC-150		3068	135000	110
e (121,351)	25	AC-185		1346	150000	110
e (122,352)	17	AC-185		915	150000	110
e (122,352)	17	AC-185	резерв	915	150000	110
e (123,353)	51	AC-185		172	150000	110
e (123,353)	51	AC-185	резерв	172	150000	110
e (126,354)	34	AC-185		715	150000	110
e (126,354)	34	AC-185	резерв	715	150000	110
e (134,355)	63	AC-150		4201	135000	110
e (134,355)	63	AC-150	резерв	4201	135000	110
e (148,356)	24	AC-150		1600	135000	110
e (148,356)	24	AC-150	резерв	1600	135000	110
e (145,357)	34	AC-185		114	150000	110
e (357,358)	46	AC-150		1198	135000	110
e (146,358)	25	AC-185		526	150000	110
e (147,359)	17	AC-150		1134	135000	110
e (147,359)	17	AC-150	резерв	1134	135000	110
e (151,360)	33	AC-185		1776	150000	110
e (360,361)	49	AC-150		204	135000	110
e (152,361)	41	AC-185		138	150000	110
e (153,362)	39	AC-150		2601	135000	110
e (153,362)	39	AC-150	резерв	2601	135000	110
e (154,363)	18	AC-120		1499	120000	110
e (363,364)	3	AC-120		98	120000	110
e (128,365)	24	AC-150		1600	135000	110
e (128,365)	24	AC-150	резерв	1600	135000	110
e (155,366)	18	AC-120		1499	120000	110
e (366,367)	3	AC-120		16	120000	110
e (156,367)	24	AC-150		100	135000	110
e (129,368)	33	AC-150		860	135000	110
e (129,368)	33	AC-150	резерв	860	135000	110
e (157,369)	41	AC-185		2207	150000	110
e (369,370)	19	AC-120		1582	120000	110
e (370,371)	10	AC-120		52	120000	110
e (371,372)	14	AC-120		455	120000	110
e (158,372)	28	AC-185		589	150000	110
e (138,373)	38	AC-185		2045	150000	110
e (373,374)	14	AC-120		1166	120000	110
e (374,375)	19	AC-120		99	120000	110
e (139,375)	57	AC-185		192	150000	110
e (140,376)	21	AC-150		1400	135000	110
e (140,376)	21	AC-150	резерв	1400	135000	110
e (144,377)	35	AC-150		1724	135000	110
e (144,377)	35	AC-150	резерв	2334	135000	110

e (143,378)	51	AC-150		1329	135000	110
e (143,378)	51	AC-150	резерв	1329	135000	110
e (142,379)	7	AC-120		583	120000	110
e (150,380)	29	AC-185		1561	150000	110
e (380,381)	17	AC-120		88	120000	110
e (381,382)	13	AC-120		423	120000	110
e (382,383)	24	AC-120		1999	120000	110
e (149,383)	42	AC-185		2261	150000	110
e (383,384)	13	AC-120		1083	120000	110
e (383,384)	13	AC-120	резерв	1083	120000	110
e (384,385)	28	AC-120		146	120000	110
e (384,385)	28	AC-120	резерв	146	120000	110

ДОДАТОК В

Фрагмент програмного коду стохастичної моделі єдиної енергосистеми

Модуль main

```

#include <iostream>
#include <fstream>
#include <string>
#include <vector>
#include <cmath>
#include <sstream>
#include <algorithm>
#include <windows.h>
#include "src/powerplant.cpp"
#include "src/line.cpp"
#include "src/transformator.cpp"
#include "src/eobject.cpp"
#include "src/csv_reader.cpp"
using namespace std;
vector<vector<EObject *>> wayToPP(EObject *eobj, vector<EObject *>
fromEObjects)
{
    vector<vector<EObject *>> paths;
    // cout << eobj->id << " " << eobj->type << endl;
    if (eobj->lifes <= 0) {
        return paths;
    }
    for (int i = 0; i < eobj->connections.size(); i++)
    {
        // check lines
        Line *line = (Line *)eobj->connections[i];
        if (line->lifes <= 0)
            continue;
        for (int k = 0; k < line->connections.size(); k++)
        {
            if (line->connections[k] == eobj)
                continue;
            if (line->connections[k]->type == 2)
            {
                vector<EObject *> path;
                path.push_back(eobj);
                path.push_back(line);
                path.push_back(line->connections[k]);
                paths.push_back(path);
            }
        }
    }
}

```

```

    // powerplant
}
else if (line->connections[k]->type == 3)
{
    Transformator *t = (Transformator *)line->connections[k];
    if (t->lives <= 0)
        continue;
    // todo: check that we can go transit
    // cout << t->toString(false) << endl;
    bool isObjectFromHistory = false;
    vector<EObject *> _fromEObjects;
    for (int j = 0; j < fromEObjects.size(); j++)
    {
        if (fromEObjects[j] == line->connections[k])
            isObjectFromHistory = true;
        _fromEObjects.push_back(fromEObjects[j]);
    }
    if ((line->connections[k]->voltage >= eobj->voltage || line-
>connections[k]->voltage == -1) && !isObjectFromHistory)
    {
        _fromEObjects.push_back(eobj);
        vector<vector<EObject *>> possiblePaths = wayToPP(line-
>connections[k], _fromEObjects);
        for (int j = 0; j < possiblePaths.size(); j++)
        {
            vector<EObject *> possiblePath = possiblePaths[j];
            possiblePath.insert(possiblePath.begin(), line);
            possiblePath.insert(possiblePath.begin(), eobj);
            paths.push_back(possiblePath);
        }
    }
}
}
}
return paths;
}
int main()
{
    // setlocale(LC_ALL, "Ukrainian");
    // SetConsoleCP(1251); // встановлення кодування Windows-1251 в потік
введення
    // SetConsoleOutputCP(1251); // встановлення кодування Windows-1251 в
потік виведення
    freopen("output.txt", "w", stdout);
}

```



```

        inputData.eobjects[i]->lives = inputData.eobjects[i]->livesOrig;
    }
    /// all transformers
    // for (int shots = 0; shots < 300; shots++)
    // {
    //     float r = static_cast<float>(rand()) / static_cast<float>(RAND_MAX);
    //     inputData.transformators[floor(inputData.transformators.size() * r)]-
>lives--;
    // }
    // transformers more than 151 KV
    // for (int shots = 0; shots < 300; )
    // {
    //     float r = static_cast<float>(rand()) / static_cast<float>(RAND_MAX);
    //     int _index = floor((inputData.transformators.size() - 1) * r);
    //     Transformer *transformator = (Transformer *)
inputData.transformators[_index];
    //     if(transformator->voltage > 151) {
    //         transformator->lives--;
    //         shots++;
    //     }
    // }
    // transformers less than 151 KV
    // for (int shots = 0; shots < 300; )
    // {
    //     float r = static_cast<float>(rand()) / static_cast<float>(RAND_MAX);
    //     Transformer *transformator = (Transformer *)
inputData.transformators[floor((inputData.transformators.size()-1) * r)];
    //     if(transformator->voltage < 151) {
    //         // cout << r << " " << transformator->id << " " << transformator-
>lives << endl;
    //         transformator->lives--;
    //         shots++;
    //     }
    // }
    /// lines
    // for (int shots = 0; shots < 300; shots++)
    // {
    //     float r = static_cast<float>(rand()) / static_cast<float>(RAND_MAX);
    //     inputData.lines[floor(inputData.lines.size() * r)]->lives--;
    // }
    /// everything
    for (int shots = 0; shots < 300; shots++)
    {
        float r = static_cast<float>(rand()) / static_cast<float>(RAND_MAX);

```

```

        inputData.eobjects[floor(inputData.eobjects.size() * r)]->lifes--;
    }
}
int processedAll = 0;
int noPath = 0;
int foundPath = 0;
float systemLoses = 0.0f;
float fullLoad = 0.0f;
float generatorsFullPower = 0.0f;
for (int i = 0; i < inputData.transformators.size(); i++)
{
    if (inputData.transformators[i]->voltage < 151)
    {
        // cout << inputData.transformators[i]->toString(false) << endl;
        vector<EObject *> fromEObjects;
        fromEObjects.push_back(inputData.transformators[i]);
        vector<vector<EObject *>> paths =
wayToPP(inputData.transformators[i], fromEObjects);
        // pathsAmount += paths.size();
        vector<EObject *> bestPath;
        float minLoses = 100000000000.0f;
        for (int k = 0; k < paths.size(); k++)
        {
            // cout << "Path #" << k << "/" << paths.size() << endl;
            float distanceKM = 0.0f;
            float losesKW = 0.0f;
            for (int j = 0; j < paths[k].size(); j++)
            {
                if (paths[k][j]->type != 1)
                {
                    // cout << paths[k][j]->toString(false) << endl;
                }

                if (paths[k][j]->type == 1)
                {
                    Line *l = (Line *)paths[k][j];
                    distanceKM += l->distance;
                    losesKW += l->lineLoses;
                }
                if (paths[k][j]->type == 3)
                {
                    Transformer *t = (Transformer *)paths[k][j];
                }
            }
        }
    }
}

```

```

        if (losesKW < minLoses)
        {
            minLoses = losesKW;
            bestPath = paths[k];
        }
        //
        // cout << endl;
    }
    processedAll++;
    if (bestPath.size() > 0)
    {
        systemLoses += minLoses;
        foundPath++;
        fullLoad += inputData.transformators[i]->load;
        // cout << bestPath[bestPath.size() - 1]->toString(false) << endl;
        // cout << "Loses: " << minLoses << "KW " << endl;
    } else {
        noPath++;
        // cout << "No path available.." << endl;
    }
    // for (int j = 0; j < bestPath.size(); j++)
    // {
    //     if (bestPath[j]->type != 1)
    //     {
    //         cout << bestPath[j]->toString(false) << endl;
    //     }
    // }
    // cout << endl;
    // cout << "=====";
    // cout << endl;
}
}
for (int i = 0; i < inputData.powerPlants.size(); i++)
{
    if (inputData.powerPlants[i]->lifes == 1) generatorsFullPower +=
inputData.powerPlants[i]->load;
}
cout << foundPath << "," << noPath << "," << processedAll << "," <<
fullLoad << "," << generatorsFullPower << endl;
// cout << "System loses: " << systemLoses << "KW; \n";
}
// vector<vector<EObject>> allPaths;
// for(int i = 0; i < inputData.transformators.size(); i++) {
//     cout << inputData.transformators[i]->toString(true) << endl;

```

```
//}  
//for(int i = 0; i < lines.size(); i++) {  
//    cout << lines[i]->toString() << endl;  
//}  
return 0;  
}
```

ДОДАТОК Г

Документи про впровадження результатів дослідження

ДОВІДКА

про використання результатів дисертаційної роботи
 Суворова Владислава Олеговича
 представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
 141 – Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

Надана довідка затверджує, що матеріали дисертаційного дослідження Суворова В. О. «Моделі та методи аналізу ефективності та працездатності енергосистеми при нанесенні випадкових та запланованих збурень» використовуються Національним університетом «Одеська політехніка» при підготовці бакалаврів та магістрів за освітніми програмами «Електропостачання та енергетичний менеджмент» та «Електротехніка та електромеханіка» в Навчально-науковому інституті електротехніки та електромеханіки (ННІЕЕ) на кафедрі «Електропостачання та енергетичний менеджмент» при викладанні наступних дисциплін:

- Інформаційні та комунікаційні технології в електроінженерії;
- Математичні моделі та методи оптимізації.

Довідка надана у зв'язку з захистом дисертації.

Перший проректор

Сергій НЕСТЕРЕНКО

Соколов Ярослав 705-85-12

ДОВІДКА

про використання результатів дисертаційної роботи
 Суворова Владислава Олеговича
 представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
 141 – Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

Надана довідка затверджує, що дисертаційне дослідження Суворова В. О. «Моделі та методи аналізу ефективності та працездатності енергосистеми при нанесенні випадкових та запланованих збурень» виконане відповідно до планів, затверджених Міністерством освіти і науки України, і є складовою частиною держбюджетних НДР за темами: «Розробка моделі і методу ефективного керування експлуатацією енергоустановок від поновлюваних джерел енергії для забезпечення балансу енергосистеми», НДР № 205-55, (№ ДР 0122U000565) і «Аналіз надійності експлуатації електроенергетичної системи», НДР № 228-55, (№ ДР 0122U201192).

Довідка надана у зв'язку з захистом дисертації.

Проректор

Дмитро ДМИТРИШИН

Соколов Ярослав 705-85-12

**Товариство з обмеженою відповідальністю
«ЕНЕРГОМАКС-ПРОЕКТ»**

ЄДРПОУ 34737256

Україна, 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 101-в, кв. 100
р/р № №UA083052990000026001034904118 в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»,
ПІН 347372515531, № свідоцтва платника ПДВ 100002747,
тел. (048)7729327; e-mail: emaxprojekt@ukr.net

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи аспіранта
Національного університету «Одеська політехніка»

Суворова Владислава Олеговича

за спеціальністю 141 – Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

Довідка видана в тому, що у діяльності ТОВ «ЕНЕРГОМАКС-ПРОЕКТ» використані результати, що отримані у дисертаційній роботі аспірантом кафедри електропостачання та енергетичного менеджменту Національного університету "Одеська політехніка" МОН України Суворовим Владиславом Олеговичем «Моделі та методи аналізу ефективності та працездатності енергосистеми при нанесенні випадкових та запланованих збурень», прийнято до впровадження рекомендації щодо оцінки працездатності електроенергетичної системи в нормальних та аварійних режимах роботи.

Відзначено нові науково-технічні можливості, які забезпечують отримані результати:

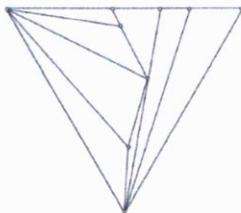
- можливість швидко оцінити працездатність системи при розширенні існуючої системи електропостачання;
- можливість швидко оцінити ефективність експлуатації при приєднанні в будь-яку точку електроенергетичної системи нових джерел енергії.

ТОВ «ЕНЕРГОМАКС-ПРОЕКТ» заплановано впровадження результатів наукової роботи Суворова В. О. під час проектування нових об'єктів електроенергетичної структури.

Директор

Василь ТОНГАЛЮК

ТОВ ТК ПРОЕКТ
ПРОЕКТНЕ РІШЕННЯ РІЗНОЇ СКЛАДНОСТІ

ТОВ «ТК ПРОЕКТ»
Код ЄДРПОУ 42074132 ПІН 420741315520
Юридична адреса:
65017, м. Одеса, вул. Маршала Бабаджання, 20
Банківські реквізити:
Р/р UA063805820000026006010325258
МФО 380582
в АТ «МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК»
м. Київ
Пошта/Е-mail: tkproekt@ukr.net

Вих. №08/02 від 08.02.2024р.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи аспіранта

Національного університету «Одеська політехніка»

Суворова Владислава Олеговича

«Моделі та методи аналізу ефективності та працездатності енергосистеми при нанесенні випадкових та запланованих збурень»

Довідка видана в тому, що у діяльності ТОВ «ТК ПРОЕКТ» використані результати, що отримані у дисертаційній роботі аспірантом кафедри електропостачання та енергетичного менеджменту Національного університету «Одеська політехніка» МОН України Суворовим Владиславом Олеговичем, прийнято до впровадження рекомендації щодо підвищення аналізу ефективності енергосистеми при різних режимах роботи системи електропостачання.

Запропоновані Суворовим Владиславом Олеговичем науково-технічні рішення дозволили підвищити швидкість аналізу структури існуючої енергосистеми під час реконструкції або проектування нових вузлів системи електропостачання.

Очікуваний ефект має такі складові:

- скорочення часу на прийняття рішень;
- зменшення часу на моделювання та розрахунок режиму роботи існуючої електроенергетичної системи.

Директор ТОВ «ТК ПРОЕКТ»

Владислав КРЕМІНСЬКИЙ

ДОДАТОК Д

Список публікацій здобувача

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Kryvda V., Rudnitsky V., Suvorov V., Zubak V. Improving the efficiency of solar panels when using mppt – controller. *Electrotechnic and Computer Systems*. 2022. No.36 (112). P. 6–17. DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.36.112.2022.04>. ISSN 2221-3805. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)

2. Разінков В. О., Суворов В. О. Перспективи використання геліоенергетики для енергопостачання в місті Одеса. *Вісник ВПІ*. 2022. № 6. С. 29-36. DOI: <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2022-165-6-29-36>. ISSN 1997-9266. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)

3. Kryvda V. I., Suvorov V. O., Zubak V. V. Modeling and method for assessing the efficiency of the power system. *Herald of Advanced Information Technology*. 2023; Vol. 6 No. 3. P. 240–249. DOI: <https://doi.org/10.15276/hait.06.2023.16>. ISSN 2663-0176. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)

4. Suvorov V., Zubak V. Model for monitoring and evaluation of the effectiveness of the electric power system of the country. *Electrotechnic and Computer Systems*. 2023. № 38(114). P. 15-21. DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.38.114.2023.2>. ISSN 2221-3805. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)

5. Babych S., Kryvda V., Zhanko K., Zubak V., Suvorov V. Development of models and methods for automated control of heat supply system with optimization of technical means structure. *Energy Engineering and Control Systems*. 2023. Vol. 9. No. 2, P. 119 – 130. DOI: <https://doi.org/10.23939/jeecs2023.02.119>. ISSN: 2411-8028. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)

6. Максимов, М. В., Кривда, В. І., & Суворов, В. О. Model and method for analyzing the operability of the country's electric power system under non-projected disturbances. *Electrotechnic and Computer Systems*. 2024. № 39 (115). P. 14-25.

DOI: <https://doi.org/10.15276/eltecs.39.115.2024.2>. ISSN 2221-3805. (Реєстр наукових фахових видань України, категорія «Б»)

Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Kryvda V.I., Rudnitsky V.G., Suvorov V.O., Zubak V.V. "Modeling of a group of solar panels with constant solar radiation." All-Ukrainian Scientific Conference "ELECTRICAL ENGINEERING, ELECTRICAL ENGINEERING, AND ELECTROMECHANICS: application, research, education". 2021. P. 65.

URL: <https://figshare.com/ndownloader/files/27608126>

8. Kryvda V., Suvorov V. "Assessment of the current state and development of sources of distributed generation of the unified energy system of Ukraine." Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2022. P. 114-119.

URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/SCIENTIFIC-PROG-RESS-INNOVATIONS-ACHIEVEMENTS-AND-PROSPECTS-6-8.11.22.pdf>.

9. Kryvda V., Suvorov V. "Overview of the problems and impact of the connection of distributed generation sources at different levels of control of the united energy system of Ukraine." Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2022. P. 248-253.

URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/PROGRESSIVE-RESE-ARCH-IN-THE-MODERN-WORLD-28-30.12.22.pdf>.

10. Suvorov V., Zubak V., Kryvda V. Evaluation of electricity supply and consumption efficiency. International Workshop of Scientific Students' Papers, 17th Edition. 2023.

URL: <https://elstud.webnode.ro/editii-elstud/2023/>